

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BELEDİYESİCİLİK ANLAYIŞI ÜZERİNDEN ENGELLİLERE
YÖNELİK HİZMETLER: İBB ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şükran KARAAĞAÇ

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı
Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

Temmuz 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI ÜZERİNDEN ENGELLİLERE
YÖNELİK HİZMETLER: İBB ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şükran KARAAĞAÇ
(Y1512.181005)

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı
Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

Temmuz 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1512.181005 numaralı öğrencisi **ŞÜKRAN KARAĞAÇ**'ın "**SOSYAL BELEDİYEÇİLİK ANLAYIŞI ÜZERİNDEN ENGELLİLERE YÖNELİK HİZMETLER: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 05.07.2017 tarih ve 2017/15 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **G. Yıldırım** ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **Kabul** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :24/07/2017

1) Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

2) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Beyhan Hilal YASLIDAĞ

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Zelha ALTINKAYA

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI ÜZERİNDEN ENGELLİLERE YÖNELİK HİZMETLER: İBB ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ**” adlı tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../2017)

Şükran KARAAĞAÇ

ÖNSÖZ

Bu çalışmada; Engellilik kavramı, engelli bireylerin sosyal yaşama katılımı hakkında ana hatlarıyla literatür taraması yapılarak bu kavramlar açıklanmıştır. Engellilerin sosyal hayata entegrasyonunun sürekliliğinin sağlanması ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğünün bu alanda hâlihazırda yapmış olduğu çalışmalar irdelenmiştir.

Sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda yerel yönetimlerin bireylere hizmetleri ulaştırabilmedeki yasal yükümlülükleri incelenmiş ve sosyal belediyeciliğin önemi vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde önemli rol sahibi olan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN'e teşekkür ederim

Yüksek Lisans yaptığım süre içerisinde, ders aşamasında emeği geçen bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Son olarak, hayatım boyunca beni destekleyen ve bu noktaya gelmemde en büyük pay sahibi olan aileme özellikle babam Ali KARAAĞAÇ ve annem Nazire KARAAĞAÇ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran 2017

Şükran KARAAĞAÇ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2. ENGELLİ VE ENGELLİLİK KAVRAMI, ENGELLİLERİN YASAL VE TARİHSEL SÜRECİ.....	4
2.1 “Engelli” ve “Engellilik” Kavramları	4
2.2 Engellilik-Nedenler- Türler	6
2.2.1 Engellilik nedenleri.....	6
2.2.2 Engellilik türleri	7
2.3 Tarihsel Süreç İçinde Engellilerin Durumu	9
2.3.1 Dünya’da engellilerin dağılımı.....	9
2.3.2 Türkiye’de engellilerin dağılımı.....	11
2.3.3 İstanbul’da engellilerin dağılımı	13
2.4 Engellilerin Yasal Sistem İçerisindeki Durumu	15
2.4.1 Engellilere yönelik uluslararası yasal düzenlemeler	15
2.4.2 Engellilere yönelik ulusal yasal düzenlemeler	18
3. YEREL YÖNETİMLER VE SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMLARI, TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN GELİŞİMİ	20
3.1 Türkiye’de Yerel Yönetimler, Tarihsel Süreci ve Belediye Yönetimi	20
3.1.1 Yerel yönetim kavramı ve yerel yönetimlerin özellikleri	20
3.1.2 Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel süreci	21
3.1.2.1 Tanzimattan cumhuriyete kadar olan dönemde yerel yönetimler	22
3.1.2.2 Cumhuriyet sonrası yerel yönetimler	23
3.1.3 Türkiye’de yerel yönetim hizmet birimleri	24
3.1.3.1 İl özel idaresi	25
3.1.3.2 Belediye yönetimi	26
3.1.3.3 Köyler.....	30
3.2 Sosyal Belediyecilik Kavramı Ve Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Gelişimi.....	31
3.2.1 Sosyal belediyeciliğin tanımı	31
3.2.2 Sosyal belediyeciliğin fonksiyonları	32
3.2.3 Sosyal belediyeciliğin tarihsel süreci	35

3.2.4 Türkiye’de sosyal belediyecilik	38
3.2.4.1 Cumhuriyet öncesi dönemde sosyal belediyecilik	38
3.2.4.2 Cumhuriyet sonrası dönemde sosyal belediyecilik	40
3.2.5 Türkiye’de sosyal belediyeciliğin yasal kapsamı	44
3.2.6 Türkiye’de sosyal belediyecilik kapsamında faaliyet alanları	45
3.3 Yerel Yönetimlerin Engelli Hizmetlerine Yönelik Uluslararası Örnekleri...50	
3.3.1 İngiltere	50
3.3.2 İsveç	53
4. SOSYAL BELEDİYESİ ANLAYIŞI KAPSAMINDA İSTANBUL	
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ’NÜN	
HİZMETLERİ	58
4.1 Engelliler Müdürlüğü’nün Genel Yapısı.....	58
4.1.1 Amaç-Vizyon-Misyon.....	59
4.1.2 Engelliler Müdürlüğü’nün görevleri	59
4.1.3 Engelliler Müdürlüğü’nün teşkilat yapısı.....	61
4.1.4 Engelliler Müdürlüğü’nün mali yapısı	66
4.2 Engelliler Müdürlüğü’nün hizmetleri	67
4.2.1 Sosyal servis hizmetleri.....	68
4.2.2 Psikolojik destek hizmetleri	70
4.2.3 Eğitim hizmetleri.....	74
4.2.4 İstihdam destek hizmetleri	81
4.2.5 Yasal haklar danışmanlığı hizmetleri.....	84
4.2.6 Sosyal destek ve rehabilitasyon hizmetleri	86
4.2.7 Sağlık destek hizmetleri	90
4.2.8 Ulaşım destek hizmetleri.....	95
4.2.9 Toplumun bilinçlendirilmesi hizmeti projesi	97
5. SONUÇ.....	99
KAYNAKLAR	105
EKLER.....	111
ÖZGEÇMİŞ.....	130

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BELMEK	: Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları
BM	: Birleşmiş Milletler
Bkz.	: Bakınız
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İLO	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
İSMEK	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi
İSEM	: İstanbul Engelliler Merkezi
İULA	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
ÖİB	: Başbakanlık Özürülüler İdaresi Başkanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Farklı ülkelere göre toplam nüfus içinde özrürlük dağılımı	10
Çizelge 2.2: Yıllara göre engelli nüfus dağılımı	11
Çizelge 2.3: Engellilerin türlerine göre nüfus dağılım (2000).....	11
Çizelge 2.4: Engellilerin türlerine göre dağılımı (2002).....	12
Çizelge 2.5: Engellilerin bölgelere göre dağılımı (2002).....	12
Çizelge 2.6: Türkiye'deki engelli nüfusun yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımı(2011)..	13
Çizelge 2.7: Yıllara göre engelli nüfus dağılımı	14
Çizelge 2.8: Engellilerin türlerine göre dağılım (2000).....	14
Çizelge 2.9: 2011 yılı İstanbul ili cinsiyete göre engelli nüfus (Bin kişi).....	15
Çizelge 2.10: Engellilere yönelik yapılan uluslararası yasal ve yönetsel düzenlemeler.....	16
Çizelge 2.11: Türkiye'de engellilere yönelik yasal ve yönetsel düzenlemeler	19
Çizelge 3.1: Belediyenin evrensel özellikleri- Türkiye'deki belediyelerin özellikleri	27
Çizelge 4.1: Engelliler Müdürlüğü yıllara göre personel sayısı.....	63
Çizelge 4.2: Personelin istihdam türlerine göre dağılımı	63
Çizelge 4.3: Personelin eğitim türlerine göre dağılımı	64
Çizelge 4.4: İstihdam türlerine göre personel yaş durumu	65
Çizelge 4.5: Engelliler Müdürlüğü'nün yıllara göre bütçesi	66
Çizelge 4.6: Engelliler Müdürlüğü'nün 2015 yılı bütçesi	67
Çizelge 4.7: Psikolojik destek hizmetleri verileri	74
Çizelge 4.8: Engellilere yönelik verilen eğitim hizmetleri verileri	80
Çizelge 4.9: Engel türlerine göre işe yerleşen engelli sayısı	83
Çizelge 4.10: İş sektörü türüne göre işe yerleşen engelli sayısı	83
Çizelge 4.11: Sosyal destek ve rehabilitasyon hizmetleri verileri	89
Çizelge 4.12: Sağlık destek hizmetleri verileri	94

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Engellilerin türlerine göre nüfus dağılımı (2000).....	11
Şekil 2.2: Engellilerin türlerine göre dağılımı (2000).....	14
Şekil 4.1: Engelliler Müdürlüğü organizasyon şeması.....	62
Şekil 4.2: Personelin eğitim türlerine göre dağılımı	64
Şekil 4.3: İstihdam türlerine göre personel yaş durumu dağılımı.....	65
Şekil 4.4: Engelliler Müdürlüğü'nde kayıtlı engelli sayısı (kişi).....	68
Şekil 4.5: Sosyal servis hizmetlerine ait görüntü	69
Şekil 4.6: E-danışmanlık ve canlı destek hizmetlerine ait görüntü	70
Şekil 4.7: Bilgilendirme, yönlendirme, danışmanlık hizmeti verilen kişi sayısı ...	70
Şekil 4.8: Bireysel psikolojik danışmanlık hizmetlerine ait görüntü	71
Şekil 4.9: Grupla psikolojik danışmanlık hizmetlerine ait görüntü	72
Şekil 4.10: Aile eğitimi ve seminer hizmetlerine ait görüntü	72
Şekil 4.11: Konuşma Terapisi seansına ait görüntü.....	73
Şekil 4.12: Beceri kazandırma eğitimlerine ait görüntü	75
Şekil 4.13: Karma eğitim programı halıcılık eğitimine ait görüntü	77
Şekil 4.14: Türk işaret dili eğitimlerine ait görüntü.....	77
Şekil 4.15: Yaz okulu eğitimlerine ait görüntü	78
Şekil 4.16: Bireysel özel eğitim programına ait görüntü	79
Şekil 4.17: Aile erken eğitim programına ait görüntü	80
Şekil 4.18: İşveren- engelli işçi mülakatına ait görüntü	82
Şekil 4.19: İstihdam edilen engelli sayıları (Kişi).....	82
Şekil 4.20: Bilgilendirme, yönlendirme, danışmanlık hizmeti verilen kişi sayısı...	83
Şekil 4.21: Yasal hakları seminerine ait görüntü	84
Şekil 4.22: Yasal haklar eğitimi verilen kişi sayısı.....	84
Şekil 4.23: İSEM mehteran takımı'na ait görüntü.....	85
Şekil 4.24: Havacılık müzesi gezisine ait görüntü	86
Şekil 4.25: Boğaz gezisine ait görüntü.....	86
Şekil 4.26: Spor müsabakasına ait görüntü	87
Şekil 4.27: Kuaförlük hizmeti verilen kişi sayısı	88
Şekil 4.28: Manevi destek hizmetine ait görüntü	89
Şekil 4.29: Engelli bireyler yüzme yarışmasına ait görüntü	90
Şekil 4.30: Hidroterapi seansına ait görüntü	91
Şekil 4.31: Atlı terapi seansına ait görüntü	91
Şekil 4.32: Yaz kampı hizmetine ait görüntü.....	92
Şekil 4.33: Ulaşım destek hizmetine ait görüntü.....	95
Şekil 4.34: Ulaşım hizmeti verilen engelli ve yaşlı sayısı (kişi).....	95
Şekil 4.35: ESHA sunumuna ait görüntü	96
Şekil 4.36: ESHA Kapsamında sunum yapılan kişi sayısı.....	96

SOSYAL BELEDİYESİLİK ANLAYIŞI ÜZERİNDEN ENGELLİLERE

YÖNELİK HİZMETLER: İBB ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ

ÖZET

19. yüzyılda başlayan ekonomik ve sosyal yapıdaki değişiklikler, 1929 ekonomik buhranı ve özellikle de II. Dünya savaşı neticesinde ortaya çıkan toplumsal ihtiyaçların devletler tarafından karşılanması beklentisine cevap olarak 1945-1970 yılları arasında uygulanan sosyal politikalar, devletlerin 1970'li yıllarda ekonomik ve sosyal açıdan krizler yaşamasına ve sosyal devlet fonksiyonlarının işlevsiz hale gelmesine neden olmuş ve bu durum siyasal ve ekonomik açıdan dönüşümü gerekli hale getirmiştir.

1980'li yıllar itibariyle uygulanan neoliberal politikalar, küreselleşme ve bilgi ve iletişim olanaklarının gelişmesiyle birlikte merkezi yönetimlerin sosyal politikalar alanında hizmet sunma yönetimlerinde değişiklik yaşanmasına neden olmuş ve merkezi yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının bir kısmı yerel yönetimlere devredilmiştir. Bu bağlamda günümüzde merkezi yönetimler savunma, sosyal güvenlik, adalet, eğitim gibi ülke genelindeki hizmetlere yönelik politikalar üretirken, halka en yakın yerel yönetim birimi olan belediyeler de imar, şehircilik, altyapı, çevre düzenleme gibi görevlerinin yanında sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde sunduğu, bilgilendirme, bilinçlendirme, sosyal ve kültürel faaliyetler, sosyal hizmetler ve yardımlar ile aktif bir rol oynamakta ve hizmeti en etkin, hızlı ve sürdürülebilir şekilde yerine getirmektedir.

Bu çalışmada örnek olay yönetimi kullanılarak belediyelerin sosyal belediyeçilik anlayışı üzerinden engellilere yönelik sunulan hizmetler değerlendirilecektir. Çalışmanın giriş bölümü ile birlikte ikinci bölümünde engelli ve engellilik kavramları, Dünya, Türkiye ve İstanbul'da yaşayan engellilerin niceliksel değerleri ve yasal haklarının tarihsel gelişimi; üçüncü bölümünde yerel yönetim ve sosyal belediyeçilik kavramları ile sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde hizmet veren belediyelerin tarihsel gelişimi, fonksiyonları ve faaliyet alanları; dördüncü bölümünde engellilere yönelik hizmetleri değerlendirmek üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü tarafından verilen hizmetler üzerinde çalışılmıştır. Sonuç bölümünde İBB Engelliler Müdürlüğü tarafından verilen hizmetlerin ve istatistiklerin değerlendirilmesi yapılmış ve çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Sonuç olarak İBB Engelliler Müdürlüğü'nün; mali bütçesinin, yetki ve sorumluluklarının, hizmet alanları ve çeşitliliğinin artış gösterdiği, engellilere en yakın ve hızlı hizmet vermek amacıyla İstanbul genelinde merkezler kurduğu ve sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde engellilere yönelik sunulan hizmetleri ile Türkiye ve Dünya'ya örnek model olduğu gözlemlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Engelli, Engellilik, Yerel Yönetimler, Belediye, Sosyal Belediyeçilik.*

**SERVICES ORIENTED TOWARDS PEOPLE WITH DISABILITIES BASED
ON SOCIAL MUNICIPALITY PERCEPTION: EXAMPLE OF IBB
DIRECTORATE OF DISABLED PEOPLE**

ABSTRACT

The changes in the economic and the social structure that started in the 19th century and the social policies which were implemented between 1945-1970 in response to the expectation that social needs which particularly emerge because of World War 2 would be met by states, caused states to confront with social and economic crisis in 70's and social state functions to become dormant. Therefore, these made political and economic transformation necessary.

The neoliberal policies have been implemented since 1980s, with the globalization and development of information and communication facilities led to changes in service delivery regulations in the field of social policies of central governments and some of the powers and responsibilities of central governments have been transferred to local governments. In this context, while central governments produce policies for services across the country such as defense, social security, justice and education; municipalities which are closest governance agency to the people, play an active role with informing and awareness raising, social and cultural activities, social services and aids, which submitted within the terms of social municipality perception; besides to their duties such as reconstruction, urban planning, infrastructure and environmental regulation.

In this particular study, case study management is used to evaluate services oriented towards people with disabilities that are offered in terms of social municipality perception. In the introduction and second chapters of this study, the concepts of people with disabilities and disability, the historical development of the quantitative values and legal rights of the people living in the world, Turkey and Istanbul; in third chapter the concepts of local government and social municipality, the historical development, functions and fields of activity of municipalities which serve within the terms of social municipality perception; in fourth chapter it is studied on the services which are provided by İstanbul Metropolitan Municipality Directorate of Disabled People for evaluation of services intended to People with Disabilities. In final chapter, services and statistics that are given by İstanbul Metropolitan Municipality Directorate of Disabled People are evaluated and offered with solutions.

In conclusion, it can be observed that with its financial budget, authority and responsibilities, service areas and varieties showing an increase, building centers across the Istanbul city to be able to serve people with disabilities as quick and close as possible and the services intended to people with disabilities within the framework

of social municipality perception, İstanbul Metropolitan Municipality Directorate of Disabled People serves as a model to both Turkey and the World.

Keywords: *People with Disabilities, Disability, Local Governments, Municipality, Social Municipality*

1. GİRİŞ

Sanayi devrimi ile birlikte yaşanan kentlere göç, ekonomik yapının ve sosyal yapıda yaşanan değişiklikler yeni toplumsal sınıfların ve örgütlenmelerin oluşmasına neden olmuş bu durum aynı zamanda işsizlik, yoksulluk, eşitsizlik ve adaletsizliğe neden olmuştur. I. ve II. Dünya savaşı ve 1929 yılı ekonomik buhranı ile birlikte yaşanan gelişmeler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar toplumların devletten beklentilerini artırmış ve devletlerde sosyal devlet fonksiyonlarının gelişmesine yönelik ciddi çalışmalar yapılmıştır. 1945 ve 1970 yılları arasında uygulanan sosyal politikalar devletleri büyük ekonomik sorunların içine sokmuş ve yaşanan ekonomik krizler doğrultusunda devletler sosyal devlet fonksiyonlarını çalıştıramaz hale gelmiş ve birçok alandan desteğini çekerek sosyal politika ve kamusal harcamalarda daralmaya gitmiştir. 1980'li yıllardan sonra teknoloji, bilgi ve iletişim olanaklarının gelişmesi, küreselleşme ve neo-liberal ekonomik politikaların uygulanmaya başlaması devletlerin yönetim anlayışında değişimlere neden olmuştur. Bu süreçte ortaya çıkan gelişmeler ulusal sosyal devletlerin yeniden yapılanmaları zorunlu hale getirmiş ve her politikanın tek elden yönetilmesi yerine yetki ve sorumlulukların yerel yönetimlerle paylaşıldığı, uygulanan yeni liberal politikalar ve pazar ekonomisi etkileriyle refah devleti anlayışından rekabetçi devlet anlayışına geçilen ve devletin kaynaklarının etkin şekilde kullanıldığı bir devlet modeli oluşturulmuştur.

Bu çerçevede ülkemizde ve dünyada küreselleşme süreci ile birlikte ortaya çıkan yerelleşme etkisiyle merkezi yönetim elindeki yetki ve sorumluluklarının bir kısmını yerel yönetimler ile paylaşmaya ve yerel idarelere devretmeye başlamış ve bu yeni sorumluluklar ile birlikte belediyelerde sosyal belediyecilik anlayışı gelişmeye başlamıştır. Belediyeler bu kapsamda, imar, altyapı ve üstyapı, çevre düzeni, vergi toplama gibi görevlerinin yanında eğitim, istihdam, sağlık, sosyal ve kültürel yaşamın desteklenmesi, yaşlı, çocuk, engelli, kimsesiz ve yardıma muhtaç kişilere yapılan sosyal yardımlar gibi yerel ölçekte belde halkının sosyal ihtiyaçlarına yönelik politikalar üretmeye çalışmıştır.

Ülkemizde özellikle 2004 yılından sonra çıkarılan yasalar ile birlikte belediyeler sosyal belediyecilik çerçevesinde dezavantajlı gruplar olarak sayılan kadın yaşlı, engelli ve çocukların ihtiyaçlarının karşılanması ve korunması doğrultusunda hizmetlerin yürütülmesi amacıyla önemli görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

Sosyal belediyeler engellilerin sosyal hayata katılımını ve adapte olmalarını sağlamak, evlere ve kapalı alanlara hapsolmalarını engellemek, kentin sunduğu tüm imkânlardan toplum içinde diğer sağlıklı insanlar gibi yararlanmalarını sağlamak, işgücüne katılımını sağlamak ve kenti engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirmek için çalışmalar yapmaktadır.

Bu çalışmanın konusu sosyal belediyecilik çerçevesinde engellilere yönelik hangi tür hizmetlerin sunulduğunu incelemek ve toplam nüfus ölçeği değerlendirildiğinde ülke genelinde engelli nüfusun en yoğun şekilde bulunduğu İstanbul'da Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Engelliler Müdürlüğü'nün engelli vatandaşlara ne tür uygulamalar yaptığını irdelemektedir.

Bu çalışmanın amacı, sosyal belediyecilik yaklaşımını ortaya koymak, yönelik yasal ve yönetsel düzenlemeler ile belediyelere tanınan yetki ve sorumluluklar çerçevesinde belediyelerin engelli vatandaşların sosyal hayata adaptasyonu kapsamında yapılmakta olan sosyal belediyecilik faaliyetlerini İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü örneğinde incelemektir. Amaç doğrultusunda çalışma 4 ana başlıkta ele alınmıştır.

Birinci bölüm giriş, ikinci bölümde engelli ve engellilik, engelli türleri ve nedenleri konularında literatür çalışması, tarihsel süreç içerisinde engelliliğin dünya, Türkiye ve İstanbul ölçeğindeki durumunun sayısal verilerle analizi, engellilerin yasal sistem içerisindeki durumunun ulusal ve uluslar arası ölçekte incelenmesi üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde ise Yerel yönetimler kavramı, yerel yönetimlerin Türkiye'deki tarihsel süreci, Türkiye'de yerel yönetim hizmet birimleri, Sosyal belediyecilik kavramı, fonksiyonları, sosyal belediyeciliğin dünya ve Türkiye ölçeğinde tarihsel süreci, Türkiye'de Sosyal belediyeciliğin yasal kapsamı ve sosyal belediyecilik kapsamında yapılan faaliyetler anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde ise: çalışma kapsamında örnek olarak seçilen İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü'nün tarihsel gelişimi, engelli kayıtları,

hizmet binaları, projeleri vb hususlarda araştırma yapılmış ve 2011-2015 yılları arasındaki vermiş olduğu hizmetler çok yönlü olarak incelenmiştir Bu incelemenin yapılmasında 2015 yılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporu ve Engelliler Müdürlüğü'nden alından bilgi ve belgelerden yararlanılmıştır.

2. ENGELLİ VE ENGELLİLİK KAVRAMI, ENGELLİLERİN YASAL VE TARİHSEL SÜRECİ

2.1 “Engelli” ve “Engellilik” Kavramları

“Sakat”, “malul”, “özürlü” ve “engelli” kavramları literatürde farklı anlamlar ifade etmesine rağmen gündelik hayatta ve mevzuatta birbirlerinin yerlerine kullanılmaktadır. Yapılan bu farklı tanımlamalar insanların zihinsel fiziksel ve ruhsal açıdan diğer sağlıklı insanlardan farklı olduğunu göstermekte ve engelli insanları olumsuz yönde etkilenmektedir.

Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğüne göre “*Engelli*” engeli olan, manialı, vücudunda eksik veya kusuru olan; “*Özürlü*” Özürlü olan, kusuru olan, defolu; “*Sakat*” “Vücudunda hasta veya eksik bir yanı olan; “*Malül*” *Sakat, hasta olan*, olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>).

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’nun 3/c maddesine göre özürlü, "doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi”dir. (Kanun: 2828, m.3/c)

“Engellilik” ile ilgili tanımlar ulusal ve uluslararası literatürde de farklılıklar göstermektedir. Uluslararası literatüre göre “sakat”, “engelli”, “özürlü” gibi birçok tanım kabul edilirken, ülkemizdeki 6462 sayılı Kanun ve Kanun hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile “engelli”, “özürlü” ve “sakat” terimleri ayrı ayrı kullanılmayarak tüm kavramlar tek bir başlık olarak “Engelli” terimi altında birleştirilmiştir.

Bu kapsamda Ülkemizde Engelliler Kanununa göre (Kanun:5378, m:3/a); Engelli, “Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duygusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı

topluma diğere bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen bireyi,” olarak ifade edilmektedir.

Engellilik ile ilgili kavramlar Türkiye’de olduğu gibi dünyadaki diğere dillerde de farklılıklar göstermektedir. Birleşmiş Milletlerin (BM) yayınladığı “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”nde “özürlü”; “normal kişinin, kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendine yapması gereken işleri, bedensel ve ruhsal kabiliyetlerindeki kalıtsal ya da sonradan olma noksanlıklar sonucu yapamayan kişi” şeklinde tanımlanmakta iken engelli kişi ise “hayata eşit katılma fırsatları azalan yada kısıtlanan” farklı bir söyleyişle “engelli ile çevrenin karşı karşıya kalması” olarak tanımlanmaktadır (Özgöbek, 2007: 4).

Dünya Sağlık Örgütü(WHO), 1980 yılında özürlülük ile ilgili verilerin karşılaştırılabilmesi ve tanımların standardize edilmesi için “Bozukluklar, Yeti Yetimi ve Engellilerin Uluslararası Sınıflandırması” çerçevesinde yetersizlik, özürlülük ve engellilik sınıflandırması geliştirmiştir. Engellilik konusunda yapılan sınıflandırma aşağıda gösterilmiştir(Kolat, 2010: 6).

- Bozukluk (Impairment): Sağlık bakımından psikolojik, fizyolojik ve anatomik (fiziksel) yapı ve fonksiyonlarındaki eksiklik ve anormallik,
- Özürlülük (Disability): Bir yetersizlik sonucu normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde bir aktiviteyi gerçekleştirme becerisinde kısıtlılık veya yetersizlik,
- Engellilik (Handicap): Bozukluk veya özürlülük nedeniyle, kişinin yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi olarak sınıflamakta ve tanımlamaktadır. (Kolay, 2010: 6)

Engelli Amerikalılar Yasasına(Americans with Disabilities Act of 1990 – ADA) göre engellilik kavramı; “bireyin bir veya daha fazla ana yaşamsal aktivitesini büyük ölçüde sınırlayan fiziksel veya zihinsel bozukluğu, bu tarz bir bozukluğun kaydını veya bu tarz bir bozukluğu olduğu kabul edilenleri karşılamaktadır (Çakmak, 2008: 54).

En geniş ifade ile engellilik, “doğuştan veya sonradan herhangi bir sebeple bedenî, zihnî, ruhî, hissî ve sosyal yeteneklerin, çeşitli derecelerde kaybedilmesi sonucunda, sosyal hayata uyum sağlanması ve günlük ihtiyaçların karşılanmasında güçlüklerle karşılaşılması, korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık, destek hizmetleri,

mimari yapılarda, açık alanlarda özel fizikî düzenlemelere genel anlamda ihtiyaç duyulması” olarak tanımlanmaktadır. Engelli ise, “herhangi bir sebeple ve hangi oranda olursa olsun, fizikî, zihnî veya ruhî yapılarında bir eksiklik ya da bozukluk olan kişi” olarak tanımlanmaktadır (Seyyar, 2011: 347-348). Yine Engelliler Kanunu’na göre(Kanun:5378, m:3/e) engellilik durumu “Bireyin engelliliğini ve engellilikten kaynaklanan özel gereksinimlerini, uluslararası yöntemleri temel alarak belirleyen derecelendirmeler, sınıflandırmalar ve tanılamaları” olarak ifade edilmektedir.

2.2 Engellilik – Nedenler - Türler

2.2.1 Engellilik nedenleri

Türkiye’de engellilik nedenleri dört grupta toplanmaktadır (İBB Özürlüler Müdürlüğü, 2012: 500-503). Bunlar;

- **Doğum öncesi oluşan nedenler:** Annenin hamilelikte kötü ve yetersiz beslenmesi, annede sistemik bir hastalık olması, travmalar, hormonal bozukluklar, doğumsal ve genetik bozukluklar(kromozom anomalileri, fenilketanuri vb.), kan uyuşmazlığı, kalp hastalıkları, radyoaktif ışınlar, alkol ve uyarıcı madde kullanımı, 17 yaşından küçük ya da 35 yaşından büyük hamilelikler, riskli gebelik, annenin beşten fazla doğum yapması vb.
- **Doğum esnasında oluşan nedenler:** Dar pelvis, çocuğun geliş pozisyonunda anormallik olması, vakumla veya forseps ile doğum, erken doğum, geç doğum, doğum esnasında bebeğin oksijensiz kalması, doğum travması, doğumların yetkili kişilerce gerçekleştirilmemesi(hem anne hem çocuk için ölüm yada engelli olması riski oluşturur), bebeğin düşük doğum ağırlığı ile doğması vb.
- **Doğum sonrası oluşan nedenler:** Ağır doğum sarılığı, bebeğin sağlık kontrollerinin ve testlerinin yaptırılmaması, yeterli düzeyde beslenmeme, bebeğin periyodik aşılarının yaptırılmaması, Çocuk Felci, Difteri, Diyare, Kızamık Kızıl, Suçiçeği, Menenjit, Boğmaca gibi çocuğun ilk üç yaşında geçirdiği hastalıklar, ateşli hastalıklar, bebeğin kundaklanması vb.,
- **Diğer nedenler:** mental geriliğin oluşmasında duygusal ve sosyal faktörler, kazalar (iş kazaları, ev kazaları, trafik kazaları, meslek hastalıkları,) doğal

afetler (yangın sel, deprem gibi doğal afetler, savaşlar, ya da kimyasal maddelere maruz kalınması vb.).

olarak tanımlanmaktadır.

Doğuştan olmayıp sonradan meydana gelen; hastalıklarda tüm engel grupları, kazalarda görme, işitme ve ortopedik beslenmeden kaynaklı bozukluklarda zihinsel ve ortopedik, yanlış ilaç kullanımlarında ortopedik, zehirlenmelerde zihinsel ve madde bağımlılığında görme engelliliğın oluştuğuna sıklıkla rastlanmaktadır.

2.2.2 Engellilik türleri

2002 yılında Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (ÖİB) tarafından Türkiye’de yaşayan engellilerin durumuna ilişkin yapılan Türkiye Özürlüler Araştırması’nda engellilik sınıflandırılması ortopedik, zihinsel, işitme, görme, dil ve konuşma ve süreğen hastalıklı engelli olacak şekilde altı başlık olarak belirtilmiştir (DİE ve ÖİB, 2009). Bunlar;

Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğın 5 inci maddesinde engellilere ilişkin sınıflandırma çalışmalarında, sınıflandırma sistemi olarak; Dünya Sağlık Örgütü tarafından sağlık ve sağlıkla ilgili durumların tanımlanması için ortak standart bir dil ve çerçeve oluşturmak amacı ile geliştirilen ve insanın işlevselliğı ve kısıtlılıklarla ilgili durumlarının tanımlanmasını sağlayan çok kapsamlı uluslararası bir sınıflandırma sistemi olan İşlevsellik Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması esas alınır.” ifadesine göre engelliliğın tespiti ve engellilere yönelik yapılacak resmi çalışmalarda bu yönetmelikte belirtilen sınıflandırma dikkate alınacaktır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130330-4.htm>).

Bu kapsamda Engelli sağlık kurulu raporları ile ilgili işlemleri düzenleyen Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması Ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğine göre yedi farklı özür grubu bulunmaktadır (İBB Özürlüler Müdürlüğü 2012: 504-507);

- **Ortopedik engelli:** iskelet ve kas sisteminde fonksiyon kaybı, eksiklik veya yetersizlik olan kişidir. El, parmak, ayak, kol, bacak ve omurgalarında eksiklik, fazlalık, kısalık, şekil bozukluğı, yokluk, hareket kısıtlılığı, kemik hastalığı olanlar, kas güçsüzlüğü olanlar, felçliler, spastik engeli olan kişiler ortopedik engelli olarak belirtilmektedir.

- **Görme engelli:** bir veya iki gözünde kısmi ya da tam görme bozukluğu veya kaybı olan kişilerdir. Görme kaybı oluşması nedeniyle göz protezi kullanan, renk körlüğü, gece körlüğü (tavuk karası) olan engelliler görme engelli olarak belirtilmektedir.
- **İşitme engelli:** Sesleri algılama veya fark etme yeteneğinin kısmen ya da tamamen azalması nedeniyle işitme durumunu kaybetmiş kişidir. Sesleri algılama yada fark etme kabiliyeti kısman veya tamamen zayıflamış olanlar ve işitme cihazı kullanan kişiler işitme engelli olarak belirtilmektedir
- **Dil ve konuşma engelli:** Farklı nedenlerden dolayı konuşamayan veya konuşmanın akıcılığında, hızında ve ifadesinde bozukluk ya da ses bozukluğu olan kişilerdir. Gırtlığı alınanlar, işitmesine rağmen konuşamayanlar, konuşabilmek için alet kullananlar, afazi, kekemelik yaşayanlar, dudak-damak-çene ve dil yapısında bozukluk olan kişiler dil ve konuşma engelli olarak belirtilmektedir.
- **Zihinsel engelli:**, zekâ geriliği(mental retardasyon) olanlar, zihinsel yeterliği olanlar, fenilketonuri, Otim ve Down Sendromu, olan kişiler zihinsel engelli olarak belirtilmektedir. Zihinsel engel, ülkemizde yaygın olarak karşılaşılan engel gruplarından. Zihinsel engelliliğin 3 ana özelliği vardır: birincisi Genel zekâ fonksiyonlarının bariz derecede ortalamanın altında olması, ikincisi yaşamını sürdürdüğü toplumda bulunan kendi yaş grubu ile karşılaştırıldığında iletişim kurma, sorumluluk, toplumsal beceriler, günlük beceriler ve kendi kendine yetebilme gibi alanlarda geriliğin olması ve son olarak 16 yaşından önce başlaması gerekmektedir.
- **Süreğen hastalıklı engelli:** Doğuştan yada farklı nedenlerle sonradan oluşan, kişinin sürekli tedavi ve bakımını gerektiren ve yaşadığı hastalık nedeniyle sosyal, eğitim ve mesleki durumu olumsuz şekilde etkilenen kişilerdir. kan, kalp-damar, solunum sistemi, sindirim sistemi, Aids, Fibroz, , cilt ve deri, endokrin idrar üreme yolları, metabolik ve sinir sistemi hastalıkları olanlar, kanserliler, osteroporozlular, HIV virüsü taşıyan kişiler süreğen hastalıklı engelli olarak belirtilmektedir.
- **Ruhsal ve duygusal hastalıklı engelli:** İletişim ve sosyal gelişim ya da sosyal uyumu kısıtlı; düşünce, duygu ve davranışlarda meydana gelen normalden farklı örüntüler nedeni ile günlük yaşam aktivitelerini yerine

getirmede ve insanlarla ilişkilerini sürdürmede güçlük yaşayan, kaygı ve korkularını kontrol edemeyen, ve yargıda bulunma ve gerçeği anlama yetileri sınırlılık veya sapma gösteren kişilerdir. hiperaktivite bozukluğu, Dikkat eksikliği, kaygı bozuklukları, bazı madde bağımlılıkları şizofreni, depresyon, demans hastalığı olan kişiler ruhsal ve duygusal engelli olarak belirtilmektedir.

2.3. Tarihsel Süreç İçinde Engellilerin Durumu

Engelli insanların toplum içerisinde yaşadıklarının kabul edilmesiyle birlikte engelliler ile ilgili istatistiksel verileri tutulmaya başlanmıştır. WHO, Uluslararası Çalışma Örgütü(İLO), Dünya Bankası gibi uluslararası ölçekteki kuruluşların bu konudaki çalışmaları; ulusal düzeyde ülkeleri nüfus sayımları, anket, araştırma vb çalışmalar yaparak engellilerin nicelik açısından tespit edilmesinde etkili olmuştur.

2.3.1. Dünya’da engellilerin dağılımı

WHO’nun vermiş olduğu istatistiki bilgilere göre 1970 yılında dünyadaki toplam nüfusun yüzde 10’u engellidir. 2004 yılında WHO tarafından yayınlanan “Dünya Sağlık Araştırması (World Health Survey)”na göre 15 yaş ve üzerindeki engelli sayısının 785 milyon (yüzde 15,6) kişi olduğu ve yine 2011 yılında yayınlanan “Dünya Engellilik Raporu (World Report on Disability)”nda göre 2010 yılında dünyadaki engelli nüfusun toplam nüfusa oranının yüzde 15 olduğu belirtilmektedir (DSÖ, 2011:1-2).

Çizelge 2.1’de Dünya Bankası tarafından hazırlanan çalışmadaki istatistiklerine göre ülkelerde yapılan nüfus sayımları ve araştırmalar kapsamında hazırlanan engellilik oranları incelendiğinde; toplumsal gelişmişlik düzeyi yüksek ve ekonomik açıdan gelişmiş ülkeler olarak kabul edilen Amerika Birleşik Devletleri(ABD), Kanada, Avustralya, İspanya, İngiltere gibi ülkelerde engellilik oranlarının yüzde 10’un üzerinde olduğu, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde engellilik oranlarının ise yüzde 10’un altında olduğu görülmektedir. Az gelişmiş ülkelerde özürlü nüfus oranının yüzde 10’un altında olmasının nedeni engelli nüfus sayısının gerçekte az olmasından değil, engelli nüfusun belirlenmesinde nüfus sayımları harici farklı istatistiklerin tutulmaması ve çalışmaların yapılmaması ve engellilik ölçüt ve

sınıflandırmalarında gelişmiş ülkelere göre farklı kriterlerin kullanılmasıdır. (Mont, 2007:6).

Çizelge 2.1: Farklı ülkelere göre toplam nüfus içinde engellilik dağılımı

Nüfus Sayımları			Anketler		
Ülke	Yıl	Toplam nüfus içindeki engelli nüfus oranı	Ülke	Yıl	Toplam nüfus içindeki engelli nüfus oranı
ABD	2000	19.4	Avustralya	2000	20
Kanada	2001	18.5	Yeni Zelanda	1996	20
Brezilya	2000	14.5	Uruguay	1992	16
Birleşik Krallık	1991	12.2	İspanya	1986	15
Polonya	1988	10.0	Avusturya	1986	14.4
Etiyopya	1984	3.8	Zambiya	2006	13.1
Uganda	2001	3.5	İsveç	1988	12.1
Mali	1987	2.7	Ekvator	2005	12.1
Meksika	2000	2.3	Hollanda	1986	11.6
Botsawana	1991	2.2	Nikaragua	2003	10.3
Şili	1992	2.2	Almanya	1992	8.4
Hindistan	2001	2.1	Çin	1987	5.0
Kolombiya	1993	1.8	İtalya	1994	5.0
Bangladeş	1982	0.8	Mısır	1996	4.4
Kenya	1987	0.7			

Dünya genelinde engellilerin niceliksel ve niteliksel açıdan değerlerini belirlemek üzere yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar, nüfus sayımlarına, çeşitli kurum ve kuruluşların araştırmalarına ve çeşitli anketlere dayanmaktadır. Yapılan bu çalışmalarda sağlıklı ve sürekli güncellenebilir bir kayıt sisteminin oluşturulması ve yıllara göre karşılaştırılabilir ve hesaplanabilir verilerin elde edilmesi için engelli nüfus sayılarının yanında araştırmanın amaçları, yılları, ülke politikası, ülkenin gelişmişlik göstergesi; üniversiteler, sağlık kurumları, ilaç firmaları, sivil toplum örgütleri gibi farklı kuruluşların çalışmaları gibi unsurların da dikkate alınması gerekmektedir.

2.3.2. Türkiye’de engellilerin dağılımı

Ülkemizde dünya geneline paralel olarak 1980’li yıllara kadar engellilere yönelik niceliksel bir çalışma yapılmamıştır. Türkiye’de engelli nüfusun saptanmasında

nüfus sayımları belirleyici olmuştur. Ülkemizde 1985 ve 2000 yılında olmak üzere iki kez nüfus sayımlarında engelli nüfus dikkate alınmıştır.

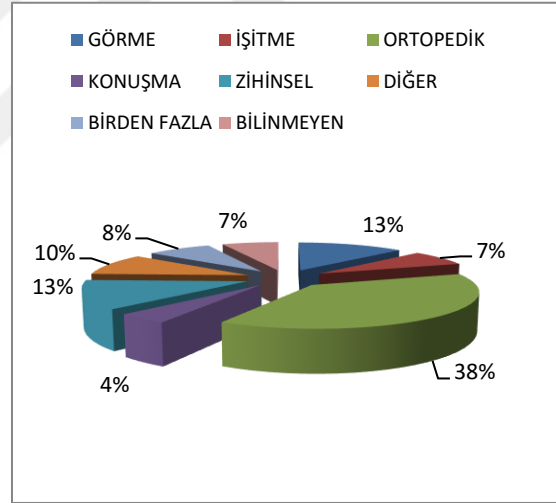
Çizelge 2.2: Yıllara Göre engelli Nüfus Dağılımı

TARİH	GENEL NÜFUS (KİŞİ)	NÜFUS ARTIŞI(%)	ENGELLİ NÜFUS (KİŞİ)	ENGELLİ NÜFUS ORANI (%)	ENGELLİ NÜFUS ARTIŞI(%)
1985	50.664.458	33.8	695.064	1.37	77,5
2000	67.803.927		1.234.139	1.82	

Çizelge 2.2’de yer alan Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) nüfus sayımı verilerine göre 1985 ve 2000 yılları karşılaştırıldığında; toplam nüfus yüzde 33.8 oranında artış gösterirken engelli nüfusun, genel nüfus artışına paralel olarak yüzde 77,5 artış gösterdiği ve yüzde 1.37 den yüzde 1.82 ye çıktığı görülmektedir (<http://www.tuik.gov.tr>).

Çizelge 2.3: Engellilerin türlerine göre Nüfus dağılımı (2000)

ENGELLİLERİN TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIM	TOPLAM (KİŞİ)	ORAN (%)
ORTOPEDİK	472629	38
GÖRME	157722	13
ZİHİNSEL	160531	13
İŞİTME	89043	7
KONUŞMA	55480	5
DİĞER	123209	10
BİRDEN FAZLA	95438	7
BİLİNMEYEN	83087	7
GENEL TOPLAM	1234139	100

Şekil 2.1: Engellilerin türlerine göre nüfus dağılımı (2000)

Çizelge 2.3 ve Şekil 2.1 yer alan 2000 yılında yapılan nüfus sayımı verilerine bakıldığında Türkiye’deki engelli nüfusu sayısı 1.234.139 kişidir. Bu nüfus sayımına bakıldığında engelli nüfusun yüzde 38 ile en yüksek oran ortopedik engelli türündedir. Yine yüzde 13’er oran ile görme ve zihinsel engelliler ikinci ve üçüncü sırayı almaktadır (<http://www.tuik.gov.tr>).

Çizelge 2.4'deki Özürlüler İdaresi Başkanlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü(DİE) tarafından yaptırılan Türkiye Özürlülük Araştırması'na göre; Ülkemizdeki toplam nüfusun yüzde 12.29' u engellidir. Bu engelli nüfusun yüzde 9.70'i süreğen hastalıklı engelli iken yüzde 2.58'i fiziksel ve zihinsel engele sahip kişilerden oluşmaktadır(DİE, ÖİB, 2009:6).

Çizelge 2.4: Engellilerin türlerine göre dağılımı (2002)

GENEL NÜFUS	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
	Fiziksel ve zihinsel özürlü nüfus	Fiziksel ve zihinsel özürlü nüfus	Süreğen hastalığa sahip olan nüfus	Süreğen hastalığa sahip olan nüfus	TOPLAM	TOPLAM
68.662.559	1.772.305	2.58	6.659.632	9.70	8.431.937	12.29

Çizelge 2.5'deki Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından hazırlanan Türkiye Özürlülük Araştırması 2002 ikincil analiz raporuna göre fiziksel ve zihinsel engelli nüfusun coğrafi bölgelere göre incelendiğinde yüzde 22,7 ile Marmara Bölgesi ilk sırayı alırken yüzde 17,3 ile İç Anadolu Bölgesi ikinci ve yüzde 14,9 ile Karadeniz Bölgelerinin üçüm sırada yer aldığı görülmektedir(TÜBİTAK, 2006).

Çizelge 2.5: Engellilerin bölgelere göre dağılımı (2002)

Bölge	Nüfus (Kişi)	Oran(%)
Marmara	402619	22,7
İç Anadolu	307133	17,3
Karadeniz	264380	14,9
Ege	232341	13,1
Akdeniz	230668	13
Güneydoğu Anadolu	179689	10,1
Doğu Anadolu	155475	8,8
Toplam	1772305	100

Çizelge 2.6'da yer alan 2011 yılında yapılan Nüfus Konut Araştırması'nda engellilere yönelik hazırlanan raporda Türkiye'deki toplam nüfusun yüzde 6.9'u (4.876.000 kişi) engellidir. Bu engelli nüfusun yüzde 5.9'u (2.085.000 kişi) erkek, yüzde 7.9'u (2.792.000 kişi) kadındır. Yine engelli nüfusun yüzde 46.5 'i (1.006.000 kişi) 75 ve üzeri yaştaki kişilerden oluşmaktadır(http://www.eyh.gov.tr/data/5485bba0369dc5596417ba49/nka_2011_engellilik.pdf).

Çizelge 2.6: Türkiye’deki engelli nüfusun yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımı (2011)

Yaş grubu Age group	En az bir engeli olan nüfus - Population who have at least one type of disability					
	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female
(%)						
Toplam - Total	4 876	2 085	2 792	6,9	5,9	7,9
3-9	196	110	86	2,3	2,5	2,1
10-14	139	81	58	2,1	2,4	1,8
15-19	145	85	61	2,3	2,6	2,0
20-24	170	110	60	2,7	3,4	2,0
25-29	166	96	70	2,6	3,0	2,3
30-34	207	111	96	3,2	3,4	3,0
35-39	228	115	113	4,0	4,0	4,1
40-44	241	112	128	5,1	4,7	5,6
45-49	332	143	188	6,9	5,9	7,8
50-54	330	133	198	8,8	7,1	10,7
55-59	417	157	259	12,1	9,2	15,0
60-64	419	149	269	16,5	12,3	20,4
65-69	425	158	267	23,0	18,3	27,2
70-74	458	169	288	31,9	26,3	36,3
75 +	1 006	356	650	46,5	40,9	50,3

Genel olarak baktığımızda 2000 yılı nüfus sayımında toplam nüfusun yüzde 1.82 iken engelli iken bu oran 2002 yılındaki Türkiye Özürlüler Araştırması’nda yüzde 12.29’a çıkmıştır. Yine 2011 yılındaki nüfus konut araştırmasında toplam nüfusun 6.9’un engelli olduğu belirtilmiştir. Bu oranların farklı olmasında engelliliğin belirlenmesinde kullanılan ölçütlerin (engel türleri, engel oranları, sınıflandırma) farklılık göstermesi ve 2002 ve 2011 yıllarında yapılan araştırmaların belirli bir nüfus ölçeğinde yapılan görüşmeler neticesinde yapılan tahminlere dayanması etkilidir.

2.3.3. İstanbul’da engellilerin dağılımı

İstanbul’daki engeli nüfusun tespitine yönelik yapılan araştırmalarda 1985 ve 2000 yılı nüfus sayımlarında ve 2011 yılı Nüfus ve Konut Araştırması’nda engellilere yer verildiği görülmektedir.

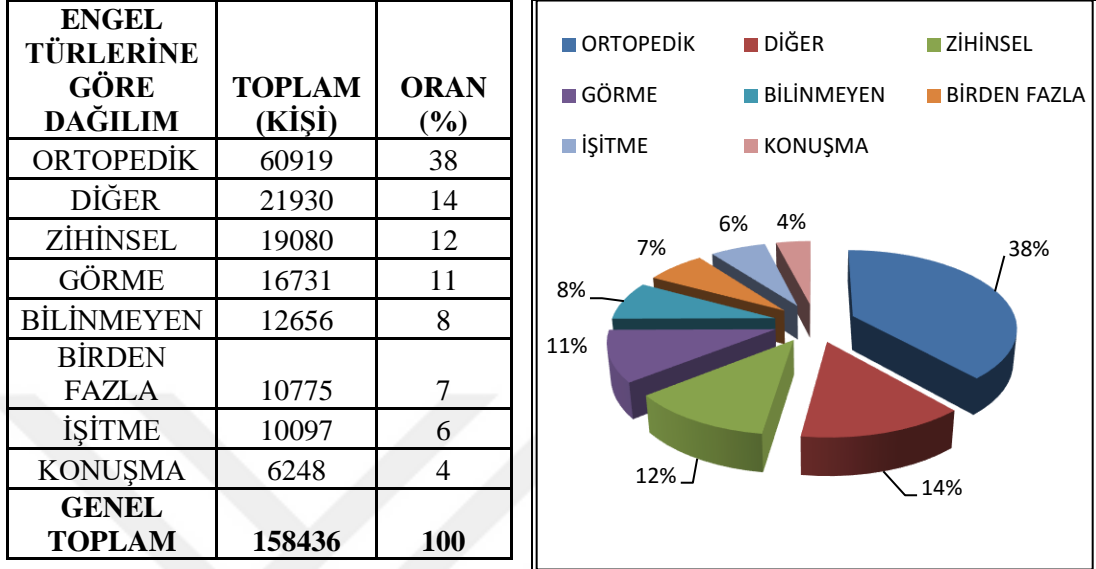
Çizelge 2.7: Yıllara göre engelli nüfus dağılımı

TARİH	GENEL NÜFUS (KİŞİ)	NÜFUS ARTIŞI(%)	ENGELLİ NÜFUS (KİŞİ)	ENGELLİ NÜFUS ORANI (%)	ENGELLİ NÜFUS ARTIŞI(%)
1985	5.842.985	71.7	70.895	1.21	123.5
2000	10.018.735		158.436	1.58	

Tablo 2.7’de 1985 yılında toplam nüfusun yüzde 1,21’i engelli iken 2000 yılı nüfus sayımında bu oran yüzde 1,58’e çıktığı görülmektedir. İstanbul’un nüfusu 1985

yılından 2000 yılına kadar yüzde 71,7 artış göstermiş iken, engelli nüfusun yüzde 123.5 artış gösterdiği görülmektedir (<http://www.tuik.gov.tr>).

Çizelge 2.8: Engellilerin türlerine göre dağılım (2000)

Şekil 2.2:Engellilerin türlerine göre dağılım (2000)

Çizelge 2.8 ve Şekil 2.2’de yer alan nüfus sayımı (2000) verilerine göre İstanbul’da yaşayan toplam nüfusun yüzde 1,21’i (158.436) engellidir. Bu engelli nüfusun yüzde 38 ile ortopedik engelliler ilk sırayı alırken sınıflandırma içerisinde yer almayan ve “diğer” diye tabir edilen engelli nüfusun oranı yüzde 14 olup üçüncü sırada yüzde 12 ile zihinsel engelliler yer almaktadır(<http://www.tuik.gov.tr>).

Çizelge 2.9: 2011 yılı İstanbul ili cinsiyete göre engelli nüfus (Bin kişi)

Toplam Engelli Nüfus (kişi)	Erkek (Kişi)	Kadın (Kişi)	Toplam Engelli Nüfus (%)	Erkek (%)	Kadın (%)
670	290	379	5,2	4,5	5,9

Çizelge 2.9’da görüldüğü üzere 2011 yılı Nüfus ve Konut Araştırması’na göre İstanbul’un toplam nüfusunun yüzde 5,2’si (670 bin kişi) engellidir. Engelli nüfusun yüzde 4,5’i (290 bin kişi) erkek ve yüzde 5,9’u (379 bin kişi) kadındır

(http://www.eyh.gov.tr/data/5485bba0369dc5596417ba49/nka_2011_engellilik.pdf).

2.4.Engellilerin Yasal Sistem İçerisindeki Durumu

I. ve II. dünya savaşlarıyla birlikte maddi ve manevi anlamda yaşanan olağanüstü yıkım, insanların ağır ruhsal ve fiziksel rahatsızlıklar geçirmesine neden olmuş ve mevcutta var olan engelli nüfusa yenilerinin eklenmesi artık engellilerin toplum içinde yaşadıklarının farkına varılmasına neden olmuştur.

Bu bağlamda engellilerin; yardım almadan sosyal ve çalışma hayatını devam ettirebilmeleri maksadıyla devletler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum örgütleri engellilerin eğitimi, rehabilitasyonu, istihdamını, sosyal ve kültürel yaşamının sağlanması ve hukuki haklarının korunmasını sağlamak için birçok alanda çalışma başlatmış ve bu çalışmalar neticesinde gelişmiş ülkeler başta olmak üzere engellilerin toplumsal hayatını düzenlemeye yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

2.4.1. Engellilere yönelik uluslararası yasal düzenlemeler

Engellilere yönelik uluslararası alanda yapılan hukuki ve idari düzenlemeler kapsamında BM, Avrupa Birliği ve ABD örnek olarak seçilmiştir.

Devletler üstü bir örgüt olan BM kendine bağlı ve ilişkili kuruluşlar eliyle engellilerin haklarının gelişiminde büyük bir öneme sahiptir. Yapmış olduğu çalışmalar ve aldığı kararlar ile birçok ülkenin engellilerin eğitim, sağlık, istihdam, rehabilitasyonuna yönelik uyguladığı politikalarda önemli rol oynamıştır.

Devletler üstü bir örgütlenme olan Avrupa Birliği kendine üye ülkelerde son 20 yıl içerisinde yaptığı çalışmalarla engellileri pasif ve yardıma muhtaçlık olarak görmekten ziyade diğer kişiler gibi eşit haklara sahip ve toplumda bütünleşik bir şekilde yaşayabilen kişiler olarak görmekte ve çalışmalarını bu yönde ilerletmektedir.

ABD; engelli hakları ve engellilerin toplum içinde yaşamlarını kolaylaştırma konusunda ulusal anlamda ilk çalışma yapan ülkelerden biridir. Federal ölçekte çıkarmış olduğu yasalar, yönetmelikler, bildirimler vb. ile engellilerin topluma adaptasyonunda önemli bir gelişme sağlamıştır.

Bu bağlamda Çizelge 2.10'da BM, Avrupa Birliği ve ABD'de engellilere yönelik yapılan yasal ve yönetsel düzenlemeler irdelenmektedir (<http://eyh.aile.gov.tr>).

Çizelge 2.10: Engellilere yönelik yapılan uluslararası yasal ve yönetsel düzenlemeler

YIL	DEVLET/ KURULUŞ	YASAL/ YÖNETSEL DÜZENLEMELER
1945	Birleşmiş Milletler	Engelliler ile ilgili ilk çalışmaların başlaması
1948	Birleşmiş Milletler	İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi de engellilik konusunun dikkate alınması, Fiziksel engellilerin haklarının artırılması, engelliliğin önlenmesine ve rehabilitasyona yönelik çalışmalara önem verilmesi
1950	Birleşmiş Milletler	Cenova Konferansı- engellilerin sosyal ve mesleki rehabilitasyonu, tedavi, istihdam ve eğitim konularında uluslararası düzeyde standart belirleme çalışmalarına başlanması
1952	Birleşmiş Milletler	Engellilerin eğitim ve rehabilitasyon programlarının geliştirilmesi konularında WHO, UNDP, UNESCO, ILO, UNICEF gibi uluslararası kuruluşların çalışmalara dahil edilmesi ve proje geliştirmeye başlaması
1961	Amerika Birleşik Devletleri	Fiziki mekanların ve binaların engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilmesine yönelik ilk çalışma olan A.117.1 standardının hazırlanması
1968	Amerika Birleşik Devletleri	Mimari Engeller Yasası (Architectural Barriers Act-ABA) çıkarılması
1969	Birleşmiş Milletler	Fiziksel ve zihinsel engellilerin topluma tam katılımı, sosyal güvenlik, sağlık ve refah konularında önlemlerin alınması amacıyla “Sosyal Kalkınma ve Kalkınma Sürecine Dair Bildirge” nin yürürlüğe girmesi
1971	Birleşmiş Milletler	Zihinsel Engelli Bireylerin Hakları Hakkında Bildirge’sinin yayımlanması
1973	Amerika Birleşik Devletleri	Rehabilitasyon Yasası’nın (Rehabilitation Act) 504. bölümü ile engellilere yönelik engelsiz tasarımlar yapılmasının zorunlu hale gelmesi
1975	Amerika Birleşik Devletleri	“Bütün Engelli Çocukların Eğitimi Yasası” nın (Education of All Handicapped Children Act) yürürlüğe girmesi
1975	Birleşmiş Milletler	Tüm engelli kişilerin haklarının dil, din, cinsiyet, ırk ve ideolojik ayırım yapılmaksızın garanti altına alınmasını belirtilen “Engelli Hakları Bildirisi”nin kabul edilmesi
1981	Birleşmiş Milletler	Uluslararası Engelliler yılı ilan edilmesi
1982	Avrupa Birliği	engellilerin sosyal entegrasyonuna ilişkin Avrupa Topluluğu düzeyinde karar alınması
1982	Birleşmiş Milletler	Engelliler İçin Dünya Eylem Programı’nın hazırlanması, 3 Aralık’ın Dünya Engelliler Günü olarak kabul edilmesinin tavsiye edilmesi
1982	Birleşmiş Milletler	1983-1992 Birleşmiş Milletler Engelliler On Yılı ilan edilerek engellilerin kalkınmasına yönelik global ölçekte kalkınma programı uygulanmasının kabul edilmesi
1986	Avrupa Birliği	“Avrupa Topluluğu Düzeyinde Özürlülerin İstihdamına İlişkin Konsey Tavsiye Kararı” alınarak engellilerin mesleki rehabilitasyonu ve istihdamı konularında fırsat eşitliği

		sağlanması için önlem alınması ve karışılan engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik politikaların belirlenmesi
1987	Birleşmiş Milletler	İLO'nun 159 No'lu Mesleki Rehabilitasyon ve İstihdam (Sakatlar) Sözleşmesi ile engellilerin mesleki açıdan rehabilitasyonu ve istihdamına yönelik politika ve yasal düzenlemelerin yapılmasına dikkat çekilmesi
1989	Birleşmiş Milletler	"Çocuk Haklarına Dair Sözleşme" de engelli çocukların haklarına yer verilmesi
1989	Birleşmiş Milletler	Engelliler Alanında İnsan Kaynakları Geliştirme Eylem Planı İçin Tallinn Çerçevesi ile engellilerin işgücü piyasasına katılımı için eğitim ve destek verilmesi
1990	Avrupa Birliği	Avrupa Konseyi ve üye ülkelerin engelli çocuk ve gençlerin genel öğretim sistemi içerisinde kaynaştırılmasına yönelik karar alınması
1990	Amerika Birleşik Devletleri	Engelli Amerikalılar Yasası' nın (Americans With Disabilities Act- ADA) yürürlüğe girmesi
1992	Birleşmiş Milletler	Engellilerin Tam Katılımı ve Eşitliği temalı "Asya-Pasifik Engelliler Onyılı 1993 - 2002" ilan edilmesi ve 3 Aralık gününün Dünya Engelliler Günü olarak ilan edilmesi
1992	Avrupa Birliği	Mekânların ve toplu taşımacılık olanaklarının engelli bireylerin ulaşılabilirliğine uygun hale getirilmesini ilkelerini de içeren Strazburg- "Avrupa Kentsel Şartı" kabul edilmesi
1993	Birleşmiş Milletler	Üye devletlerin fiziki çevrenin engellilerin erişilebilirliğine uygun olması için eylem programları oluşturma ve eşit fırsatlar sunma konularını kapsayan "Engelliler İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Birleşmiş Milletler Standartlar Kuralları" kabul edilmesi
1995	Birleşmiş Milletler	Üye devletlerin engellilere eşit eğitim fırsatı verilmesinin garanti edilmesini isteyen "Kopenhag Sosyal Kalkınma Bildirgesi ve Sosyal Kalkınma Eylem Planı" nın kabulü
1996	Avrupa Birliği	"Engelliler İçin Fırsat Eşitliği-Topluluğun Yeni Engellilik Stratejisi 1996" tebliğinin yayınlanması
2000	Avrupa Birliği	2001-2006 "Topluluk Eylem Programı" oluşturulması
2000	Avrupa Birliği	Engelliler İçin Engelsiz Avrupa Tebliği'nin yayınlanması
2000	Avrupa Birliği	Avrupa Komisyonu tarafından "İstihdamda ve İşte Eşit Muamele Direktifi"nin hazırlanması
2000	Avrupa Birliği	Avrupa Konseyi tarafından Ayrımcılığa karşı topluluk eylem planı oluşturulması (2001-2006) kararı alınması
2001	Avrupa Birliği	2003 yılının "Avrupa Engelliler Yılı" olarak ilan edilmesi
2002	Birleşmiş Milletler	"Asya-Pasifik Engelliler Onyılı" süresinin uzatılması kararının alınması
2003	Avrupa Birliği	Engelli kişilerin istihdam edilmesi ve toplumsal bütünleşmelerine yönelik çalışmaların teşvik edilmesi ilke kararının alınması
2003	Avrupa Birliği	Herkes İçin ulaşılabilirliğin iyileştirilmesi amacıyla "Avrupa Engellilik Eylem Planı"nın hazırlanması
2006	Birleşmiş	"Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme"nin 80 ülke tarafından

	Milletler	imzalanması
2013	Avrupa Birliği	Engelli kişilerin spor, kültür, turizm ve boş zaman etkinliklerine tam, etkin ve eşit şekilde katılımlarının sağlanması için Üye Devletlere yönelik CM/Rec(2013) sayılı Tavsiye Kararı'nın ilan edilmesi

2.4.2. Engellilere yönelik ulusal yasal düzenlemeler

Ülkemizde engellilere yönelik yasal ve yönetsel düzenlemelere bakıldığında gerçek anlamda çalışmaların başlaması 1990'lı yıllara dayanmaktadır. 1990'lı yılların öncesinde yapılan düzenlemeler daha çok tek engel grubuna yönelik ufak çaplı düzenlemelerdir. 1997 yılında kurulan Özürlüler İdaresi Başkanlığı ile beraber yapılan kurumsal çalışmalar neticesinde çıkarılan 5378 sayılı Özürlü ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun engellilerin tüm hakları konusunda dönüm noktası oluşturmuş ve bu kanun ile engellilerin alanına giren her kanun ve yönetmeliklerde değişiklikler yapılmıştır.

Bu bağlamda ülkemizde başta Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Anayasası olmak üzere engellilere yönelik yapılan yasal ve yönetsel düzenlemelerden önemli görülenleri aşağıdaki Çizelge 2.11'de irdelenmektedir(<http://eyh.aile.gov.tr>).

Çizelge 2.11: Türkiye'de engellilere yönelik yasal ve yönetsel düzenlemeler

YIL	YASAL/ YÖNETSEL DÜZENLEMELER
1928	Milletler Cemiyetinin Engelli çocukların haklarını da içeren 1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nin imzalandı.
1949	Birleşmiş Milletlerin çıkardığı Fiziksel engellilerin haklarının artırılması, engelliliği önleme ve rehabilitasyon çalışmalarına önem verilmesini amaçlayan 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin imzalandı.
1951	Engellilik konusunun sadece sağlığı ilgilendiren bir konu olmadığına anlaşılması üzerine özel eğitim hizmetleri Sağlık Bakanlığından alınarak Milli Eğitim Bakanlığına verilmiş ve ilk körler okulu açılmıştır.
1961	Engelli bireylerin özel eğitimini ilgilendiren ve engellilerin üretken hale getirilmesi ile ilgili maddelere 1961 Anayasası'nda yer verilmiş ve İlköğretim ve Eğitim Kanunu'na özel eğitimle ilgili hükümler konularak ilk defa "Özel Eğitim Yönetmeliği" oluşturulmuştur.
1971	1475 sayılı İş Kanunu'nda 50 ve üzerinde işçi çalıştıran iş yerlerinde yüzde 3 oranında engelli çalıştırma zorunluluğu getirildi
1976	2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile yardıma muhtaç ve işsiz engellilere belirli bir maaş bağlanmıştır.
1982	1982 Anayasasının doğrudan engellilik ifadesi bulunmamakla birlikte madde 5, madde 10, madde 42/7 madde 61/2 ile engellilerin eğitim, sağlık ve genel

	hakları ile ilgili hükümleri garanti altına almıştır.
1985	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı çalışacak şekilde Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu kurulmuştur.
1992	İLO'nun 1975 yılında kabul ettiği 142 sözleşme numaralı "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Sözleşmesi" kabul edilerek engelli bireylerin de diğer öğrenciler gibi çıraklık eğitiminden yararlanmalarına imkan tanınmıştır.
1997	571 Sayılı "Özrümlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" Özrümlüler İdaresi Başkanlığı kurulmuştur.
1999	Sivil toplum örgütleri, özel sektör temsilcileri, kamu kurumları, yerel yönetimler ve üniversitelerden bilim adamlarının katılımıyla " çağdaş toplum, çağdaş yaşam ve özrümlüler " konulu cumhuriyet tarihimizin ilk engelliler şurası gerçekleştirilmiştir
2005	Toplumsal hayatın engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilmesi amacıyla birçok kanun ve yönetmeliklerin değiştirilmesine neden olan 5378 Sayılı "Özrümlü ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" çıkartılmıştır.
2008	Birleşmiş Milletler "Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme "sinin 5825 sayılı kanun ile kabul edilerek imzalanması
2012	6353 Sayılı Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5378 sayılı kanunun geçici 2. ve 3. Maddelerinde ekleme ve değişiklik yapılmıştır.
2014	6574 sayılı Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

3. YEREL YÖNETİMLER VE SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMLARI, TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN GELİŞİMİ

3.1.Türkiye’de Yerel Yönetimler, Tarihsel Süreci ve Belediye Yönetimi

3.1.1. Yerel yönetim kavramı ve yerel yönetimlerin özellikleri

Tarihsel süreçte kurulduğu zamandan günümüze kadar çeşitli adlar ve farklı statüler ile yerel düzeyde hizmetler sunan yerel yönetimler günümüzde de kanunlar ile belirtilen alanlarda hizmetler üretmektedirler. Yerel halk ve bu halkın müşterek nitelikteki ihtiyaçlarının giderilmesi için sunduğu kamusal hizmetler yerel yönetimlerin varlık sebeplerini oluşturan en temel öğelerdir. Bu temel öğeler; merkezi idarenin ülke genelinde yürütülen kamu hizmetlerini, tek başına etkin, verimli ve zamanında yerine getirmesinin zorluğu ve yerel halkın bölgelere göre farklılaşan çıkarlarının hizmetlerin sunulmasında farklılaşma göstermesi gerekliliği nedeniyle yerel yönetimlerin kurulmasını gerektiren öğelerdir. (Arıboğa ve diğerleri, 2007:3)

Kamu Yönetimi Sözlüğünde yerel yönetimler, “merkezi yönetimin dışında, yerel bir topluluğun ortak bir gereksinimini karşılamak amacı ile oluşturulan, karar organlarını doğrudan halkın seçtiği, demokratik ve özerk bir yönetim kademesi, bir kamusal örgütlenme modeli” olarak tanımlanmaktadır(Bozkurt ve Ergün,1998: 258.).

Yerinden yönetim diye de bilinen yerel yönetim (local self – goverment), yerel halkın tarafından seçilerek göreve getirilen organlar tarafından idare edilmesini anlatan bir sistemdir. “Yerel yönetim birimi (local authority veya local administration) ise, merkezi idarece, akçal yükümlülükler getirme ve kurallar koyma yetkisi verilmiş bir yerel meclisin tarafından denetlenen bir yönetim biriminin adıdır” (Keleş ve Yavuz, 1983: 17-18).

Sonuç olarak Belirli bir bölge içindeki yerleşim birimlerinde yaşayan yerel halkın bir arada yaşayabilmeleri amacıyla yerel halkın refahına, sosyal ve kültürel zenginliğine yönelik yerel hizmetleri görmek üzere kurulan; karar ve yürütme organları yerel halk tarafından seçilerek göreve getirilen, özel gelire, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, idari ve mali özerkliğe sahip; işleyişinde şeffaflığı, açıklığı, insan haklarını, çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini yaşama geçiren; yetkilerin yerel halka en yakın yönetim birimince kullanıldığı kamu tüzel kişileridir (Öztürk, 1997: 43)

Yerel yönetimlerin özellikleri

Yerel yönetimlerin Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) belgelerinde yer alan ve Türkiye tarafından da uygun görülmüş evrensel nitelikleri aşağıda belirtilmiştir (Öztürk, 1997: 43-44).

- Yerel yönetimler ülkenin genel yönetim bütünlüğü içerisinde yer alır.
- Yerel Yönetimlerin görev ve yetkileri, kuruluş ilkeleri ve gelir sistemi yasama organı tarafından belirlenir.
- Yerel Yönetimler, ülke yönetiminin birlik ve bütünlüğünün sağlanması amacıyla Merkezi yönetim tarafından belirlenen ulusal amaçlar, hedefler, ilke ve standartlara uyarlar.
- Yerel Yönetimler, merkezi idare tarafından belirlenen ülkenin tamamı için geçerli karar ve kurallara aykırı hareket edemezler.
- Merkezi Yönetim, yerel yönetimlerin biçimlerini, türlerini, yönetim usullerini ve yetkilerini tek taraflı olarak istediği gibi belirleyebilir.
- Yerel Yönetimler yerel halkın ihtiyaç ve taleplerine cevap vermeleri amacıyla merkezi yönetim tarafından yetkili kılınmışlardır.

3.1.2. Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel süreci

Türkiye’de yerel yönetimler, Avrupa ülkelerindeki gibi çok eski ve köklü bir yönetim geleneğine sahip değildir. Bu çalışma kapsamında Türkiye’deki yerel yönetimlerin tarihsel sürecine ve gelişimine bakılmasıyla yönetsel anlamda yapılan değişiklikler ve düzenlemelerin yerel yönetimlerin yapısal anlamda gelişim sürecinin kavranılmasında yardımcı olacaktır.

3.1.2.1. Tanzimat'tan cumhuriyete kadar olan dönemde yerel yönetimler

Türkiye yerel yönetimlerin bugünkü yapısı, modern anlamda Tanzimat'tan sonra girilen idari reformlar ile şekillenmiştir. Bu nedenle yerel yönetimlerin gelişimini anlamak, Tanzimat'tan sonraki idari reformların mevcut yapıda gerçekleştirdiği değişimleri incelemekle mümkündür. Osmanlı İmparatorluğu'nda beledi hizmetler açısından modern anlamda bir yerel yönetim geleneğinin varlığından bahsetmek mümkün değildir. Tanzimat devrine kadar Osmanlı Devleti'nde belediye hizmetleri, başlıca kadı, muhtesip, mimarbaşı, subaşı, vakıflar ve lonca gibi kuruluşlar tarafından yürütülmekte idi (Toksöz, 2008: 26-27).

Osmanlı Devletinde 1854'lere gelinceye kadar günümüzdeki anlamıyla yerel yönetimlerin varlığından bahsetmek mümkün değildir. (Ortaylı, 1995: 295). Osmanlı Devleti'nde, bugünkü anlamıyla bir yerel yönetim birimi olarak, ilk belediyenin kuruluşu da, Tanzimat dönemine rastlamaktadır. Kırım harbinden sonra artan Osmanlı Avrupa münasebetleri çerçevesinde 1271/1855 yılında Fransa'daki "prefecture de la ville"nin karşılığı olan "şehreminiliği" yani şehremaneti teşkilatı kurulmuş oldu. Takvim-i Vakayi'de yayımlanan tebliğle: "İstanbul'da Allah'ın kullarının işlerini kolaylaştırmak gayesiyle şehremaneti ünvanıyla bir memuriyet kurulmuş; Meclis-i Tanzimat buna yardımcı olmak üzere Şehir Meclisi adıyla bir heyetin teşekkülüne karar vermiş ve şehremini olarak da Tırhala Valisi Mehmed Paşa'nın oğlu eski Amasya mutasarrıfı Salih Paşa bu göreve tayin olmuştur" (Akgündüz, 2005: 538).

İstanbul Şehremaneti'nin kurulma amacı şehrin düzenlenmesi ile ilgili işlerin devletin işlerinden ayrılarak bir bölgenin idaresine bırakılmasıdır. Şehremaneti, padişah tarafından atandığı bilinen memur ile yine padişah tarafından atanan on iki üyeden oluşan yönetim kurulu ve esnaflardan arasından seçilen şehremaneti meclisi tarafından yönetilmektedir. Şehremaneti'nin çalışma durumu, birimleri, görev ve yetkileri Meclis-i Vala tarafından çıkarılan 13 Haziran 1854 tarihli bir nizamname ile düzenlenmiştir. (Ortaylı, 1979: 18).

İlk olarak Şehremaneti, 1854'te İstanbul'da kurulmuş; bunu 1858'de Beyoğlu'nda kurulan belediye kurumunun prototipi olan 6. Daire-i Belediye izlemiştir. İstanbul'daki belediye modelleri daha sonra Osmanlı taşrasında, daha çok kozmopolit ve uluslararası ticaretin beslediği liman şehirlerinde yaygınlaşmıştır. Bu

dönemdeki belediyeler kurumsallaşma yönünden ise özellikle II. Meşrutiyet Dönemi'nde önemli aşama kaydetmişlerdir(Arıkboğa ve diğerleri, 2007: 17).

1864 tarihinde çıkarılan Vilayet Nizamname ile eyalet örgütü yerini vilayet (il) tipi örgüte bırakmıştır. Meclis-i Umumu adıyla kurulan ve günümüzde il genel meclisi olarak bilinen organın başkanlığına merkezi hükümet tarafından atanan vali getirilmiştir. 1870 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile bu yapı korunmuş ayrıca köylerin yönetimleri de bu kanun çerçevesinde düzenlenmiştir. (Kaya, 2003: 45).

3.1.2.2. Cumhuriyet sonrası yerel yönetimler

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemiyle birlikte başlayıp I. Meşrutiyet ile tüzel bir kişiliğe bürünmesine rağmen, Cumhuriyet Türkiye'sine sınırlı bir yerel yönetim ve temsil anlayışı aktarılmıştır (Çitçi, 1989: 60).

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti'nden 389 adet belediye idaresi devralmıştı. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuksal yapısı da 1921 Anayasası ile Osmanlı hukuk sisteminin henüz devamı niteliğindediydi. Bu dönemde Ankara'da da İstanbul'da olduğu gibi ayrı bir şehremaneti idaresi getirilmiş olmasına karşın, sorunlar çözüme kavuşturulabilmiş değildi. Ankara ve İstanbul'da henüz reis ve azalar seçimiyle işbaşına gelmiyordu. (Beki, 2008: 28) 3 Nisan 1930 tarihinde yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu ile şehremini isim ve unvanının yanı sıra şehremanetleri de kaldırılarak tüm teşkilatların adı 'belediye' olacak şekilde belirlendiği gibi, belediye meclisi gibi unvanlar da bütünüyle genelleştirildi (Ortaylı,1992: 402).

İl özel idarelerinde ise; il genel yönetimi ve il özel yönetimi 1913 yılında kabul edilen İdare-i Umumiye-i Vilayet Geçici Kanunu ile birlikte yeniden düzenlenmiş olup 1929 yılında çıkarılan1426 sayılı Kanunla İl genel yönetim kısmı kaldırılmıştır (Tortop, 1994: 4). Köylerin yönetimi ise 1924 yılında çıkarılan 442 sayılı yasa ile düzenlenmiştir (Erten, 1999:110).

Türkiye Cumhuriyet'in kurulmasından sonra devralınan belediye yönetimi ile ilgili olarak özellikle 1923-1930 yılları arasında belediyeleri imar ve mali hususlarında güçlü hale getirecek düzenlemeler yapılarak 1930 yılında 1580 Sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Bu belediye kanunu, yeni kamu yönetimi düşüncesi

doğrultusunda 2005 yılında çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanun'una kadar yürürlükte kalmıştır (Arıkboğa ve diğerleri, 2007:17).

1929 Dünya Ekonomik bunalımının etkileri bütün ülkelerde azalmaya yüz tutmuş, savaşın yaralarının sarılması için yeni önlemler alınmıştır. Bu arada yeni kent yönetim modelleri aranmaya başlanmış, hızlı kentleşme sürecine girilmiştir (Ortaylı, 1995: 122). 1946-1950 arasında "Türkiye'nin içine girdiği yeni siyasal hayat yerel yönetim konusunda yeni ilkelerin ortaya çıkmasını" getirmiştir (Görmez(b), 1997: 12). 1957 yılında İstanbul'un imar faaliyetleri için başbakan tarafından önemli miktarda mali yardım yapılmıştır ve 1948 yılında çıkarılan Belediye Gelirleri Kanunu ile Belediyelerin 80 farklı kaynaktan gelir sağlamasına imkân sağlanmıştır (Kaya, 2003: 48). 1980 yılında 1727 olan Belediye sayısı 1981'de 1587'ye düşürülmüş, 5 yıl boyunca yeni Belediye kurulmasına izin verilmemiştir (Kaya, 2003: 49).

Sonuç olarak belediyeciliğin tarihi seyrini özetleyecek olursak, 1855-1930 yılları batılı anlamda belediyeciliğin başlangıcı, (I. aşama) 1930-1950 yılları arası II. aşama ve belediyecilikle ilgili ciddi çalışmaların yapıldığı dönem, 1950-1980 yılları arası belediyecilikle ilgili kayıp dönemi, 1980 sonrası belediyecilikle ilgili gelişme dönemidir. Yeni Liberal Dönem olarak da adlandırılabilir olan bu dönemde yerel yönetimlere kayda değer imkânlar sunulmuştur. (Ersöz, 2004:172) 2004 yılı ve sonrası ise belediyecilikte yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyeciliğin yönü yeniden değişmiş ve ciddi bir yapılanma söz konusu olmuştur (Eryılmaz, 2007: 81)

3.1.3. Türkiye'de yerel yönetim hizmet birimleri

T.C. Anayasası'nın 127. inci maddesinde Mahalli İdareler (Yerel Yönetimler) "Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir." şeklinde ifade edilmektedir (T.C. Anayasası, m:127 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>).

Yine maddenin devamında: "Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu

görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.” denilmektedir (T.C. Anayasası, m:127 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>).

Bu bağlamda yerinden yönetim ilkesine göre kanunlarla düzenlenen yerel yönetim hizmet birimleri; İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köyler olacak şekilde üçe ayrılmıştır.

3.1.3.1. İl özel idaresi

5302 sayılı İl Özel İdaresi kanununun 3/a maddesinde İl Özel İdaresi İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak ifade edilmektedir(Kanun:5302, m.3/a).

İl özel idareleri, görevleri bakımından merkezi idare ile belediye ve köyler arasında "ara düzey" niteliğine sahip idari birimlerdir (Eryılmaz, 1997:131)

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa göre il özel idareleri; İl genel meclisi, İl Encümeni ve validen oluşur. İl Genel Meclisi, il özel idaresinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelerden oluşur(5302 Sayılı kanun, m.9).

İl Encümeni; , il özel idaresinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelerden oluşur. Valinin katılamadığı encümen toplantısına genel sekreter başkanlık eder. Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak, ilgili birim amirleri vali tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir (Kanun:5302, m: 25). Vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. (Kanun:5302, m: 29).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 29. maddesinde İl Özel İdaresinin görev ve sorumlulukları belirtilmiştir (Bkz. Ek-1)

3.1.3.2.Belediye yönetimi

“Belediye” kelimesi insan topluluğunun yerleşmek amacıyla yaşadığı yer anlamındaki Arapça kökenine dayanan “beled” kelimesinden türetilmiştir. Bu

kapsamda “Belediye”, kasaba, şehir işleri ve halkın hizmetleri ile oluşan yönetim anlamına gelmektedir(Göymen, 1997:22).

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü’ne göre Belediye “İl, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti” şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>).

5393 sayılı Belediye Kanununa göre Belediye; “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak ifade edilmektedir.

Ülkemizde 30’u büyükşehir belediyesi olmak üzere toplam 1 396 belediye bulunmaktadır. Toplam ülke nüfusunun (77 695 904 kişi) %93,3’ü (72 milyon 505 bin 107 kişi) belediyelerde ikamet etmektedir.

(http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/haberler/2015_8_20150226.pdf)

Belediyelerin genel özellikleri

Bir yerel yönetim birimi olan belediye, sahip olduğu bazı özellikler dolayısıyla diğer yerel yönetim birimlerinden farklıdır. Türkiye’de belediyeler, bir alan yönetimi olmamaları dolayısıyla il özel yönetiminden, sosyal ve ekonomik açıdan daha gelişmiş yerleşim birimlerinde kurulmaları nedeniyle de köylerden farklıdır. Bu farklılık, belediyelerin görev ve yetkilerine de yansımıştır (Bozlağan, 2009:274-275).

Belediye yönetimlerinin kendisine özgü özellikleri bulunmaktadır. Bozlağan’a göre belediyelerin evrensel özellikleri ve bu özelliklerin Türkiye’deki belediyelere etkisi tablo halinde aşağıda gösterilmektedir (Bozlağan, 2003:17).

Çizelge 3.1: Belediyenin Evrensel Özellikleri- Türkiye’deki Belediyelerin Özellikleri

Belediyenin Evrensel Özellikleri	Türkiye’deki Belediyelerin Özellikleri
Köklü bir geleneğin sonucudur.	Tanzimat Döneminin bir sonucudur.
Ulusal ana yapının bütünlüklü bir parçasıdır	Ulusal ana yapının bütünlüklü bir parçasıdır.
Siyasi yönü ağır basan bir yönetim birimidir.	İdari yönü ağır basan bir yönetim birimidir.
Temelinde özgürlük, katılım ve etkinlik	Temelinde, etkinlik ve kısmen katılım

düşüncesi vardır.	düşüncesi vardır.
Varlık sebebi yerel halktır.	Varlık sebebi yasal düzenlemeler ve merkezi siyasal idaredir.
Karar organları seçimle iş başına gelir.	Karar organı ve yürütme organları (encümenler kısmen) seçimle iş başına gelir.
Tüzel kişiliktir/ Kamu tüzel kişisidir.	Kamu tüzel kişisidir.
İdari ve mali açıdan büyük ölçüde özerk bir yönetim/kamu yönetim birimidir.	İdari ve mali açıdan büyük ölçüde özerk bir yönetim birimidir.
Yerel hizmetleri yürütecek yeterli örgütsel yapılanmaya sahiptir.	Yerel hizmetleri yürütecek örgütsel yapılanmaya sahiptir.
Kaynağını halktan alan ve öncelikle halka karşı sorumlu olan bir hizmet birimidir.	Kaynağını mevzuattan alan ve öncelikle merkezi idareye ve kısmen halka karşı sorumlu olan bir hizmet birimidir.
Kar amaçlı değildir.	Kar amaçlı değildir.
Üst yönetim birimlerinin (merkezi idare, eyalet, bölge veya il yönetimi) hukuka uygunluk açısından denetim ve gözetimi altındadır.	Üst yönetim birimlerinin (merkezi idare, il yönetimi) vesayet denetimi (hukuka uygunluk açısından) altındadır.
Komün, kent veya kırsal alanlarda kurulur.	Belde ve kentlerde kuruludur.

Belediyelerin organları

Belediye yönetimi 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre yapısal ve işlevsel olarak Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı olmak üzere üç temel organdan oluşmaktadır. Yürütme görevi Belediye Başkanı ve encümeni tarafından yerine getirilirken Belediye Meclisi karar alma görevini yürütmektedir.

Belediye meclisi

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre Belediye Meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilmiş üyelerden oluşur (Kanun: 5393, m.17).

Belediye Meclisi Belediyenin karar organıdır. Bu meclis 5 yılda bir yapılan yerel seçimlerde siyasi partilerin aldığı oy oranı doğrultusunda kazandıkları meclis üyelerinden oluşur. Meclis üye sayısı belediyenin bulunduğu nüfus sayısına göre 9-55 üye arasında değişmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18. maddesinde Belediye Meclisinin Görev ve Yetkileri belirtilmiştir (Bkz. Ek-2).

Belediye encümeni

Eski kanunda karar organı olarak düşünölen belediye encümeni, yeni kanunda idari bir organ olarak tasavvur edilmiş ve uzmanlık niteliği güçlendirilmiştir (Parlak ve Sobacı, 2008: 125).

5393 sayılı Kanunu'na göre Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında;

a) İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,

b) Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden,

oluşur.(Kanun: 5393 m. 32).

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder. Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir(Kanun: 5393 m. 33).

5393 Sayılı Kanununun 34. maddesinde Belediye Encümeninin görev ve yetkileri belirtilmiştir(Bkz. Ek-3).

Belediye başkanı

5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Başkan tek dereceli seçim sistemiyle beş yıl için halk tarafından doğrudan seçilmektedir. Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz (Kanun:5393,m: 37). Belediye başkanı izin, hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hâllerde, bu süre içinde kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini başkan vekili olarak görevlendirir (Kanun:5393, m: 40)

5393 sayılı Belediye Kanununun 38. maddesinde Belediye Başkanı'nın görev ve yetkileri belirtilmiştir (Bkz. Ek-4).

Belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları

Belediyelerin görev ve yetkileri ülkelere farklılıklar göstermektedir. Bu görev ve yetkilerinin belirlenmesinde genel yetki ilkesi, yetki ilkesi ve liste ilkesi olmak üzere üç temel ilkedен söz edilmektedir(Keleş, 1998:17).

Genel yetki ilkesine göre, belediyeler yasaların engellemediği veya farklı yönetim birimleri tarafından yapılmayan bütün yerel hizmetleri yürütmeye yetkilidirler. Hollanda ve Almanya'daki belediyelerde bu ilke uygulanmaktadır. Yetki ilkesine (ultra vires) göre, belediyeler, sadece yasama organının belirlediği yetkiler doğrultusunda faaliyet yürütürler. Belediyeler, kanunların yasaklamadığı her alanda hizmet vermekle yetkili değildirler. İngiltere bu ilkeyi benimsemiştir. Liste ilkesi de yetki ilkesine benzer bir şekilde; kanunlar belediyelerin görev ve yetkilerini liste halinde tek tek saymaktadır (Öner, 2006: 79)

Ülkemizde çıkarılan belediye kanunlarına baktığımızda 1580 sayılı Belediye Kanunu 'liste yöntemi' benimsenerek belediyelerin yapacağı hizmetler kanunda sıralı şekilde belirtilmiştir. Ancak 5393 sayılı Belediye Kanunu ise genel yetki ilkesini benimsemiştir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları ile 15. maddesinde Belediyelerin Yetki ve İmtiyazları belirtilmiştir(Bkz. Ek-5).

3.1.3.3.Köyler

İnsanların bir arada yaşama ihtiyaç ve alışkanlıklarının sonucu ortaya çıkmış en küçük yerleşim köyü denir. Bu küçük yerleşim yerinde yaşayan insanların müşterek nitelikteki yerel ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan yönetim teşkilatına ise köy idaresi adı verilir (Ulusoy ve Akdemir, 2001: 189).

442 sayılı Köy Kanununun 2. inci Maddesine göre; Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler (Kanun:442, m.2).

442 sayılı Köy Kanununa göre "Her köyde bir köy derneği, bir köy muhtarı, bir de ihtiyar meclisi bulunur. Köyde 24 üncü maddeye göre köy muhtarını ve ihtiyar meclisi azalarını seçmeğe hakkı olan kadın ve erkek köylülerin toplanmasına köy derneği derler. Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi azaları doğrudan doğruya köy derneği

tarafından ve köylü kadın ve erkekler arasından seçilir. Köy muhtarı ihtiyar meclisinin başıdır– Köyün imamı ile muallimi veya başmuallimi ihtiyar meclisinin her zaman azasıdır (Kanun:442, m.20).

Köy Kanununa göre köyün görevleri zorunlu ve isteğe bağlı olarak iki bölüme ayrılarak ayrıntılı bir biçimde belirtilmiştir. Köyün zorunlu görevleri, yapılmaması durumunda ceza uygulanan sağlık, yol, temizlik, su ve okul işleri vb bayındırlık işleri gibi görevlerdir. Cenaze kaldırma, fakirlere yardım, çarşı yapma, hamam, çamaşırılık, pazar yeri, gibi hizmetler köyün isteğe bağlı görevleri arasında bulunmaktadır. (Ulusoy ve Akdemir, 2001: 189).

Köy yönetimleri kanuna kendilerine verilen gelirler doğrultusunda görevlerini yürütememektedir. Bu nedenle köylere verilen hizmetler ilgili bakanlığın il teşkilatlarınca sağladığı genel hizmet ya da il özel idaresi bünyesinde yapılan hizmetler şeklinde sağlanmaktadır. Ayrıca 6360 sayılı kanun ile Büyükşehir Belediyesi olan illerde, ilçelerin sınırları içerisindeki köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalle statüsünde bağlı buldukları ilçelere bağlanmıştır. Böylece köyler mahalleye dönüşerek Büyükşehir Belediyelerinin sunmuş olacağı tüm hizmetlerden diğer merkez ilçelerdeki mahalleler gibi yararlanacaktır.

3.2. Sosyal Belediyecilik Kavramı Ve Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Gelişimi

Bu konu başlığı altında; sosyal belediyecilik kavramının tanımı, sosyal belediyeciliğin fonksiyonları, tarihi süreci, Türkiye’deki gelişimi ve Türkiye’deki sosyal belediyecilik kapsamında faaliyet alanları hakkında açıklama yapılacaktır.

3.2.1. Sosyal belediyeciliğin tanımı

Günümüzde belediyeler küreselleşmenin etkisiyle dünyada ortaya çıkan fırsatları ve tehditleri dikkate alarak yerel ihtiyaçlara ve koşullara cevap veren yönetim stratejileri ve mekanizmalarının geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Yerel kaynakları ve değerleri, yerel ihtiyaçlara göre kullanmak ve korumak zorunluluğu, belediyelerin önemini artırmakta ve görev alanını genişletmektedir. Bu anlamda yöresinin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasına yönelik sosyal politikalar belirlemek ve bu politikalara yönelik hizmet vermek belediyeler için çok önemli hale gelmektedir(Sezer ve Vural, 2009: 803).

Sosyal belediyeçilik , ‘mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir’ şeklinde tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2002: 18-19).

Başka bir ifadeyle sosyal belediyeçilik, “Kamusal nitelikteki harcamaları Sağlık, eğitim, kültür, çevre koruması gibi alanlara kamusal nitelikli harcamaları yönlendiren, engelli, yaşlı ve kimsesizlerin korunmasını ve maddi olarak desteklenmesini sağlayan, beldesinde istihdam sorunu çözmeye yönelik politikalar geliştiren ve uygulayan, yerel düzeyde sağlık eğitim ve imkanlarının geliştirilmesine katkı sağlayan, sosyal adaletin sağlanmasına yardımcı olan bir modeldir” (Kaya, 2003: 68).

“Sosyal belediyeçilik toplumsal amaçları öncelikli olan belediyedir. Bu nedenle sosyal adaleti sağlamak, katılımcılığı arttırmak, kentsel rantı yerel yönetimler eliyle topluma geri kazandırmak, kaynak yaratmak, üretici olmak, birlikçi ve bütünlükçü olmak gibi sorumluluklar taşır” şeklinde tanımlamıştır (Keleş, 2006: 455).

Nitekim genelde sosyal belediyeçilik hizmetlerini yürüten belediye başkanları belediyeçilik hizmetlerini üç ana kategoride ele almaktadırlar. Bunların birincisi alt yapı hizmetleri denilen hizmetler ki, imar, yol, asfalt, cadde, kaldırım, park yapımı, temizlik vb. hizmetlerdir. İnsanların hayatlarını kolaylaştıran bu hizmetlerden sonra ikinci sırada insanların bedeni ihtiyaçlarını karşıla görevi gelmektedir. O da maddi imkânsızlıklar içerisinde olan insanların ihtiyaç duydukları sosyal yardım ve hizmetlerdir. Sosyal yardım ve sosyal hizmetler kapsamında yapılan çalışmalar buraya matuf çalışmalardır. Üçüncü sırada ise ruhi ihtiyaçların giderilmesi görevidir. Ruhi ihtiyaçların giderilmesi noktasında yapılması gereken hizmetler eğitim, kültür ve sanat hizmetler ve spor hizmetleri olarak ele alınmaktadır (Beki, 2008:33).

3.2.2. Sosyal belediyeciliğin fonksiyonları

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda belirtilen sosyal devlet kavramının yerel yönetimlerde tamamlayıcısı olan sosyal belediyecilik; 2000'li yıllardan itibaren büyük bir ivme kazanarak devletin sosyal politika uygulamalarının büyük bir bölümünün uygulama alanı haline gelmiştir. Bu bağlamda Belediyelerin üstelediği sosyal belediyecilik hizmetlerinin fonksiyonları aşağıda başlıklar halinde incelenmektedir.

Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon

Sosyalleştirmenin temel amacı; bireyi yaşadığı toplumla bütünleşmesini sağlamak ve bireyi toplumsal hayatın bir parçası haline getirmektir. Bireyin yaşadığı toplum ile bütünleşememesi toplumdaki kopmasına neden olmakta ve beraberinde birçok sorunu da ortaya çıkarmaktadır. Belediyeler yapacakları kültürel, sosyal ve eğitim hizmetleri ile bir nevi öğretici işlev görerek bu sorunların çözümüne yönelik destek olabilirler. Örnek vermek gerekirse, yüksek sesle müzik dinleyen, evinin bahçesinde hayvan besleyen veya etrafa hoş olmayan koku ve görüntü saçarak çevreyi rahatsız eden vatandaşlarla cezai anlamda ilgilenme yetkisi belediyelere aittir. Ancak bunun yanında bu vatandaşların toplum içerisinde nasıl davranmaları gerektiği hususunda belediyelerin öğretici olmaları bu işlevlerini tamamlayıcı niteliktedir. Yerel yönetimler toplumsal düzenin devamının sağlanmasına yönelik olarak bireye toplumsal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler aşılama manasında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görmektedirler (Akdoğan, 2006: 45)

Türkiye'de belediyelerin de yeniden sosyalleştirmeye yönelik çalışmaları bulunmaktadır. Yine göç nedeniyle şehre gelen kişilerin şehirle bütünleşmesine ve şehirleşmesine yönelik yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmalar neticesinde olumlu katkılar sağladığı görülmektedir.(Abay, 2004: 424).

Sosyal patlama

Toplum içerisinde yaşayan yardıma muhtaç ve yoksul insanlara, yemek, ekmek, nakit para yardımı, erzak yardımı, kömür yardımı, sağlık ve eğitim ile ilgili yapılan bütün yardımlar sosyal patlamayı engellemeye yönelik sunulan önemli hizmetlerden biridir. Nitekim Arjantin'de yoksulluk yüzünden meydana gelen sosyal patlama çok daha büyük sosyal sorunları beraberinde getirmiştir. Bugün gerek sosyal devlet

anlayışı çerçevesinde merkezi idare ve gerekse yerel belediyeler tarafından yoksul insanlara yönelik sağlanan imkânlar ve hizmetler ile yaşanabilecek bir sosyal patlamanın önüne geçilebilmektedir.(Beki, 2008: 39).

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma

Belediyeler tarafından fakir ve yoksul insanlara ayni veya nakdi yardımların yapılması toplumda duyarlılık sahibi insanların da yoksul ve fakir insanlara yönelik dayanışma ve yardımlaşma duygularını sağlamlaştırmaktadır. Ayrıca belediyeler maddi durumu iyi olan bu hassasiyeti taşıyan insanlara da yardımlaşma ve dayanışma imkânı sağlamaktadır. Örneğin ramazan aylarında belediyelerin verdiği iftar yemekleri birçok şahısların yaptığı katkı ile gerçekleştirilmekte ve belediyelere bir yük getirmemektedir. Belediyenin burada sadece organizasyon hizmetini yaparak halkın yardımlaşma ve dayanışma içinde olmasını sağlamaktadır.(Beki, 2008: 40).

Yardım etme ve gözetme

Belediyeler, beldelerindeki fakir ve muhtaç vatandaşların bilgilerine kolaylıkla sahip olabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir. Kış gecelerinde ev ev gezerek, vatandaşın ne yediği, ne yaktığı, öğrenim durumunda olanların ne tür ihtiyaçları olduğu gibi konuları başkaca takip eden bir kurum ve mekanizma da mevcut yapı içinde geliştirilememiştir(Beki, 2008: 40).

Mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme

Belediyeler kuracakları tüketici danışma merkezleri beyazmasa gibi merkezler ile yerel halkın sorunlarına yönelik çözüm üretme, onları bilgilendirme ve bilinçlendirme, halka sosyal danışmanlık hizmeti verme gibi hizmetleri yürütebilmektedir. (Akdoğan, 2006: 45).

Yatırım

Yerel yönetimler hizmet verdikleri beldede yaşayan halkın sorunlarına yönelik tam anlamıyla kalıcı bir çözüm üretmese de bu sorunların çözülmesine yönelik “ekmek fabrikaları, tanzim satış mağazaları, sağlık ocakları, sığınma evleri, aşevleri, mahalle kütüphaneleri gibi kolaylaştırıcı hizmetler sunmaktadır. Yerel Yönetimler bu

hizmetlere yönelik yatırımlar yapmayı bir gereklilik olarak görmektedir(Akdoğan, 2006: 45).

Belediyeler, işsizliği tamamen sona erdirecek bir alt yapıya sahip olmamalarına rağmen istihdam masaları kurarak işsiz ile işveren arasında köprü görevi görmek, aşevleri vasıtasıyla yemek ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar mağdur olan insanların yaşamlarını kolaylaştırmak, kültür merkezleri ve bilgi evleri açarak sosyal ve kültürel anlamda bilgi sahibi olmalarını sağlamak gibi alanlarda yatırım yapmak suretiyle halkının bu anlamdaki ihtiyaçlarına cevap verebilecek imkâna sahiptirler. (Beki, 2008: 41).

Halk ile yerel yönetim arasında güven

Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde ihtiyaçları karşılanan halk ile kendilerini yöneten idareciler arasında bir güven atmosferi oluşur. Halkın vergileriyle görevini yürüten belediye başkanlarının sergilediği bu tavır ve davranışlar, ekonomik gücü olan ve vergisini veren kesimde kendilerinin verdiği vergilerin toplumun ihtiyaçları doğrultusunda harcadığını ve boşa gitmediğini göstererek bir memnuniyet ve güven duygusunu oluşturur. Yine muhtaç durumda olan insanların da bu olanaklardan yararlandığı zaman, yöneticisine karşı bir minnet duygusu oluşur ki, bu sosyal anlamda ciddi bir kazanımdır (Beki:2008: 41)

Yerel yönetim-halk kaynaşması

Sosyal belediyecilik çerçevesinde yürütülen çalışmalarda yerel yönetimle halk kaynaşması son derece önem arz etmektedir. Çünkü yerel yönetime talip olanlar, demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurların biri olan oy ile seçilmek zorundadırlar. Dolayısıyla yerel yönetime talip olan kişiler veya yerel yönetime seçilmiş olanlar, mutlak surette halk ile kaynaşma ve dayanışmalarına büyük önem vermek zorundadırlar. Bu itibarla, halkla ilişkilerin önemli saç ayaklarından biri olan Beyaz Masa, halkın istek ve taleplerinin ayırma tabi tutulmadan kısa zamanda yerine getirilmesi ile halkın teveccühünü kazanma imkânı sunmaktadır (Aksoy, 2007: 77).

3.2.3. Sosyal belediyeciliğin tarihsel süreci

Ortaçağ Avrupa'sında yerel yönetimler daha çok bağımsız şehir yönetimleri biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu şehir yönetimleri temel kentsel hizmetlerin yanı sıra, günümüzün üniter devletleri tarafından yerine getirilen önemli sosyal politika

fonksiyonlarını da üstlenmişlerdir. Su arzı, yol sistemi atık sistemi gibi kentsel hizmetler ile kamu sağlığı sistemlerinin oluşturulması, kadın ve çocuk emeğinin denetimi, yoksullar, okullar, yaşlılar ve yoksullar için bakım imkânlarının geliştirilmesi gibi sosyal politika hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından karşılandığı bilinmektedir (Ersöz, 2006: 764).

Yerel yönetimlerin, sosyal politika tarihinde önemli bir yere sahip olan “Yoksulluk Yasaları”nın uygulanmasında önemli bir rolü bulunmaktadır. Avrupa’nın birçok ülkesinde 16. yüzyıldan itibaren yoksullara yönelik yardımların yapılması kamusal bir zorunluluk ve sorumluluk olarak görülmüştür. Ancak ülkeler yoksullara yardım konusunda doğrudan sorumluluk almayıp İngiltere’de olduğu gibi yasal düzenlemeler yaparak yoksul insanlara yardım etme görevini kentlere vermeye başlamıştır. 1601 tarihinde I. Elizabeth döneminde çıkarılan ve iki yüzyıldan fazla yürürlükte kalan Yoksulluk Yasası İngiltere’nin bu konuda kurumsallaşmaya gidildiğini gösteren ilk yasadır. (Sallan Gül, 2000: 55). Bunu ilerleyen yıllarda farklı yoksul yasalarının yürürlüğe girmesi izlemiştir, 1860’lı ve 70’li yıllarda ise Yoksulluk Yasası’nın uygulanışında yerel yönetimlerin daha fazla inisiyatif sahibi olduğu yeni bir aşamaya girilmiştir (Güngör ve Özugurlu, 1997: 17). Almanya’da 1870 yılında yürürlüğe giren Yardım Bölgeleri Yasası (Relief Residence Law) yoksullara yönelik yardımların yerel yönetimlerce yapılmasına karar verildiği bilinmektedir (Akyüz, 2008: 68).

19. yüzyılın sonlarında gelişen “sosyal devlet” anlayışı Sosyal belediyeçilik yaklaşımının temellerini oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki işlevleri Sanayi Devrimi’nden İkinci Dünya Savaşı’na kadar olan dönemde 20. yüzyılın başlarına kadar genelde yoksullara yardım ölçeğinde kalmış iken Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arasındaki dönemde yaşanan sosyal imkânsızlıklar nedeniyle yerel yönetimlere daha geniş sorumluluklar yüklenmiştir. (Ersöz 2006: 768).

Dünyadaki sosyal belediyeçilik incelendiğinde özellikle Batı ülkelerinde bu kavrama sıkça rastlanmaktadır. Örneğin 1930’larda Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde refah devleti belediyeçiliği uygulanmaktaydı. Refah belediyeçiliği kapsamında sosyal, yardım, anne çocuk sağlığı, kreşler, eğitim ve konut hizmetleri sunulmaktaydı. Bunlar yeniden dağıtımcı bir anlayışla sunulmuş iyileştirici hizmetlerdir (Kesgin, 2008: 48).

II. Dünya Savaşı ile 1970'lerin ortalarına kadar olan otuz yıllık dönemde yerel yönetimler, merkezi idareler tarafından planlanan ulusal ölçekli sosyal nitelikli kamusal hizmetlerin sunulmasında ana kurumlar haline gelmiştir. Örneğin 1945-1975 yılları arası dönemde İngiltere'de yerel yönetimlere refah devleti işlevlerinin yerine getirilmesinde önemli görevler verilmiştir. Hatta bu dönemde yerel yönetimler bazı yazarlar tarafından "yerel refah devleti" olarak nitelendirilmişlerdir (Ersöz 2006:770).

1970'li yıllardan sonra sosyal devletin krize girmesiyle birlikte, yerel yönetimlerin yetkileri güçlendirilerek, merkezi yönetimin üstlendiği sosyal sorumlulukların devredilmesi, sosyal devletin krizden çıkmasının bir yolu olarak görülmüştür. 1980'li yıllarla birlikte sosyal devlet anlayışının paralelinde sosyal belediyeçilik anlayışı da bir dönüşüm yaşamıştır. 1980'lere kadar dönemde yerel yönetimler sağlık, eğitim, sosyal hizmetler gibi refah hizmetlerini doğrudan üreten kurumlar iken, 1980'lerle birlikte refah hizmetlerinin sağlanmasında garantör olan ve güvence veren veya bu hizmetleri piyasadan satın alan kurumlar haline gelmiştir. Gerçekten de bu süreçte yerel yönetimlerin kolektif hizmetlerin üretiminden çekilmeye, rekabete açılmaya ya da hizmetleri piyasa mekanizmalarından satın almaya başlamışlardır. Bugün gelinen noktada, sosyal belediyeçilik uygulamalarının önemli bir kısmı aslında ihale yoluyla özel sektöre yaptırılan uygulamalardan oluşmaktadır (Ersöz 2006: 772).

Avrupa Birliği, Entegrasyon ve Yerellik İlkesi gereği birliğe girmek isteyen ülkelere bir takım sorumlulukları yerine getirmeyi şart koşmaktadır. Bu şartlar arasında 1992 Maastricht Anlaşması gereği kararların halka en yakın yerde alındığı (yerindelik) bir model istemektedir. Bu modeli sağlayan ülkelere ve bu ülkelerdeki yerel yönetimlere Avrupa Birliği'nce mali destek de sağlanmaktadır. Yönetişim kavramı ise, her şeyin merkezi hükümet tarafından yapılmasına karşı çıkmakta, katılımcılığı ve yerinden yönetimi savunmakta, yerel yönetimlerin hizmet sunumunda ve sağlanmasında diğer aktörlerle ortak çalışmasını benimseyen bir anlayışı ifade etmektedir (Es, 2006: 51).

Uluslararası düzeyde sosyal belediyeçilik anlayışını ön plana alarak düzenlenen ilk metin Avrupa Kentsel Şartı'dır. Avrupa Konseyi tarafından 17-21 Mart 1992 tarihinde 20 maddeden oluşan bir deklarasyon olarak yayımlanan Avrupa Kentsel Şartı'nda kentsel haklar ile ilgili ilkeler belirtilmektedir.

Avrupa Kentsel Şartı'nın amaçları (T.C. İçişleri Bakanlığı, 1996: 4);

- Yerel Yönetimler için pratik bir kent yönetimi el kitabı oluşturmak,
- Gelecekte olası bir Kentli Hakları Kongresi için temel ilkeleri oluşturmak,
- Şartın ilkelerini yerine getiren kentler için verilecek uluslar arası ödüllere bir baz oluşturmak,
- Fiziksel çevre ve yasalarıyla ilgili yaptırımlar için Avrupa Konseyi'nin bu konulara ilişkin katılımına bir "vize" oluşturmaktır.

Devletlerin vatandaşların eğitimden sağlığa kadar sosyal ihtiyaçlarına çözüm bulmak üzere uyguladığı politikalar zaman içinde yaşanan ekonomik krizler, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmeler ile birlikte değişen insan ihtiyaçları sosyal devletin krize girmesine neden olmuş ve buna çözüm olarak devletler yerelleşme yoluna gitmişlerdir. Devletlerin sosyal politikaları yereldeki uygulayıcılar üzerinden yürütmeye başlamasıyla yerel yönetimlerin gücü artmaya başlamış ve bu durum sosyal belediyeçilik anlayışının gelişmesinde en önemli etken olmuştur. Özellikle Avrupa'da Avrupa Kentsel Şartı anlayışının uygulamaya geçmesi ile beraber sosyal belediyeçilik anlayışının fonksiyonları ve hizmet yelpazesi gelişmiştir. Günümüzde sosyal belediyeçilikte artık eğitimden sağlığa, istihdamdan sosyal ve kültürel faaliyetlere, sosyal hizmetlerden alt ve üstyapı faaliyetlerine kadar birçok alanda hizmet verildiği görülmektedir.

3.2.4. Türkiye'de sosyal belediyeçilik

Dünyadaki genel eğilime paralel olarak Türkiye'de de, merkezi idarenin sosyal yardım ve sosyal hizmetler uygulamalarını yerel yönetimlere doğru devretmeye başladığı görülmektedir. 1996-2000 yılları arasını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile birlikte sosyal nitelikli hizmetlerin yerel yönetimler tarafından verilmesi gereği üzerinde önemle durulmaktadır (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 247).

Bu kısımda ülkemizde sosyal belediyeçiliğin tarihsel süreci; "cumhuriyet öncesi dönemde sosyal belediyeçilik" ve "cumhuriyet sonrası dönemde sosyal belediyeçilik" olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

3.2.4.1. Cumhuriyet öncesi dönemde sosyal belediyeçilik

Yerel yönetimlerin Türkiye tarihinde Batıda olduğu gibi zengin bir geleneğe ve geçmişe sahip olduğunu ileri sürmek güçtür. Şehirlerin veya kırsal toplulukların yönetsel-mali konularda özerk bir şekilde hareket etmeleri ve yönetim organlarını

yerel topluluğun oluşturması gibi bir olgu, birçok ülkenin tarihinde olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğunda da yakın zamanlarda başlamıştır. Türkiye’de modern anlamda yerel yönetimlerin ortaya ıkışı Tanzimat dönemine rastlamaktadır (nal, 2011: 241).

Osmanlı İmparatorluğu’nda Tanzimat’tan önceki dönemde belediye yönetimi atama yoluyla işbaşına gelen bir devlet memuru olan ve idari, beledi ve adli yetkilerin hemen tümüne sahip kadı tarafından temsil edilmekteydi. Kadı hem mülki amir, hem hkim hem de belediye başkanıydı (Ulusoy ve Akdemir, 2005: 210).

Türkiye yerel yönetimlerin bugünkü yapısı, modern anlamda Tanzimat’tan sonra girişilen idari reformlar ile şekillenmiştir. Bu nedenle yerel yönetimlerin gelişimini anlamak, Tanzimat’tan sonraki idari reformların mevcut yapıda gerçekleştirdiği değişimleri incelemekle mümkündür. Osmanlı İmparatorluğu’nda beledi hizmetler açısından modern anlamda bir yerel yönetim geleneğinin varlığından bahsetmek mümkün değildir. Tanzimat devrine kadar Osmanlı Devleti’nde belediye hizmetleri, başlıca kadı, muhtesip, mimarbaşı, subaşı, vakıflar ve lonca gibi kuruluşlar tarafından yürütülmekte idi (Toksöz, 2008: 26).

Osmanlı İmparatorluğu’nda modern belediyelerin kurulusu ve Şehir hizmetlerinin bu örgütler tarafından yerine getirilmeye çalışılması, Tanzimat döneminde uygulanmasına girişilen reformlardan birisidir (Ortaylı, 1985: 111). Modern anlamda bir belediye kurulması isteği, Tanzimat ile birlikte yoğunlaşmış, Kırım Savaşı’dan sonra yaşanan gelişmelerin de etkisiyle 1855 yılında ilk yasal girişimi; İstanbul Şehremaneti’nin kuruluşunu beraberinde getirmiştir (Nadaroğlu, 2001: 198).

Batılı anlamda ilk belediye rgt 1857 yılında azınlıkların yaşadığı Beyoğlu-Galata’ya yerel hizmetler götürmek üzere kurulan ‘‘Altıncı Daire-i Belediye’’ dir. Paris Belediyesi rnek alınarak kurulan bu belediyenin başkanı ve meclis yeleri seçimle işbaşına gelmeyip merkezi idare tarafından atanmakta ve özel gelir kaynakları ve ayrı bir personeli bulunmaktaydı (Görmez(a), 1997: 89). Görevleri ‘‘daire dhilindeki mahalle ve sokaklarla kaldırımların, suyolu ve lağımların tamir ve inşası, sokakların aydınlatılması, sokakların temizliğine bakılması, bu hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan masrafların tahsilidir (Tümerkan, 1946: 20).

Görüldüğü üzere Altıncı Daire-i Belediye'nin görevleri arasında sosyal belediyecilik politikalarına yönelik görevler yüklenmemiş daha çok altyapı ve vergilendirme görevleri verilmiştir.

Beyoğlu-Galata semtinde uygulanan belediye modeli daha sonra İstanbul'un diğer semtlerinde de yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla 1868'de "Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi" yayınlanmıştır (Eryılmaz, 1997: 40). Nizamname ile İstanbul belediye dairelerine geleneksel belediye hizmetlerinin yanı sıra "yardıma muhtaç olanlara yardım etmek, hastane, gurabahane ve sanat mektepleri kurmak (Tümerkan, 1946: 49) " gibi sosyal hizmet ve yardımlara yönelik sosyal anlamda görevler yüklenmiştir.

Osmanlı taşra kentlerinde ise modern beledi örgütlenme 1864 Vilayet Nizamnamesi ile başlanmaktadır (Ortaylı, 1985: 242). Daha sonra 1871 tarihinde çıkarılan "İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi"nde, belediyenin görevleri arasında "kimsesiz ve çalışamayacak kadar fakir olan insanların mahallelisi tarafından iâşesini temin etmek, çalışacak kudrette bulunan fakirlere iş bulmak" şeklinde sosyal bir görev yer aldığı görülmektedir(Öz, 2010: 38)

1877 yılında yürürlüğe giren "Vilayet Belediye Nizamnamesi" ile birlikte kasaba ve şehirlerde belediye teşkilatı yaygın bir şekilde kurulmaya başlamıştır (Eryılmaz, 1997: 41). 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'na kadar yürürlükte kalan Nizamnamede, belediyenin görevleri arasında klasik beledi fonksiyonlara ek olarak "muhtaç ve fakirlerin tedavisi, dilsiz ve kör çocukların terbiyesi, dilenciliği önlemek ve bunlardan çalışabileceklere iş bulmak, gurabahane, hastane, ıslahhane ve sanat okulları açmak" gibi sosyal fonksiyonlar da sayılmıştır (Öz, 2010: 38)

3.2.4.2. Cumhuriyet sonrası dönemde sosyal belediyecilik

Günümüzde yerel yönetim denildiğinde, kamu tüzel kişiliğine ve seçimle işbaşına gelen karar organlarına sahip kuruluşlar anlaşılmaktadır. Batı'da bu niteliklere sahip yerel yönetimler, 1789 Fransız Devrimi'nden sonra kurulmaya başlarken, Türkiye'de çağdaş anlamda yerel yönetim uygulamaları, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında kurulmaya başlanmış, yerel yönetimlerle ilgili temel kanunlar bu dönemde kabul edilmiştir (Türkoğlu, 2009: 72).

Cumhuriyetin ilk yıllarında imar ve belediyecilik ilgili önemli sorunlarla karşılaşmış ve bu sorunların çözüme ilişkin çalışmalar Cumhuriyet döneminin

belediyecilik görüşü ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda çıkarılan 26 Şubat 1924 tarih ve 423 sayılı “Belediye Vergi ve Resimler Kanunu” Cumhuriyet döneminde belediyelerle ilgili atılan en önemli adımdır. Yine aynı yıl 16 Şubat 1924’de çıkarılan 417 sayılı “Ankara Şehremaneti Kanunu” ile Ankara Şehremini hükümet tarafından atanacak ve şehir dört üyesi bulunan bir “Cemiyet-i Umumiye-i Belediye” tarafından yönetilecekti. Belediyeler ile ilgili hazırlanan en önemli düzenleme olan ve 3 Nisan 1930 tarihinde yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu ile elli üç sene yürürlükte kalan “Vilayet Belediye Kanunu”, “Ankara Şehremaneti Kanunu” ve Der-saadet Belediye Kanunu” 1 Eylül 1930 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırmıştır(Çağdaş, 2011: 397).

1580 sayılı Belediye Kanunu incelendiğinde 15. inci maddenin çeşitli hükümlerinde; fakirler, dilenciler, fakir hastalar, kazaya ve afete uğrayanlar, , yetim, öksüz, kimsesiz çocuklar, yersiz yurtsuz olanlar, kimsesiz kadınlar, muhtaçlar ve özürllülere yönelik alanlarda sosyal politikaya yönelik fıkraları bulunmaktadır. Ancak, söz konusu kanunun 17. maddesinde sosyal belediyeciliğe yönelik bu fıkraların büyük bir bölümünün belediyelerin ihtiyari görevleri arasında sayıldığı görülmektedir.

Cumhuriyetin belediyecilik yaklaşımı, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Türkiye’nin tek partili yaşamdan çok partili bir siyasal yaşama geçişi ve yaşanan hızlı kentleşmeden ötürü değişim geçirmiştir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, dünyada refah devleti anlayışının ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte kentleşmenin baskısı altında yeterli kaynak bulamayan belediyelerin bazı işlevleri yerine getiremeyişini üzerine, merkezi yönetime düşen işlevler sürekli artış göstermiştir (Tekeli, 1990: 51-52).

Yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik bağlamındaki fonksiyonları 1945-75 yılları arasında çıktığı görülmektedir. Bu dönemde belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanları çok genişlemiş ve belediyeler ulusal düzeyde planlanan sosyal politikaların mahalli düzeyde hayata geçirilmesinde temel ajans hale gelmişlerdir. Merkezi devlet eğitim hizmetlerinde, sağlık hizmetlerinde, konut hizmetlerinde yerel yönetimlerden bir ajans olarak yararlanmıştır. Bu fonksiyonlarını yerel yönetimlere bırakmış, onunla paylaşmıştır. Böylece dünyada sosyal belediyecilik dediğimiz belediyecilik anlayışı gelişmiş ve belediyelerde, nasıl ki devlet sosyal devlet olarak tanımlanıyorsa, belediyelerde refah belediyeleri (sosyal belediyeler) olarak tanımlanmışlardır (Ersöz, 2010: 91-92).

1960'lı yıllar, bir yandan 1961 Anayasası'nın toplumsal yaşamda sağlamış olduğu görece özgür ortamın, bir yandan da sanayileşme ve kentleşme sürecine bağlı olarak ortaya çıkan kentsel çelişkilerin yönlendirdiği bir dönem olmuştur. Bu dönemde, yeni bir göç akımı ile karşı karşıya kalan kentler, yeni kentlilere yönelik kentsel hizmet sunumunda çok büyük sorunlar yaşamıştır (Adıgüzel, 2009: 105).

1973 yılı ile birlikte Türkiye'de ilk kez "yeni belediyeçilik anlayışı" (toplumcu belediyeçilik anlayışı) gündeme gelmiştir. İlk olarak Marmara (İstanbul ve İzmit ağırlıklı) ve Ankara yerel yönetim çevrelerinin çabalarıyla filizlenmeye başlayan yeni belediyeçilik anlayışı ile genel olarak yerel yönetime ve özellikle belediyelere temelde bir sivil toplum kuruluşu olarak yaklaşmaktadır. İlkeleri, "*üretici belediye*", "*özerk demokratik belediye*", "*tüketiciyi koruyucu ve kaynak yaratıcı belediye*" "*birlikçi ve bütünlükçü belediye*", olarak sayılan yeni belediyeçilik anlayışı ile birlikte, belediyelerin klasik hizmetlerin yanında, çevre, konut, toplu taşıma, tüketiciyi koruma, halk eğitimi-mesleki eğitim, gençlik ve kültür hizmetleri, tarihi çevreye-kültürel mirasa sahip çıkma, gibi Türkiye belediyeçiliği için yeni olan ve kentlerde giderek artan sorun olarak kendini duyuran hizmet alanları, yerel hizmetler arasında görülmeye başlamıştır (Yıldırım, 1990: 26-28).

Toplumcu belediyeçilik özde kapitalist düzeni değiştirmeyi amaçlamayan, yalnızca iyileştirmeyi gündemine alarak belediyeçiliğe, yeni bir biçim vermeyi öngördüğü halde, önerilen ilkelerin farklı yorumlara konu yapılması nedeniyle bir bütün olarak yasama geçirilememiştir (Keleş, 2009: 31).

1973-1977 yılları arasındaki dönemde, Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin ortaya koymuş oldukları belediyeçilik uygulamaları, her ne kadar toplumcu belediyeçilik olarak adlandırılrsa da, bu dönemde solun etkin ve sosyal içerikli bir belediyeçilik programının bulunmadığı iddiasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu programlar, temelde belediyelerin merkezi idare ile çatışma içinde ve kıt kaynaklara sahip olarak yaptıkları uygulamalar çerçevesinde gelişmiştir (Adıgüzel, 2009: 106).

1984'ün ilk aylarından itibaren çıkarılan bazı kanunlarla Türkiye'de "normal belediye sisteminin" yanında "Büyükşehir Belediyeleri ve İlçe Belediyeleri" sisteminin yer alması kararlaştırılmıştır (Ulusoy ve Akdemir: 2005: 212).

1980'den itibaren tüm dünyada yaşanan dönüşüme paralel olarak kamusal hizmetlerin bizzat kamu tarafından yürütülmesi gerektiği düşüncesinden vazgeçilmiş,

ulaşım ve temizlik hizmetleri basta olmak üzere birçok hizmet özel sektör eliyle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Al, 2007: 369). öp toplama ve depolama gibi kimi belediyeçilik hizmetleri özelleştirilmeye başlanmış, belediye giderlerinin finansmanında i borçlanmaya ek olarak dış borçlanmaya yönelinmiş ve ihaleilik yöntemiyle hizmetlerin özel sektörden satın alınmasına başlanmıştır (Doğan, 2007: 70).

1990'lı yıllar ile geçmiş dönemlere göre gelirleri artan bazı belediyeler, bir yandan kùltür ve eğitim düzeyi değişen ve kentsel ve sosyal hizmet talebi çeşitlenen ve büyüyen nüfusun, diğer yandan ülkenin peř peře yaşadığı krizler nedeniyle göç ederek şehre gelen veya giderek yoksullaşan kentli kitlelerin ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal hizmet ve sosyal yardım merkezli sosyal politika önlemlerine daha fazla kaynak ayırmaya başlamışlardır. Önceki dönemlerde kimsesiz, fakir, yaşlı ve özürlü kişilere aşevlerinde yiyecek, giyecek verilmesi şeklinde verilen sosyal yardımların, 1990'lı yıllardan sonra nitelik, tür ve kapsamı genişleyerek ayrı ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir. Büyükşehir Belediyelerinin ana hizmetleri arasında Huzurevi, özürlüler merkezi, , kadın ve ocuk sığınma ev ve merkezleri, sağlık merkezi, hastane, polikliniklerin kurulması ve kapsamlı meslek ve beceri kazandırma kurslarının düzenlenmesi gibi hizmetler yer almaya başlamış Büyükşehir belediyeleri arasında giderek yaygınlaşmıştır. (Ersöz, 2005: 149).

2000'li yıllardan itibaren hayata geçirilen Türk Kamu Yönetimi Reformu ile birlikte yapılan düzenlemeler sosyal belediyeçilik anlamında büyük bir çığır açmıştır. 2004 yılından itibaren peşe peşe çıkarılan 2004 tarih 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile 1984 tarihli 3030 sayılı büyükşehir Belediyeleri Yönetimi Hakkında Kanunu'nun; 2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile 1913 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu'nun (İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı) ve 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun sona ermesi ve güncel ihtiyaçları karşılayacak şekilde yenilenmesi artık belediyelerin sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde güçlü ve etkin bir yönetim sergileyebileceğini ortaya koymuştur.

Bu kapsamda günümüze geldiğimizde Büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere il ve ilçe belediyeleri sadece ulaşım, altyapı, su ve kanalizasyon gibi temel ihtiyaçları karşılamakla beraber sosyal, kùltürel, ekonomik, eğitim, sosyal hizmet vb gibi birçok

alanda sorumluluk sahibi olduğu ve sosyal belediyeçilik alanında hizmetlerini yoğun bir şekilde sürdürdüğu görölmektedir.

3.2.5. Türkiye’de sosyal belediyeçiliğin yasal kapsamı

Ülkemizde sosyal belediyeçilik kapsamında yapılan faaliyetlerin yasal çerçevesini çizebilmek için 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nu irdelemek gerekmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre belediyeler belde halkının yerel ve müşterek tüm ihtiyaçlarının muhatabı olarak görölmekte ve buna göre yetkilendirilmektedir. Yine belediyeler belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikli her türlü ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunabileceklerdir. 5393 sayılı Kanun’un pek çok maddesinde, sosyal belediyeçiliğe kanuni altyapı oluşturabilecek hükümler bulunmaktadır(Ateş, 2009: 91).

Belediyeler mali durumu ve hizmetin ivediliğini dikkate alarak hizmetlerin öncelik sırasını belirlemektedir. Hizmetlerin sunumunda yaşlı, engelli, dar gelirli ve düşkün insanların durumu dikkate alınarak vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması gerekmektedir. (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 239).

Bu kapsamda Türkiye’nin hukuki mevzuatında sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde yapılan yasal düzenlemeler ekte tablo(Bkz. Ek-6) halinde verilmektedir.

Ayrıca yasal mevzuata bakıldığında sosyal belediyeçilik anlayışı kapsamında belediyeler tarafından yapılması gereken hususlar sadece 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’ nun ilgili maddeleri ile sınırlı değildir. Belediyeler; genel olarak bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milletlerarası Sözleşmeler, diğer Kanunlar ve Kanun Hükmünde Kararnameler ve bunlara bağlı yönetmelikler üzerinden de sorumludur. Örnek vermek gerekirse Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863), Çevre Kanunu (2872), Belediye Gelirleri Kanunu (2464), Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun (4109), Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkar, Mütahassıs, Hizmetli ve Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (37) gibi kanunlar ile Danıştay, Yargıtay ve Sayıştay kararları ile Belediye mevzuatı kapsamında kullanılan tüzük ve yönetmelikler belediyeleri sosyal belediyeçilik kapsamında bağlayıcı ana hususlardır.

3.2.6. Türkiye’de sosyal belediyecilik kapsamında faaliyet alanları

Ülkemizde sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde Belediyeler; kadınlara yaşlılara, engellilere, çocuk ve gençlere, yoksullara ve muhtaç asker ailelerine, işsizlere ve afetzedelere yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.

Kadınlara yönelik sosyal belediyecilik faaliyetleri

5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre Büyükşehir Belediyeleri ve nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler tarafından kadınlara yönelik konukevleri açmaları zorunlu tutulmuştur. Diğer belediyeler ise hizmet önceliği ve mali yeterliliği göz önünde tutularak kadınlara yönelik konukevleri açabilirler.

Bu kapsamda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın verileri incelendiğinde 2016 yılında devlete bağlı 100 kadın sığınma ve konuk evinde 2636 kadına hizmet verilirken, yerel yönetimler tarafından 31 adet kadın konuk evi bulunmakta olup toplam 723 kadın vatandaşımıza hizmet verilmektedir.

Belediyeler kadınların toplumdaki yerini güçlendirmek için birçok faaliyette bulunmaktadırlar. Örnek vermek gerekirse İstanbul büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı yürütülen Kadın Koordinasyon Merkezinde kadınların toplumsal yaşama katılımlarını kolaylaştırmak, ekonomik, sağlık, sosyal ve kültürel açıdan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla faaliyetler yürütülmektedir. Yine İSMEK tarafından yürütülen faaliyetler çerçevesinde mesleki, kültürel, el sanatları, kişisel gelişim kurslar verilerek kadınların istihdamına ve kendisini geliştirmesine yönelik hizmetler verilmektedir.

Belediyeler tarafından kadınlara yönelik; kadın kulüpleri açmak, aile yaşam merkezleri kurmak, sosyal kültürel, eğitim ve sportif alanlarda faaliyetler düzenlemek, mesleki ve sanat faaliyetlerine yönelik kurslar düzenlemek, düğün törenleri düzenlemek, ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak vb. hizmetleri verilmektedir.

Yaşlılara yönelik sosyal belediyecilik faaliyetleri

Belediye Kanunu’na göre belde içerisinde yaşayan insanlara sunulan hizmetler kendilerine en yakın ve en uygun olacak şekilde verilmesi gerekmektedir. Engelli, çocuk, yaşlı, dar gelirli ve düşkün durumda olan vatandaşlara hizmetlerin sunulmasında kendilerine en uygun yöntem uygulanmakta ve verilecek hizmetlerde

öncelik tanınmaktadır. Yine Büyükşehir Belediye Kanunu diğer maddelerinde yaşlılara yönelik etkinlikler düzenlemek tesis kurmak gibi hizmetlerin verilmesi belirtilmiştir.

Belediyeler, yaşlılara barınma, dolaylı gelir desteği, fiziksel erişebilirliğin sağlanması, sağlık hizmetleri, bakım hizmetleri, gündelik yasama katılım alanlarının sağlanması gibi hizmetler verebilmektedirler. Yaşlıların barınması amacıyla belediyeler tarafından huzurevi, yaşlı bakım evleri yaşlılar yurdu, tesis edebilmektedirler (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 251). Yine İstanbul Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinde hastaneye gidemeyecek durumda olan yaşlı vatandaşlar için evde bakım hizmeti verilmektedir. Bu hizmet kapsamında doktor muayenesi, fizik tedavi, hemşirelik hizmeti gibi sağlık hizmetlerinin yanında temizlik, ev içi bakım-onarım, kişisel bakım, günlük yemek temini gibi sosyal destek hizmetleri verilmektedir. Ekonomik yönden gelişmiş ve mali durumu yeterli belediyelerin yaşlılara yönelik kültürel özellikli seminerler, sinema ve tiyatro programları, gezi programları gibi hizmetler verilmektedir.

Bu kapsamda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına göre Türkiye’de 2014 yaşlılara hizmet veren huzurevi sayısı 297’dir bu sayının 20 tanesi belediyelere ait olup toplam 2013 yaşlı vatandaşa hizmet verilmektedir.

Çocuk ve gençlere yönelik sosyal belediyeçilik faaliyetleri

5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre Büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler tarafından çocuklara yönelik konukevleri açmaları zorunlu tutulmuştur. Diğer belediyeler ise hizmet önceliği ve mali yeterliliği göz önünde tutularak çocuklar için konukevleri açabilir.

Genel olarak bakıldığında belediyelerin sosyal belediyeçilik kapsamında çocuk ve gençlere yönelik hizmetleri; çocuk ve gençlik meclisleri oluşturmak, çocuk ve gençler için kültürel, sosyal, mesleki ve sportif alanlarda etkinlikler düzenlemek, üniversiteye hazırlanan gençlere yönelik hazırlık kursları, şenlik, gezi ve ödüllü yarışmalar düzenlemek, öğrenciler için burs vermek, öğrenci yurtları ve pansiyon inşa etmek, çocuk oyun alanları ve parklar yapmak olarak verilmektedir.

Kimsesiz ve sokakta yaşayan çocukların topluma kazandırılmasının güç ve kalifiye personel gerektiren bir iş olduğuna dikkat çekmekte ve kimsesiz çocukların belirli bir yasa kadar eğitimlerinin ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması, bir yastan sonra da

mesleki gelecekleri için hazırlanmaları amacıyla çok fonksiyonlu rehabilitasyon merkezlerine ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin, bölgenin ihtiyacına uygun sayıda ve nitelikte merkezler hayata geçirmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. (Doğan 2004: 623).

Bu bağlamda örnek vermek gerekirse İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Darülaceze Müdürlüğü tarafından yürütülen İstanbul Gençlik Rehabilitasyon ve Meslek Edindirme Merkezi (İSMEM) hizmetleri ile 15-25 yaşları arasındaki ve risk ihtimali olan gençlerin meslek sahibi yapılması ve topluma kazandırılması hedeflenmekte ve buna yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Engellilere yönelik sosyal belediyecilik faaliyetleri

Ülkemizde engelli vatandaşlarımıza verilen hizmetlere önem verilmekte ve özellikle hizmetlerin yerel ölçekte belediyeler tarafından verilmesi için 2005 yılından itibaren yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında bütçede engellilere yönelik hizmetlerin yürütülmesi ve engelli merkezleri oluşturulması, engellilere yönelik ayni ve nakdi yardımların verilmesi sağlanmaktadır.

Başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere belediyelerin yaşlılar ve engellilerin sosyal hayata adaptasyonu, kentin sunduğu hizmetlerden diğer sağlıklı insanlar gibi faydalanabilmesi için denetimi ve işletilmesi altındaki toplu ulaşım araçlarının, ana caddelerin, peron, istasyon ve durakların 5378 sayılı kanun çerçevesinde erişilebilir hale getirmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında belediyeler tarafından sunulan hizmetler; yardıma muhtaç durumda olan engellilere ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak, engellilere yönelik bilinçlendirilme, yönlendirilme, danışmanlık, sosyal, kültürel, mesleki ve sporla rehabilitasyon hizmetleri verilmesi için engelli merkezleri oluşturmak, ücretsiz muayene ve ilaç desteği vermek, toplu ulaşım araçlarını ücretsiz kullanırmak, kişisel ve mesleki eğitim hizmetleri vermek ve istihdamı için yönlendirmek, yarışma, gezi spor turnuvaları gibi sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek olarak öne çıkmaktadır.

Yoksullara yönelik sosyal belediyecilik faaliyetleri

Türkiye’de belediyeler tarafından yoksul, fakir ve kimsesiz insanlara yönelik sunulan hizmetlerin en başında aşevi hizmetleri gelmektedir. Aşevleri hizmetleri kapsamında günlük yemek çıkartılmakta olup yine gezici aşevi şeklinde de hizmet verilmektedir.

Bunun dışında belediyeler, muhtaç, yoksul ve kimsesiz insanlara gıda, ekmek, yakacak ve temizlik maddesi gibi sosyal yardımlar yapmakta, toplu sünnet, ve toplu nikah törenleri düzenlemektedir. (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 251). Bu hizmetlerin yanında ücretsiz sağlık hizmetleri, evde bakım hizmetleri, öğrencilere yönelik burs, kırtasiye ve giysi yardımı, ev eşyası ve kira yardımları gibi hizmetler verilmektedir.

Yine 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkındaki Kanun gereğince şartlara haiz ve belgeleri düzenleyerek başvuru yapan asker ailelerine belediyeler tarafından yardım yapılmaktadır. Bu yasa gereğince vatani görevini yapmak için askere giden ve ekonomik açıdan evin geçimini sağlayan vatandaşların ailelerine sosyal yardım ve destek vermektedir. Askerin babası, annesi, karısı ve çocukları ile 18 yaşını doldurmamış erkek ve kız kardeşleri için belediyeler askerlik süresi boyunca sosyal yardım yapmaktadır.

Afetzedelere yönelik sosyal belediyeçilik uygulamaları

Afet durumlarında, afet bölgesinde yaşayan herkes bu felaketten etkilendiği için sosyal yardıma muhtaç kesim genişlemekte, sosyal yardımlar zengin, fakir, çocuk, yaşlı ayırt etmeden herkese verilmektedir. Kriz durumlarında belediyeler, afete uğramış kesimlere yönelik giyecek, yiyecek, ısınma, gezici aşevi, geçici barınma, gezici ekmek yapım aracı gibi sosyal yardım faaliyetlerinin yanı sıra, iş makinesi, kurtarma timleri gibi teknik destek faaliyetlerini de verebilmektedirler (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 251).

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyeler; deprem, sanayi kazaları, yangın ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla acil durum ve eylem planlarını hazırlamaktan ekip ve donanımı hazırlamaktan, il ölçeğinde hazırlanan planlara uygun hareket etmekten bu afetlerin zararlarının azaltılmasına yönelik yapılacak ortak programlara katılmaktan, belde dışında afet veya yangınların meydana gelmesi durumunda gerekli yardım ve desteği sağlamaktan sorumludur.

Yine 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda; Büyükşehir Belediyeleri; büyükşehir ölçeğinde doğal afetlerle ilgili planlamaları, il düzeyinde yapılan planlamalara uygun olarak yapmaktan, gerekli durumlarda diğer afet bölgelerine malzeme ve araç-gereç desteği sağlamaktan, acil yardım hizmetlerini yürütmekten, denetimi altına giren konut işleri ve diğer alanları afetlere yönelik alınan önlemler

açısından denetlemekten ve kanunlar çerçevesinde ruhsatlandırmaktan, afet riski bulunan ve/veya can ve mal güvenliği açısından tehlike arz eden binaları boşaltmak ve yıkmaktan sorumludur.

İşsizlere yönelik sosyal belediyecilik uygulamaları

Yaygın eğitim hizmeti belediyelerin sosyal hizmet faaliyetleri kapsamında sunduğu en önemli hizmetlerden biridir. Yaygın eğitimin amacı, toplumun her kesimini ömür boyu sürecek bir öğrenme sürecine sokmaktır. Yaygın eğitim faaliyetleri içerisinde okuma-yazma kursları, çıraklık eğitimi kursları, çocuk bakımı ve eğitimi kursları, beceri kazandırma kursları, madde bağımlılığında korunma eğitim programları, trafik kazalarında ilk yardım kursları gibi kurslar bulunmaktadır. (Yener, 1998: 24).

Ankara ve İstanbul başta olmak üzere büyükşehir belediyelerinde ve belediyelerde işsizlere yönelik faaliyetler çoğunlukla meslek ve beceri edindirme kurslarına yöneliktir. Bu kapsamda Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi (İSMEK) gibi kuruluşlar ile her türlü meslek grubunun ihtiyaçlarını karşılayacak ve yeterli mesleki donanımı edinebilecekleri şekilde eğitimler verilmektedir. Belediyeler, düzenledikleri bu kurslar aracılığıyla işsiz insanların mesleki açıdan yeterli hale getirerek onların iş piyasasında iş bulmalarına olanak sağlamaktadır. Yine sokak çocukları ve madde bağımlılığı olan gençlere yönelik gerçekleştirilen mesleki rehabilitasyon kursları ve engellilere yönelik düzenlenen mesleki kurslar sayesinde kamu başta olmak üzere bir çok alanda kişilere istihdam fırsatı sağlanmakta ve kurum ve kuruluşlara yönlendirmesi yapılmaktadır.

3.3. Yerel Yönetimlerin Engelli Hizmetlerine Yönelik Uluslararası Örnekleri

Engellilerin sosyal hayata katılmasına ve ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik ulusal ve uluslararası alanda birçok düzenleme yapılmaktadır. Ancak engellilere yönelik sunulan hizmetler her ülkede farklılıklar göstermektedir. Bu bölümde Avrupa'da sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde engellilere yönelik sunulan hizmetler İsveç ve İngiltere ölçeğinde incelenmektedir.

3.3.1. İngiltere

İngiltere’de Yerel Yönetimler ihtiyaç sahibi vatandaşlara sosyal yardım ve sosyal hizmetler sunmak konusunda çok önemli çalışmalar yapmaktadır. Özellikle eğitim ve sağlık alanlarında çok kapsamlı görevler yerine getiren belediyeler, bölgesel gelişme ve kalkınma için istihdam geliştirme programları yürütmektedir (<http://www.sosyalpolitikalar.org>)

İngiltere’de çıkarılan Engelli Ayrımcılığı Yasası, engellilere istihdam, mal ve hizmetlere erişimde kolaylık, mal mülk alımı ve kiralanmasında yeni haklar vermektedir. Ayrıca okullar, kolejler ve üniversiteler engellilere bilgi sağlamakla yükümlü kılınmış ve belediyeler taksi, tren ve otobüsler için asgari ulaşım standardı oluşturmakla görevlendirilmişlerdir (Okur, 2001:66)

İngiltere’de Ulusal Sağlık Yasası, 1972’de Yerel Hükümet Yasası olarak değiştirilmiş ve bu yasa ile yerel yönetimlere engellilerin bakımı için düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. Ayrıca Bakım sonrası hizmetler, sosyal ve mesleki rehabilitasyonun yapılacağı günlük merkezlerin sağlanması için yetkili kılınmıştır(Okur, 2001:29).

Bölge konseyleri ve Londra dışında kamu taşımacılığı yönetimleri 1985 yılında Ulaşım Yasası’na göre emekliler, engelliler ve gençler için indirimli ulaşım imkanı sağlama yetkisine sahiptir. Londra’da ise Bölgesel Ulaşım Yasası benzeri bir yetki tanınmıştır(Okur, 2001:29). İngiltere’de engelliler 3 farklı ulaşım türü kullanmakta olup bunlar motorlu taşıtlar (%25)Yerel otobüsler (%18) ve Uzun Mesafe Trenlerdir(%18). Mart 2014 itibariyle İngiltere’deki yerel servislerde kullanılan 35800 otobüsün yüzde 84’ü 2017 yılına kadar engellilerin erişilebilirliğine uygun sertifikalara sahip olacaktır. Hali hazırda bunların arasında Londra otobüslerinin %98 i ve Londra dışındaki otobüslerin %79 erişilebilirlik standardını karşılamakta olup bu rakan her geçen yıl artmaktadır(Department for Transport, 2013 <https://www.gov.uk/>).

İngiltere’de yerel yönetimler, eğitim ve kütüphane kurulları, özel eğitim gereksinimi olan çocukların eğitimini normal okullarda gerekli koşullar hazırlayarak sağlamakla yükümlüdür. Yapılan yasal düzenlemelerle çocukların engel gruplarına göre sınıflandırılması ortadan kaldırılmıştır. 1988 Eğitim Reformu Yasası ile İngiltere’de tüm çocuklara uygulanabilecek bir müfredatın geliştirilmesi ve uygulanması zorunlu

kılınmıştır. Özel eğitime muhtaç çocukların eğitime başlayış ve bitirilişleri yerel yönetimlerin sorumluluğundadır ve bunlar sosyal hizmet birimleriyle koordinasyon içinde yürütülmektedir(Okur, 2001:30)

İngiltere'nin Londra Kenti sınırları içerisinde yer alan Barnet Belediyesi'nin engellilere yönelik sunmuş olduğu hizmetler 9 başlık altında toplanmaktadır.

- **Tele Bakım:** Kendi evinde kalan engelli kişi için, ihtiyaç duyduğu anda bir tuşa basarak hizmet talep etmesi ve diğer zamanlarda kendi başına yaşaması açısından bağımsız bir hayat sürme anlamında da önemli bir bakım hizmet modelidir.

- **Erişkin Sosyal Hizmetlerinden Yararlanma:** Erişkin Sosyal Hizmetleri çerçevesinde, öğrenme engelli, fiziksel engelli, algısal bozuklukları olan kişilere hizmetler verilmektedir. Böylece engelliler, 23 bölgeye yayılmış 500 personeli ile 5,000 hizmet veren, 100 milyon poundluk bir bütçeye sahip olan, Erişkin Sosyal Hizmetleri'nin faaliyetlerinden yararlanmış olmaktadır (Barnet London Borough, 2006:4).

- **Fiziksel ve Duyusal Engelliler İçin Bir Çalışma Ekibi:** Ekip, sağır veya işitme güçlüğü çekenlere bilgi ve tavsiye sunmaktadır. İhtiyaç sonrasında yardım alınması sonucunda hala problemlerle karşılaşılırsa, kişi, işitme derecesinin tespiti ve durumu için bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Yine Bu Ekip'in yanında, 2003 yılında Barnet Fiziksel ve Duyusal Engelliler Ortaklık Kurulu kurulmuştur. Kurul sayesinde fiziksel ve duysal sorunu olanların sağlıklarını geliştirmek ve onlara sosyal bakım hizmeti sunmak amaçlanmıştır. Kurul'un en önemli çalışmalarından biri, "Engelli Sosyal Modeli" üzerinedir (Barnet NHS and Barnet London Borough,2007:4).

- **Kütüphane Hizmetleri:** Engellilere yönelik kütüphane hizmetleri; DVD gibi yerel kütüphane hizmetlerini kapsayan Mobil Kütüphane Hizmetleri; tek başına kalan, bir yakını bulunmayan ve kütüphaneye erişimi olmayan engellilerin evlerine ulaşılarak verilen Ev Kütüphane Hizmeti olacak şekilde hizmet verilmektedir(Barnet London Borough, 2008:25).

- **Barnet Bakım ve Tamir Acentesi:** Evin engelli olan kişinin ihtiyacını giderecek durumda olmayan kısımlarının onarılmasına yönelik bir hizmettir. Evini onaramayacak durumda olan engelli insanlara yönelik verilen bu hizmetin maliyeti Belediye konseyi garantisi altına olup engelliler herhangi bir ödeme yapmamaktadır (<http://www.barnet.gov.uk/barnet-care-and-repair-agency>)

- **Serbest Geçiş Hizmeti ve Taxicard Modeli:** İstenilen her zaman ve her şekilde yaşlılar ve belirli kıstaslara haiz engellilerin otobüslerde serbest geçiş hakları bulunmaktadır. Bu hizmetin yanında, “taksikart” adı altında diğer bir hizmet söz konusudur. Bu hizmet, yürüme ve görme engelli olanlara toplu ulaşım araçlarını kullanamayacak durumda olması durumunda günün her saati ve 365 gün uygun araç olması durumunda kapıdan kapıya teslim edilecek şekilde işlemektedir(Barnet London Borough, 2008:41).

- **İstihdam Hizmetleri ve Topluluğa Erişim** Barnet’te özellikle öğrenme engellilere yönelik olarak 5 adet istihdam projesi bulunmaktadır. Bu proje, çalışma fırsatları, eğitim, öğretim ve destek sunmaktadır. İstihdam projesine katılma, genellikle günlük hizmetlerle kombinasyon halinde gerçekleşecektir. Bu bağlamda, “topluluğa erişim hizmetleri” de önemlidir. Bu hizmetler, 80 kişiden fazla insana sunulmaktadır. Bu hizmet ile birlikte, boş zaman hizmetlerine, cemiyet (topluluk) gruplarına ulaşım ve restoran gibi ana mekanlarda sosyalleşme hızlandırılmış olmaktadır (Barnet London Borough, 2007:26-27).

- **Sağlık ve Sosyal Bakım Hizmetleri:** Engellilere yönelik sağlık ve sosyal bakım hizmetleri; Birincil Bakım Hizmeti, Hastane Yatak Hizmeti, Zihinsel Sağlık Hizmeti, Adli Tıp ve Üçüncü Basamak Sağlık Hizmetleri ve Sürekli Bakım Finansmanı Hizmeti olacak şekilde 5 farklı şekilde sunulmaktadır. (Barnet London Borough, 2007: 27-28).

- **Diğer Hizmetler:** engelli ve yaşlılara yönelik bakım evi hizmetleri, günlük bakım ve destek evi hizmetleri, doğrudan maddi yardım hizmetleri, sosyal imkânlardan daha çok yararlanmak için verilen bağımsız yaşama fonu ve engellilerin yasal haklarına yönelik verilen Avukatlık hizmetleri bu hizmetlerden bazılarıdır.

3.3.2. İşveç

Belediyelerin okul eğitimi ve sosyal hizmetler gibi konulardan sorumludur. Aynı zamanda halkın temel güvenliğinin sağlanması, vatandaşlara ve halka hizmet ve yardımlar belediyelerin en önemli sorumlulukları arasındadır. Engellilere yönelik ulaşım hizmetleri, kişisel yardımların sağlanması, zihinsel engelliler için temsilciliklerin açılması, motorlu taşıt ve ev almaları için hibe desteği, engelli kişilerin bağımsız ve aktif bir yaşam sürebilmeleri için hizmetlerini sürdürmektedir. Bu hizmetler için hükümet tarafından belediyelere sağlanan finansal hibeler engellilik politikasının önemli bir özelliğidir(Swedish Institute, 2007: 1).

Sosyal Yardımlar

İsveç'in Yasal mevzuatına göre merkezi hükümet sosyal güvenliğin, belediyeler sosyal hizmetlerin ve bölgesel hükümetler(İlçe Meclisleri) ise sağlık hizmetlerinin genel planlama ve yürütülmesinden sorumludur. Belediyelerin sosyal hizmetleri ve ilçe meclislerinin sağlık hizmetleri faaliyetlerinin çerçevesini ve amaçlarını belirlerken kanunları yorumlayarak ve kendi kurallarına göre şekillendirecek şekilde geniş bir fırsat tanıyan bir mevzuat ile yönetilir(<http://www.socialstyrelsen.se>).

Kişisel yardım ve yardım parası Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından belirlenmekte olup, dağıtım sorumluluğu merkezi yönetim ve belediyeler arasında paylaştırılmıştır. Sosyal Sigortalar Kurumu bir kişinin haftalık 20 saatten fazla kişisel yardıma ihtiyacı olduğunu tespit ederse yardım parası almasına karar verir. 20 saatten daha kişisel yardıma ihtiyacı olduğunu tespit ederse yardım parası verme kararı belediye tarafından verilir (<http://www.socialstyrelsen.se>).

Sağlık Yardımları, Bakım ve Destek

İsveç Sağlık Sistemi Devlet(Merkezi Hükümet) İlçe Yönetimi ve Belediyeler olmak üzere üç seviyede desteklenmekte ve yönetilmektedir. Merkezi Hükümet, yasal sistem doğrultusunda sürekli durumda olan zihinsel engellilerin emekli maaşları, sağlık sistemi yükseköğrenim ve sağlık sigortası sistemi ve ilçe ve belediyeleri farklı kamu hizmetleri almak amacıyla yönlendirilmesinden sorumludur. İlçe Meclisleri (21 adet), ilçelerdeki hastaneleri ve birinci derece sağlık hizmetlerini, burada çalışan sağlık çalışanlarını kapsayan ve zihinsel ve/veya hastalıklı insanlar için uzmanlaşmış sağlık bakım hizmetlerinden sorumludur. Belediyeler (Toplam 290), zihinsel engelli insanlar da dahil olmak üzere yaşlılar ve engelliler için sosyal hizmetlerden sorumludur. Bu hizmetlere sosyal destek, rehabilitasyon önemleri ve tıbbi bakım hizmetleri de dahildir. Bu sorumluluklar 1982 Sosyal Hizmetler Yasasında belirlenmiştir (<http://www.socialstyrelsen.se>).

Günümüzde zihinsel engelliliğe sahip birçok insan Belirli İşlevsellik Bozukluklarına Sahip Kişilere Destek Ve Hizmet Yasası'na göre özel haklar hukuku uyarınca destek almaktadır. İsveç'te yaklaşık 36000 zihinsel engelli bu yasa yoluyla destek almaktadır. Bu oran toplam nüfusun yüzde 0,4'üne karşılık gelmektedir. Bunlardan 32.000'i 65 yaş ve üzeri olup toplam oranın yüzde 40'nı kadınlar oluşturmaktadır(<http://www.socialstyrelsen.se>).

Sosyal Hizmet Yasası Belediyelerin sunduğu sosyal hizmetler arasında psikiyatrik engellilerine yönelik sosyal yardım faaliyetlerini yerine getirme görevini zorunlu tutmaktadır. Belediyeler Sosyal hizmet hizmetleri kapsamında psikiyatrik engellilere psikiyatri kuruluşları, diğer sosyal kurumlar ve özel şirketler ile işbirliği içerisinde psikiyatrik engellilere yönelik yardım programları planlamakla yükümlüdür. (<http://www.socialstyrelsen.se>).

Belediye Finansal Sorumluluk Yasası(1995), bir psikiyatr tarafından üç ay boyunca yatarak tedavi gördükten sonra psikiyatri uzmanı tarafından tamamen tıbbi tedavi gördüğü kabul edilen hastaların bakımı için ödeme yapmanın belediyelerin sorumluluğunda olduğunu belirtmektedir. Çünkü hastanede yatarak tedavi gören hastalar sosyal temelli bağımsız yaşam evleri veya korunaklı konutlara transfer edilememektedir. Belediyelerin mali sorumluluk amaçlarından biri de, kurumsal bakım altındaki zihinsel engelliler için uzun vadede toplumda yeni konut biçimlerinin geliştirilmesini teşvik etmektedir. (<http://www.socialstyrelsen.se>).

Yine tıbbi bakım ile ilgili İsveç mevzuatına göre habilitasyon ve rehabilitasyon ve teknik yardımlar sağlık ve tıbbi bakım hizmetleri kapsamında belediye ve ilçe belediyelerinin görevleri arasındadır. Bu sorumluluk farklı yetki alanlarında alınan önlemlerin yanı sıra muhtaç durumda olanlara farklı hizmetlerde bulunma yükümlülüğünde kapsamaktadır. Habilitasyon ve rehabilitasyon süreci tıbbi, sosyal, psikolojik ve pedagojik değerlendirmeleri ve tedaviyi içerebilir (<http://www.socialstyrelsen.se>).

Habilitasyon, Rehabilitasyon ve Teknik Yardımlar

Tıbbi bakım ile ilgili İsveç mevzuatına göre habilitasyon ve rehabilitasyon ve teknik yardımlar sağlık ve tıbbi bakım hizmetleri kapsamında belediye ve ilçe belediyelerinin görevleri arasındadır. Bu sorumluluk farklı yetki alanlarında alınan önlemlerin yanı sıra muhtaç durumda olanlara farklı hizmetlerde bulunma ykmllğnnde kapsamaktadır. habilitasyon ve rehabilitasyon süreci tıbbi, sosyal, psikolojik ve pedagojik değerlendirmeleri ve tedaviyi içerebilir (<http://www.socialstyrelsen.se>).

Ulaşım

Engelsiz ulaşım imkânına sahip olmak engelli vatandaşlar için hayati önem taşır. Bütün vatandaşlar çalışabilmeli, okuyabilmeli ve toplum aktivitelerine eşit koşullarda katılabilmelidir.

Bu amaçla, İsveç hükümeti kırsal kesimlerdeki belediyelere daha erişilebilir otobüs ve tramvay durakları gibi olanaklar sunmaları için talimat vermiştir ve bu aynı zamanda Engelli ve Toplu Taşıma Kanunu'nun incelemesidir. Buna ek olarak, yerel ve bölgesel toplu taşıma kullanan yolcuların haklarını belirlemek için yeni bir yasa oluşturmayı planlamaktadır (<http://www.isveckultur.com/toplum/isvecin-engelli-politikasi/>)

Belediyeler arası ulaşım hizmeti, öncelikli olarak farklı belediyeler arasındaki yolculukları içeren bir ulaşım şeklidir. Belediyeler arası ulaşım hizmeti ile yapılan yolculuk, refakatçisi olsun ya da olmasın, uçak veya otobüs gibi düzenli ulaşım şekilleri ile yapılmaktadır. Bazı durumlarda taksi veya özel donanımlı araçlar ile de ulaşım hizmeti verilmektedir. Bu hizmet kapsamında engelli vatandaşların yapmış oldukları ilave masrafları geri ödenmektedir (<http://www.socialstyrelsen.se>)

Araba Desteği

Seyahat etmekte veya toplu taşımayı kullanmada büyük güçlük çekenler, İsveç Sosyal Sigorta Ajansından araba yardımı alabilirler. Acı duyan, solunum güçlüğü çeken, kısıtlanmış hareket kabiliyeti veya yetersiz denge hissine sahip olanlar gibi. İşlevsel engelli çocukları olan aileler de araba desteğine başvurabilirler (<http://www.isveckultur.com/toplum/isvecin-engelli-politikasi/>).

Konut Tadilatı

Engelli bireyler, belediye bağışları için başvurabilir ve böylece konutlarında küçük değişiklikler yapabilirler. Bu değişiklikler, kapı eşiklerinin kaldırılması, destek raylarının montajı, genişletilmiş antreler, otomatik kapılar ve özel asansörleri kapsar. Bu tür belediye bağışları, bedensel engel, görme kusurları, zihinsel bozukluklar ve alerjileri de içeren her çeşit engellilik halini kapsamaktadır. Bu tarz bir bağış ilk kez 1959 yılında yargı bazında erişime sunulmuş ve 1963 yılında resmen tanıtılmıştır. (<http://www.isveckultur.com/toplum/isvecin-engelli-politikasi/>).

Özel desteğe ihtiyaç duyan herhangi biri 24 saat yardım sağlayan personellerin bulunduğu toplu konutlarda yaşayabilirler. Toplu konutlar çeşitli ortak kolaylıklara sahip bir dizi apartmandan oluşur. Diğer bir alternatif ise insanların bağımsız yaşayabildiği ve her zaman yardım çağırabildikleri kiralık dairelerdir. Aile evi ise diğer bir seçenektir ve işlevsel engelli çocuklara kendi ailelerinden başka bir aileyle belirli periyotlarda yaşama olanağı sağlar

(<http://www.isveckultur.com/toplum/isvecin-engelli-politikasi/>).

Erişilebilirlik

Stockholm İl Meclisi, başkentteki erişilebilirliği önemli ölçüde geliştirmiştir. Örnekleri (<http://www.international.stockholm.se>);

- 5.200 yaya geçidi var olan Stockholm modeline dönüştürüldü: Yeşil ışık yandığında gelen tik sesi, taşıt yollarının başladığı yerleri gösteren belirgin bordürler ve tekerlekli sandalyeli insanların yaya yoluna daha rahat erişebilmelerine olanak sağlayan rampaları içeren bir çözüm.
- Yaklaşık 10.300 derin kaldırım drenaj kanalları yerine sığ yuvarlak olan yenileriyle değiştirildi.
- 80 veya daha fazla spor etkinliği, Stockholm Şehri Spor Yönetimi ile iş birliği sayesinde gelişmiş erişilebilirlikten faydalanmaktadır

2000 li yılın başlarında engellilere yönelik faaliyetler için belediyenin ayırdığı pay 2000 yılında yüzde 8,9 iken 2006 yılında yüzde 11 e yükselmiştir. Ulusal ölçekte bakıldığında engellilere yönelik hizmetler GSYİH'nın yüzde 1,6 sı kadar olup bu oran 2003 yılından itibaren istikrarlı bir şekilde artmaktadır (<http://www.isveckultur.com/toplum/isvecin-engelli-politikasi/>).

Belediyeler Sosyal Hizmetler Yasası, Sağlık ve Medikal Hizmetler Yasası ve Belirli Fonksiyonel Bozukluklara Sahip Kişilere Destek ve Hizmet Yasası kapsamındaki çoğu hizmetlerin verilmesinden sorumludur. Yardım Yasası kapsamındaki maliyetlerden ise merkezi hükümet sorumludur. 2006 yılında belediyelerin engelli kişilerin bakımı için harcadığı genel işletme giderleri 36.1 milyar Kron'dur. (3,9 milyar Euro). Özürlülerin bakım giderlerinin yüzde 80'i Belirli Fonksiyonel

Bozukluklara Sahip Kişilere Destek ve Hizmet Yasası ve Yardım Yasası kapsamında kullanılmış iken yüzde 20'lik kısmı Sosyal Hizmetler Yasası ve Sağlık ve Medikal Hizmetler Yasası kapsamında harcanmıştır. Sosyal hizmetler haricinde belediyelerin engellilere yönelik ulaşım ve diğer hizmetler için maliyeti 2006 yılında 350 milyon kron(38 milyon Euro) olarak hesaplanmaktadır. Engellilere yönelik hizmetler belediyelerin en hızlı büyüyen ve giderek daha fazla kaynak tüketen bir hizmet çeşididir(<http://www.socialstyrelsen.se>).

4. SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI KAPSAMINDA İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN HİZMETLERİ

4.1. Engelliler Müdürlüğü'nün Genel Yapısı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Engelliler Müdürlüğü; 1994 yılında Türkiye'de ölçeğinde yerel yönetimlerde bir ilk gerçekleştirerek Engelliler Koordinasyon Merkezi'ni kurulmuştur. İstanbul genelinde yapılan çalışmalar doğrultusunda söz konusu merkezin hizmet alanının genişlemesi ve engellilerden gelen yoğun talep üzerine İstanbul'da ikamet eden engelli ve ailelerine yerinde hizmet sunmayı amaçlayan merkez, önce Sosyal Hizmetler ve Özürlüler Şube Müdürlüğü ismiyle hizmet vermeye devam etmiş ve 2006 yılından itibaren yeni açılan merkezler ve artan hizmet çeşitleri ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık Daire Başkanlığı bünyesinde Özürlüler Müdürlüğü haline gelmiştir. Müdürlüğün ismi 6462 sayılı kanuna istinaden İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi'nin 18 Ocak 2013 tarih ve 230 sayılı meclis kararı ile Engelliler Müdürlüğü adını almıştır. Yeni geliştirdiği vizyon projeler ile sürekli yenilenme içinde olan İstanbul Engelliler Merkezi(İSEM); 2016 yılında İstanbul'un her noktasına hizmet verebilmek için 26 merkez ve 8 İrtibat Bürosuna (Bkz. Ek-7) ulaşarak, profesyonelleşmiş tecrübesiyle engellilikle ilgili bir çok alanda hizmet vermektedir.

İSEM, İstanbul'da ikamet eden, tam teşekküllü bir hastaneden %40 veya üzeri vücut fonksiyon kaybı olduğunu engelli sağlık kurulu raporuyla belgeleyen; zihinsel, ortopedik, işitme, görme, dil ve konuşma, ruhsal / duygusal rahatsızlığı ve süreğen hastalığı olan bütün engellilere hizmet vermektedir.

4.1.1. Amaç, vizyon ve misyon

Engelliler Müdürlüğü'nün hizmetlerinin sunumuna yönelik amaç, vizyon ve misyonu aşağıda belirtilmiştir(İBB, Engelliler Müdürlüğü, 2016);

Amac

İBB Engelliler Müdürlüğü İstanbul il sınırları içerisinde yaşayan engelli vatandaşların çevre koşullarını iyileştirmek, toplumsal gelişmelerden pay almalarına yardımcı olmak, bağımsızlaşmalarına destek olmak, kapasitelerini geliştirmek, bakım ve korunma konusunda özel ihtiyacı olan bireylerin yaşam kalitelerini yükseltmek, toplumsal üretime katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla hizmetlerini yürütmektedir.

Vizyon

İstanbul il sınırları içerisinde yaşayan engelli bireylere ve yakınlarına dünya standartlarında hizmet sunmaktır.

Misyon

Engelli bireylerin yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla engellilerin toplumsal hayata katılımını arttırmak için gerekli tedbirleri almak, engellilere yönelik yardım ve destek hizmetlerini güçlendirmek, engellilerin haklarına saygılı bir toplum yapısının oluşumuna katkıda bulunmak ve toplumda engellilikle ilgili farkındalık oluşturmaktır.

4.1.2. Engelliler Müdürlüğü'nün görevleri

10.12.2015 tarihli Hürses Gazetesi'nde yayınlanarak yürürlüğe giren İBB Engelliler Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 5. inci maddesinde müdürlüğün görevleri aşağıdaki şekilde belirtilmektedir. (Hürses Gazetesi, 10.12.2015)

- a) Başvuruda bulunan engellilerin kayıt altına alınmasını ve bilgilerin düzenli olarak tutulmasını sağlamak.
- b) Müdürlüğün yapacağı çalışmalara veri sağlamak amacıyla istatistikî bilgileri düzenlemek.
- c) Müdürlüğe başvuruda bulunan kurum/kuruluş ve bireylere yönelik bilgilendirme, yönlendirme ve danışmanlık hizmetlerinde bulunmak.
- ç) Engellilere, engelli yakınlarına ve işbirliği içerisinde bulunan kurum ve kuruluşlara bireysel veya grup olarak engellilerin yasal hakları konusunda bilgilendirici faaliyetlerde bulunmak, mahkemede dosya takibi dışındaki danışmanlık hizmetlerini sağlamak.

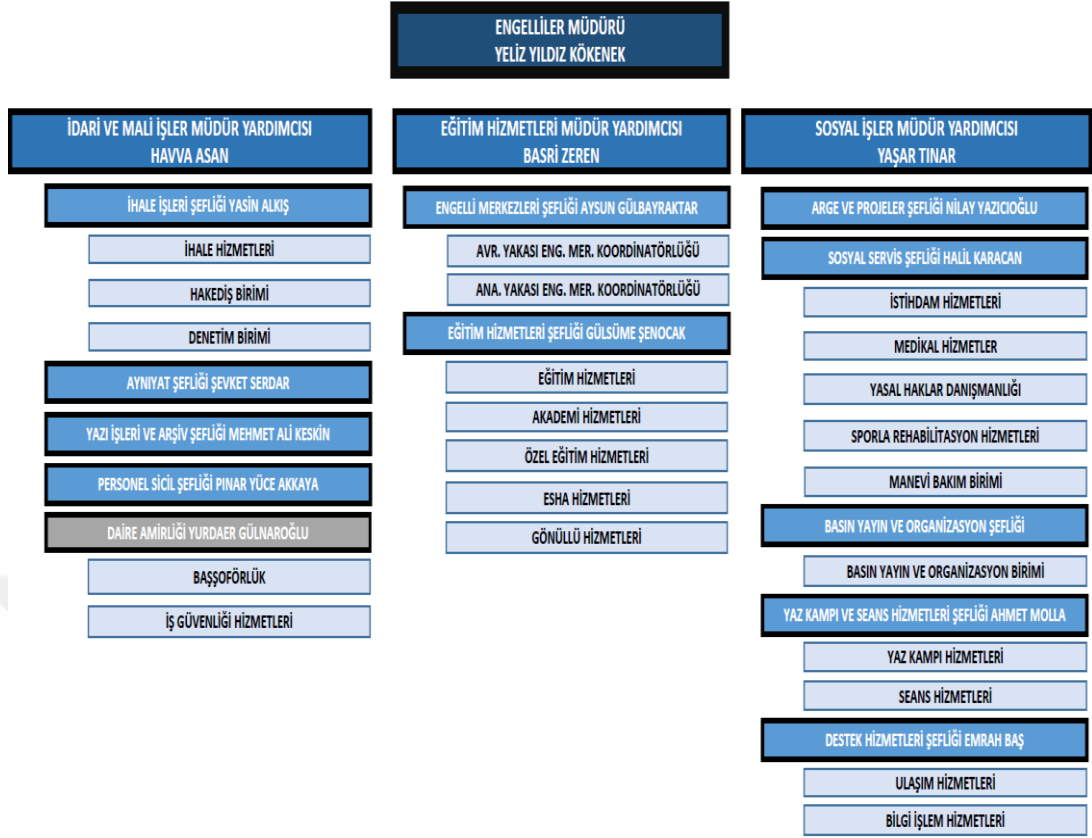
- d) Mevcut durumda uygulanan yasalar ve yönetmeliklerle ilgili olarak karşılaşılan sorunları ve çelişkileri ortadan kaldırmak amacıyla ilgili kurumları bilgilendirmek ve önerilerde bulunmak.
- e) Müdürlüğe başvuran engelli ve ailelerine psiko-sosyal hizmetler sunmak.
- f) Müdürlüğe başvuran engellilerin, engelli yakınlarının, personelin ve engellilikle ilgili çalışma yapan kurumların/kuruluşların alanla ilgili konularda bilinçlendirilmelerini, bilgilendirilmelerini ve eğitilmelerini sağlamak amacıyla seminer, panel, konferans, sempozyum, kongre vb. etkinlikler organize etmek.
- g) Engelli bireylerin istihdamını artırıcı çalışmalar yürütmek.
- ğ) Müdürlüğün engellilik alanında yapılan hizmetlerini geliştirmek ve genişletmek amacıyla araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütmek.
- h) Engellilik konusunda yurt içindeki/yurt dışındaki uygulamaların araştırılması, yerinde gözlenmesi, kuruma ve yerel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde uyarlanması çalışmalarında yer almak, iletişim ve koordinasyonu sağlamak.
- ı) Engellilere yönelik olarak özel eğitim-öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak programlar hazırlamak ve eğitim hizmetleri vermek.
- i) Engelli ve engelli yakınlarının taleplerini sağlıklı verilere dayanarak tespit etmek amacıyla saha çalışmaları yürütmek, sosyal inceleme çalışmaları yapmak ve bu çalışmalarla ilgili sosyal inceleme raporları düzenlemek.
- j) Toplumda engelliler ve engellilik ile ilgili bilinci arttırmak ve farkındalık oluşturmak amacıyla faaliyetler organize etmek.
- k) Müdürlüğün engelli bireylere yönelik hizmetlerini sunması sırasında toplum yararına çalışmaya istekli gönüllü bireyleri istek ve becerileri doğrultusunda organize ederek gönüllülük esasları çerçevesinde engelli bireylere ve ailelerine hizmet vermesini sağlamak.
- l) Müdürlük çalışmalarının kamuoyuna aktarılması, bunun yanında engelliliği önleyici ve engellilik olgusuyla ilgili bilgilendirici, bilinçlendirici kitap, dergi, broşür gibi basılı, sesli ve görsel yayınları hazırlamak, yayınlamak ve dağıtmak.
- m) Üniversiteler, özel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve bunların üst kurulları, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarıyla

engellilere yönelik ortak çalışmalar yapmak, işbirliği içerisinde çalışmalar yürütmek.

- n) Toplu taşıma araçlarını bağımsız olarak kullanamayacak durumda engelli ve yaşlı olan bireylere imkânlar dâhilinde talep ettikleri mekânlara ulaşım hizmeti vermek
- o) Engelli ve yakınlarına yönelik olarak toplumsal gelişmelerden eşit pay alabilmelerini, toplumla bütünleşebilmelerini ve sosyal rehabilitasyonlarını sağlamak amacıyla yaz kampı hizmeti sunmak.
- ö) İhtiyaç sahibi engellilere yönelik olarak ihtiyaçlarını karşılayacak, hayatlarını kolaylaştıracak ayni yardımlarda bulunmak.
- p) Müdürlüğe başvuran engellilere yönelik sporla rehabilitasyon çalışmaları yürütmek ve yaygınlaştırmak.
- r) Engellilere yönelik olarak bakım hizmetlerinin de verilebileceği, engellilerin sosyal, eğitsel faaliyetlerde bulunabileceği sosyal hizmet birimleri oluşturmak ve yaygınlaştırmak.
- s) İşitme engelli bireylerle sağlıklı iletişim kurulmasını sağlamak amacıyla Müdürlükten talep eden kurum/kuruluş ve kişilere Türk İşaret Dili Eğitimleri vermek ve görsel materyaller üretmek ve dağıtmak.
- ş) İlgili mevzuat hükümleri gereği verilen diğer görev ve hizmetleri yerine getirmek.

4.1.3. Engelliler Müdürlüğü'nün teşkilat yapısı

İBB Engelliler Müdürlüğü'nün yönetim kadrosu Müdür, Müdür Yardımcıları ve Şeflerden oluşmaktadır. Müdür Yardımcıları İdari ve Mali İşler, Eğitim Hizmetleri ve Sosyal İşler Müdür Yardımcısı olmak üzere görev yapmaktadır. Her müdür yardımcısı kendi alanında yönetimine bağlı şefler ile beraber çalışmaktadır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1: Engelliler Müdürlüğü organizasyon şeması (İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017)

Çizelge 4.1' e göre Engelliler Müdürlüğü bünyesinde memur, sözleşmeli personel ve işçi istihdam türlerinin her üçünde de personel bulunmaktadır. Engelliler Müdürlüğü'nün bu üç istihdam türünde 2015 yılı için 37 memur, 33 işçi ve 1 sözleşmeli personel olmak üzere toplamda 71 personeli bulunmaktadır. Bunun dışında, hizmet ihaleleri ve yardımcı idari hizmetler kapsamında engellilere yönelik hizmetlerde 469 personel hizmet vermektedir. (İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017)

Çizelge 4.1: Engelliler Müdürlüğü yıllara göre personel sayısı

	İBB Personeli			Hizmet Alım Personeli		Destek Hizmetleri Da. Bşk.	Toplam
	Memur	Sözleşmeli	İşçi	İştirak	Taşeron	Taşeron	
2011	16	8	27	370	0	65	486
2012	35	9	20	405	0	66	535
2013	38	10	25	405	0	70	548
2014	48	1	29	381	0	66	525
2015	37	1	33	403	0	66	540

Çizelge 4.2'ye yer alan Personel yapısında insan kaynağı İBB tarafından sağlanan personele baktığımızda çalışanların yüzde 52'si Memur, yüzde 1'i Sözleşmeli personel ve yüzde 46'sı işçi personelden oluşmaktadır(İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017).

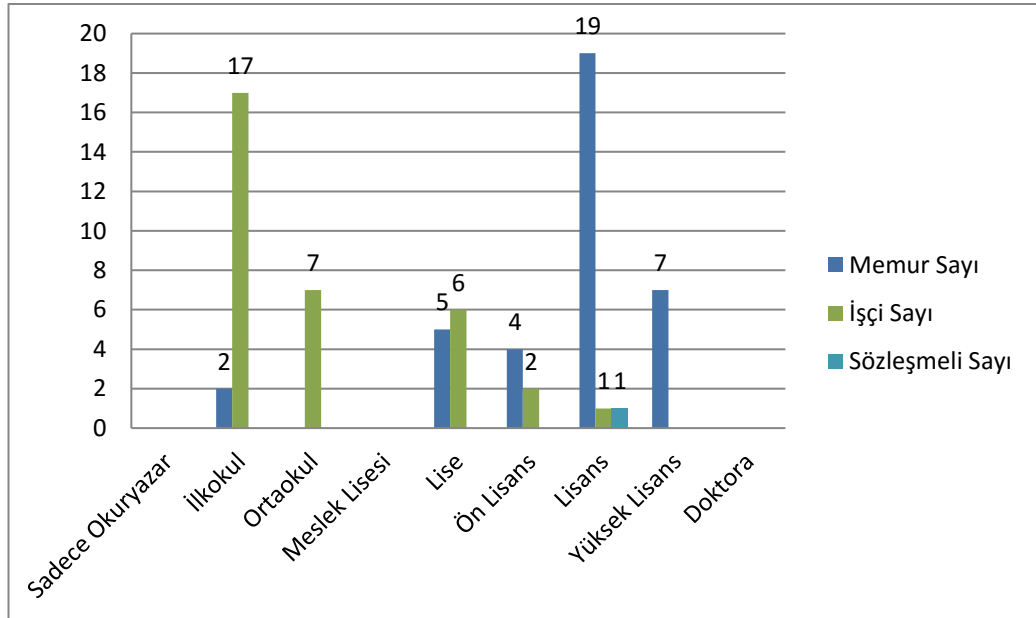
Çizelge 4.2: Personelin istihdam türlerine göre dağılımı

Kadro Durumu	Personel Sayısı (Kişi)	Yüzdesi
Memur	37	52%
Sözleşmeli	1	1%
İşçi	33	46%
TOPLAM	71	100%

Çizelge 4.3 ve Şekil 4.2' e göre 2015 yılı için Engelliler Müdürlüğü bünyesindeki personelin eğitim düzeyine baktığımızda işçi, memur ve sözleşmeli personel açısından farklılık arz etmektedir. Toplam personelin; yüzde 10'u (7 kişi) yüksek lisans, yüzde 30'u (21 kişi) lisans, yüzde 8'i (6 kişi) ön lisans, yüzde 15'i (11 kişi) lise, yüzde 10'u (7 kişi) ortaokul ve yüzde 27'si (19 kişi) ilkokul mezunudur(İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017).

Çizelge 4.3: Personelin eğitim türlerine göre dağılımı

Eğitim Durumu	Memur		İşçi		Sözleşmeli Personel		TOPLAM	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Sadece Okuryazar	0	0	0	0	0	0	0	0%
İlkokul	2	5%	17	52%	0	0	19	27%
Ortaokul	0	0	7	21%	0	0	7	10%
Meslek Lisesi	0	0	0	0	0	0	0	0%
Lise	5	14%	6	18%	0	0	11	15%
Ön Lisans	4	11%	2	6%	0	0	6	8%
Lisans	19	51%	1	3%	1	100%	21	30%
Yüksek Lisans	7	19%	0	0	0	0	7	10%
Doktora	0	0	0	0	0	0	0	0%
Toplam	37	100%	33	100%	1	100%	71	100%

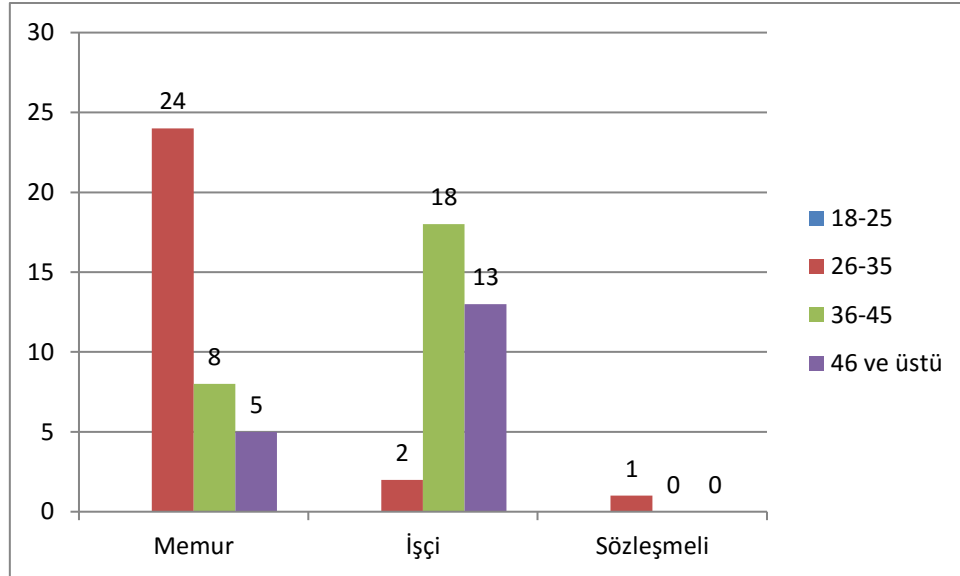

Şekil 4.2: Personelin eğitim türlerine göre dağılımı(İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017)

Çizelge 4.4. ve Şekil 4.3'e göre Organizasyonun dinamiğini, yeniliğe açık oluşunu ve teknolojiyi takip edebilme kapasitesini belirlemede personel yapısının en önemli kriterlerinden birisi olarak algılanılabilen yaş dağılımı açısından Engelliler Müdürlüğü incelendiğinde toplam çalışan personelin %38'i (27 kişi) 26–35 arası yaş grubunda, %37'si (26 kişi) 36– 45 arası yaş grubunda ve %25'inin (18 kişi) 46 ve üzeri yaş grubunda yer aldığı görülmektedir(İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017).

Çizelge 4.4: İstihdam türlerine göre personel yaş durumu

Yaş Durumu	Memur		İşçi		Sözleşmeli		Toplam Sayı	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
18-25	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
26-35	24	65%	2	6%	1	100%	27	38%
36-45	8	22%	18	55%	0	0%	26	37%
46 ve üstü	5	14%	13	39%	0	0%	18	25%
Toplam	37	100%	33	100%	1	100%	71	100%

Şekil 4.3: İstihdam Türlerine Göre Personel Yaş Durumu Dağılımı (İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017)

4.1.4. Engelliler Müdürlüğü'nün mali yapısı

İBB Engelliler Müdürlüğü İstanbul genelinde 26 İSEM ve 8 Engelliler İrtibat Bürosu ile engellilere yönelik 25 farklı hizmet türünde hizmetlerini yürütmektedir. Bu hizmetlerin engelliye hızlı, etkin ve ihtiyacı karşılayacak şekilde sunulması belirli bir bütçe üzerinden yapılmaktadır.

Çizelge 4.5: Engelliler Müdürlüğü'nün yıllara göre bütçesi

YILLARA GÖRE TOPLAM BÜTÇE TABLOSU			
YIL	YILLIK BÜTÇE (TL)	FİİLİ GERÇEKLEŞME(TL)	GERÇEKLEŞME ORANI (%)
2011	24,665,000.00	23,566,375.93	95.55
2012	30,450,000.00	26,892,109.46	88.32
2013	30,485,000.00	31,239,234.68	102.47
2014	36,485,000.00	33,933,774.30	93.01
2015	43,016,000.00	37,488,435.00	87.15

Çizelge 4.5'e bakıldığında 24,665,000.00 TL olan Müdürlük bütçesi her yıl artış göstererek 2015 yılında 43,016,000.00 TL ye çıkmıştır. Yıllara göre bütçenin fiili gerçekleşme tutarlarına ve oranlarında bakıldığında etkin bir bütçe kullanımının uygulandığı görülmektedir. 2013 yılında 30,485,000.00 TL olan yıllık bütçede bütçe artışına gidilerek fiili gerçekleşmesi 31,239,234.68 TL olmuş ve gerçekleşme oranı yüzde 102.47 ye çıktığı görülmektedir(İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017).

Çizelge 4.6: Engelliler Müdürlüğü'nün 2015 yılı bütçesi

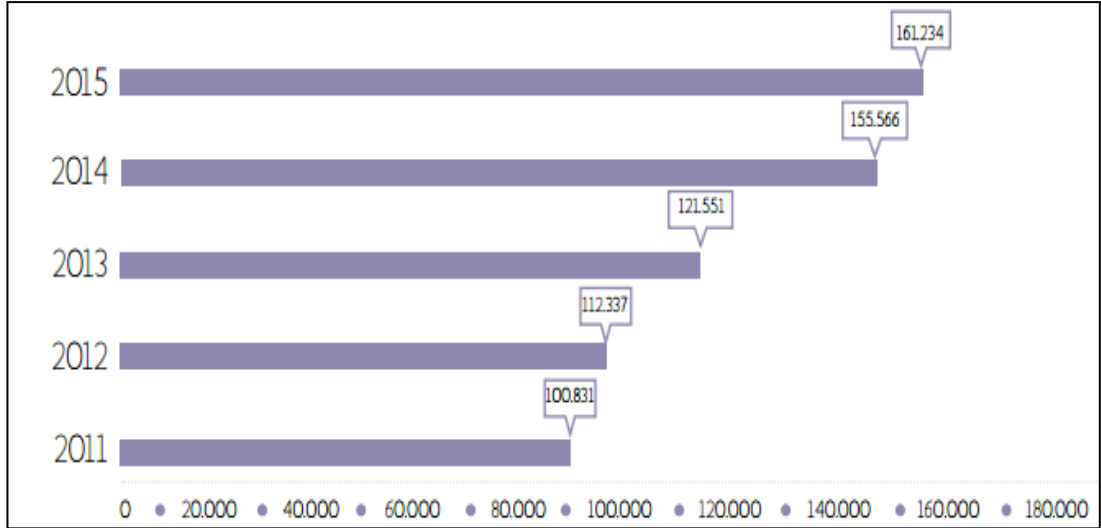
AÇIKLAMA	2015 YILI BÜTÇESİ (TL)	2015 YILI SON BÜTÇESİ (TL)	2015 YILI FİİLİ GERÇEKLEŞME (01.01.-31.12.2015) (TL)	GERÇEKLEŞME ORANI (<%)
PERSONEL GİDERLERİ	1,919,000.00	1,919,000.00	1,833,351.55	95.54
SGK DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	239,000.00	239,000.00	226,147.97	94.62

MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	40,508,000.00	34,532,928.14	34,467,971.48	85.09
SERMAYE GİDERLERİ	350,000.00	960,964.00	960,964.00	274.56
GENEL TOPLAM	43,016,000.00	37,651,892.14	37,488,435.00	87.15

Çizelge 4.6'e bakıldığında 2015 yılı toplam bütçesinin 43,016,000.00 TL, 01 Ocak-31 Aralık 2015 tarihleri arasında fiili bütçe harcamalarının 37,488,435.00 TL ve toplam gerçekleşme oranının ise yüzde 87.15 olduğu görülmektedir. Toplam bütçenin en büyük harcama kalemi 40,508,000.00 TL ile Mal ve Hizmet Alımı Giderleridir. Yine çizelgede Sermaye Giderlerinin bütçede 350,000.00 TL olarak belirlenmiş olmasına rağmen 960,964.00 TL harcama yapıldığı ve gerçekleşme oranının yüzde 274.56 olduğu görülmektedir. Personel Giderleri SGK Devlet Primi Giderleri sadece Memur Personele yönelik olduğundan hizmet alım yoluyla alınan personelin tüm giderleri Mal ve Hizmet Alımı giderleri üzerinden karşılanmaktadır(İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017).

4.2. Engelliler Müdürlüğü'nün hizmetleri

Müdürlüğümüz İstanbul ili genelinde engelli vatandaşlarımızın toplumsal hayata katılımını kolaylaştırmak, kentin sunduğu imkanlardan engelli olmayan diğer bireyler gibi eşit faydalanmalarını sağlamak, kapasitelerini geliştirmek, bağımsızlaşmalarına destek olmak, yaşam koşullarını iyileştirmek, bakıma ve korunmaya muhtaç engelli bireylerin özel ihtiyaçlarını karşılayarak yaşam kalitelerini yükseltmek, toplumsal üretime katkıda bulunmalarını sağlamak, ve topluma yönelik engelliliği önleyici çalışmalarda bulunmak amacıyla engelli merkezleri kurarak engellilikle ilgili bilinçlendirme, yönlendirme, sosyal servis, psikolojik destek, eğitim, istihdam, yasal haklar danışmanlığı, sosyal destek ve rehabilitasyon, sağlık, ulaşım hizmetleri, çağrı merkezi ve toplumun bilinçlendirilmesi hizmetlerini yürütmektedir.

Şekil 4.4: Engelliler Müdürlüğü'nde kayıtlı engelli sayısı (kişi)

Şekil 4.4'e bakıldığında Engelliler Müdürlüğü hizmetlerinin sunumunda 2015 yılı itibariyle kayıtlı 161.234 engelli bireye ulaşılmıştır. 2011 yılında 100.831 olan kişi sayısı 2015 yılında yaklaşık yüzde 60 artışla 161.234 kişiye yükselmiştir. Bu artışın nedenleri arasında ulaşılan engelli kişi sayılarında ve İstanbul nüfusuna oranla engelli kişi sayılarında yaşanan artış öne çıkmaktadır. Yine grafiğe baktığında en fazla engelli kişi sayısı artışı 34.015 kişi ile 2014 yılında görülmekte iken en az artış 5668 kişi ile 2015 yılında olduğu görülmektedir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:144).

4.2.1 Sosyal servis hizmetleri

İSEM Sosyal Servisi, Engelliler Müdürlüğü'nün engelli ve yakınlarının taleplerini ilk iletildiği ve engelli ve yakınlarına ilk temas ettiği servistir. Bu serviste görevli alanında uzman psikolog, sosyolog, ve kayıt elemanları ile bilgilendirme bilinçlendirme, danışmanlık, belediye içi departmanlara ve farklı kurumlara yönlendirme ve bu yönlendirmeleri takibi yapılmaktadır. Bu serviste verilen hizmetlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Bilgilendirme hizmetleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İSEM 'in hizmetleri hakkında bilgiler ile engelli hizmetleri ile ilgili talep edilen bilgiler, engelli bireylere ve yakınlarına ilk elden en doğru şekilde uzman personelce verilmektedir (Şekil 4.5).

Kurum içi ve dışı yönlendirme hizmetleri: Bilgilendirme sağlanan engelli ve yakını alacağı hizmetle ilgili olarak, kurum içi ve dışı birimlere koordineli bir şekilde yönlendirilmekte ve takibi yapılmaktadır.

Danışmanlık hizmetleri: Alanında uzman personel tarafından Engelli ve yakınına; kurumların engellilik hizmetleri, eğitim, yasal haklar, yeni mevzuat düzenlemeleri vb. konularda danışmanlık verilmektedir.

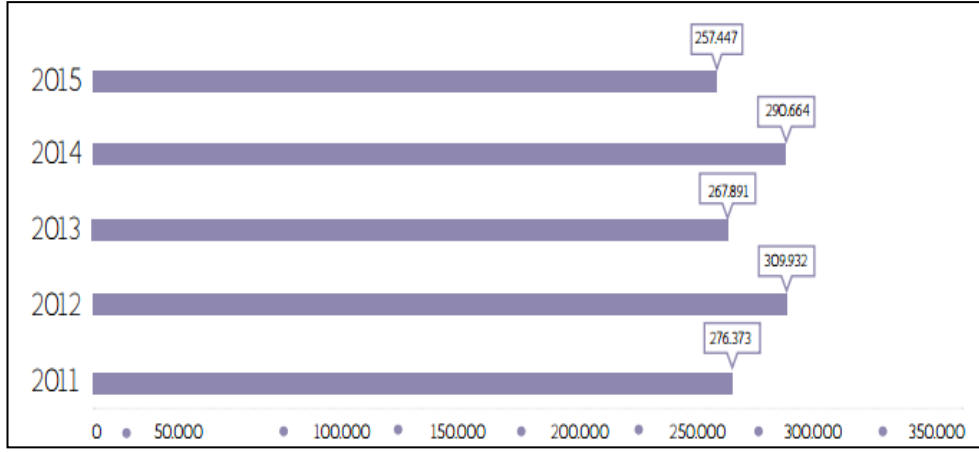

Şekil 4.5: Sosyal servis hizmetlerine ait görüntü (İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

E-danışmanlık ve canlı destek hizmetleri: İşitme engelli olan kişilerin istedikleri bilgilere hızlı ve etkin bir şekilde ulaşabilmesi ve İBB tarafından sunulan hizmetlerden daha fazla faydalanabilmesi amacıyla alanında uzman Türk İşaret Dili tercümanı tarafından görüntülü danışmanlık ve destek hizmeti verilmektedir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6: E-danışmanlık ve canlı destek hizmetlerine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Şekil 4.7: Bilgilendirme, yönlendirme, danışmanlık hizmeti verilen kişi sayısı

Şekil 4.7’deki İSEM ve İrtibat bürolarında engelli ve yakınlarına yönelik verilen sosyal servis hizmetlerine bakıldığında 2015 yılında 257.447 kişiye hizmet verilmiştir. 2011-2015 yılları arasına bakıldığında sosyal servis hizmetleri 309.932 kişi ile en fazla 2012 yılında verilmiş iken en az 257.447 kişi ile 2015 yılında verildiği görülmektedir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:145).

4.2.2 Psikolojik destek hizmetleri

Engelli ve ailesine bireysel ve çevresel sorunlarla başa çıkma becerileri kazandırılması ve toplumsal hayata katılımının artırılması amacıyla, engelli bireylerin; mesleki, sosyal, eğitsel ve duygusal gelişimlerine katkı sağlanmasına yönelik psikolojik destek çalışmaları gerçekleştirilmekte, gerekmesi durumunda aile üyelerinin psikolojik açıdan güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Psikolojik destek hizmetleri kapsamında; bireysel ve grupla danışmanlık hizmetleri, aile eğitimi ve seminer çalışmaları, aile erken eğitim programı ve konuşma terapisi hizmetleri verilmekte olup genel bilgilendirme aşağıda verilmiştir(Faaliyet Raporu 2015, 2016:145).

Bireysel ve grupla danışmanlık hizmetleri: Engelli ve ailelerinin kendilerini anlama, tanıma, karşılaştıkları sorun ve zorlukları ifade etme, çözme, kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına cevap vermeleri ve yaşadıkları ruhsal sorunların çözümüne destek olunması amacıyla yapılmaktadır. Bireysel danışmanlık hizmetlerinde engelli ve aileleri ile birebir görüşme yapılarak yaşadığı sorunların çözüm bulunması hedeflenmektedir (Şekil 4.8). Grup yöntemi ile yapılan psikolojik danışmanlık hizmetlerinde ailelerin sorunlarına çözüm aranırken engelli ailelerinin

birbirlerinin sorunlarını dinleyerek aynı sorunların farklı ailelerde de yaşandığını görmekte ve kendi aralarında iletişim kurlmaları sağlanarak psikolojik açıdan yöntemler anlatılmaktadır (Şekil 4.9).

Şekil 4.8: Bireysel psikolojik danışmanlık hizmetlerine ait görüntü (İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Şekil 4.9: Grupla psikolojik danışmanlık hizmetlerine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Aile eğitimi ve seminer çalışmaları: Engelli ailelerinin engellilik ile ilgili doğru ve yönlendirici bilgilere sahip olabilmelerini ve engelli çocuğuna sağlıklı bir yaklaşım geliştirmelerini sağlamak amacıyla eğitim programı ve seminerler düzenlenmektedir (Şekil 4.10).

Şekil 4.10: Aile eğitimi ve seminer hizmetlerine ait görüntü (İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Aile erken eğitim programı: 0-4 yaş arasında normal gelişim sürecindeki çocuklardan edinilen beceriler ve tecrübeler doğrultusunda 0-6 yaş arası gelişimsel sorunu olan çocukların ailelerini eğitmek amacıyla üniversitelerin işbirliği ile hazırlanan bir projedir. Bu proje ile ailelerin çocukları ile iletişime geçme ve gelişimlerine destek olmalarına yönelik eğitimler verilmektedir.

Konuşma terapisi: konuşma güçlüğü çeken ve ağız ve dil kaslarında gelişim bozukluğu olan, 2-12 yaşları arasındaki çocuklar için konuşma güçlüklerini yenebilmeleri amacı ile özel uzmanlar eşliğinde yapılan rehabilitasyon çalışmalarını kapsamaktadır.

2008 yılından itibaren sunulan dil ve konuşma terapisi hizmeti; konuşma seslerini yanlış üreten, ağız ve dil kaslarının gelişiminde bozukluk olan, telaffuz sorunu yaşayan, yaşına göre konuşması gecikmiş, yutmada sorun yaşayan ve anlaşılır şekilde konuşamayan çocukların daha anlaşılır bir şekilde konuşması amacıyla düzenlenen eğitim programlarından oluşmaktadır. Dil ve konuşma terapisi hizmetinden yararlanmak için başvuran çocuklar, İSEM psikologları tarafından gelişim özelliklerinin değerlendirilmesinin ardından, ihtiyaç duydukları konuşma terapisi programına yönlendirilmektedir(Şekil 4.11).

Şekil 4.11: Konuşma terapişi seansına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Çizelge 4.7: Psikolojik destek hizmetleri verileri

	Ölçü	2011	2012	2013	2014	2015
Konuşma Terapisi	Seans	445	549	138	99	1.690
Psiko-Sosyal Servis Danışmanlığı	Kişi	32.214	7.955	8.389	6.204	6.966
Psiko-Sosyal Servis Eğitim Alan Kişi	Kişi	38.952	20.769	16.648	12.698	13.621

Çizelge 4.7'e göre; Konuşma Terapisi ile ilgili 2011-2015 yılları arasındaki verilere bakıldığında en fazla konuşma terapişi verilen yıl 1690 seans ile 2015 yılı olurken en az 99 seans ile 2014 yılında konuşma terapişi verilmiştir. Psikolojik sosyal servisi verilerine bakıldığında en fazla danışmanlık verilen yıl 32.214 kişi ile 2011 yılı olurken, en az 6966 kişi ile 2015 yılı olmuştur. Yine ailelere yönelik verilen seminer ve eğitimlerde eğitim alan kişilere baktığımızda en fazla 2011 yılında 38.952 kişi eğitim verilirken en az 2014 yılında 12.698 kişiye aile eğitim ve semineri verilmiştir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:145).

4.2.3 Eğitim hizmetleri

Engelliler Müdürlüğü Eğitim hizmetleri kapsamında İSEM’lerde engellilerin kişisel, eğitsel, mesleki gelişimine yönelik hizmetler verilmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda verilen hizmetler aşağıda anlatılmaktadır.

Zihinsel engelliler beceri kazandırma ve mesleki rehabilitasyon merkezleri:

Zihinsel engelli bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi ve mesleki becerilerinin artırılması amacıyla uygulanan eğitim programlarında 17-35 yaş arasında, öğretilbilir veya eğitilebilir durumda olan, hafif veya orta düzeyde zihinsel engellilere; öz bakım becerileri, sosyal becerileri ve el becerilerini artırmasına yönelik eğitimler verilmektedir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:146).

Söz konusu merkezlerde verilen hizmetler aşağıdaki gibidir:

- ✓ Spor
- ✓ Makrome/Cam Boyama
- ✓ Matbaa
- ✓ Müzik
- ✓ Halk Oyunları
- ✓ Şile Bezi Dokuma
- ✓ Okuma Yazma
- ✓ Seramik
- ✓ Mum
- ✓ Resim
- ✓ Ebru – Ahşap Boyama
- ✓ Bağımsız Hareket
- ✓ Takı Tasarımı
- ✓ Galoş Yapımı
- ✓ Beyaz Baston
- ✓ Bahçe Eğitimi/ Seracılık
- ✓ İpek Halıcılık
- ✓ Braille Alfabeti
- ✓ Bağımsız Yaşam
- ✓ Ağaç İşleri Atölyesi

Şekil 4.12: Beceri kazandırma eğitimlerine ait görüntü (İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Karma eğitim hizmetleri: Karma eğitimler, engel grubu ayırt etmeksizin engelli bireylerin mesleki bilgi ve beceri kazandırmak ve üretkenliklerini arttırmak amacıyla yapılmaktadır. Engelli bireylerin, engel durumu, vasıf ve yetenekleri dikkate alınarak düzenlenen kurslarda, başarılı olan engellilerin Milli Eğitim Bakanlığı onaylı mesleki sertifikalar alması sağlanmaktadır. Bu eğitim çalışmalarının koordine edildiği Bağımsız Yaşam Akademisi'nde Bilgisayar Sınıfı, Görme Engelli Bilgisayar Sınıfı, Çağrı Merkezi, Mac Sınıfı, Kuaförlük Sınıfı, Reyon Görevlisi Sınıfı, Ev ve Kurum Temizliği Sınıfı, Aşçılık Eğitim Sınıfı, Garsonluk Eğitim Sınıfı, Müzik Sınıfı, Ses Kayıt Stüdyosu, Serigrafi Baskı Sınıfı, Resim Atölyesi, Film Stüdyosu ve Bahçıvanlık Eğitim Sınıfından oluşan teorik ve pratik eğitim sınıfları bulunmaktadır. Sınıflar simülasyonlu eğitim materyalleri ile düzenlenmiştir ve bu çalışmalarla engelli bireylere mesleki donanım kazandırılmaktadır.

Karma engel gruplarından bireylere şu eğitimler verilmektedir:

- ✓ Ahşap Boyama
- ✓ Aşçı Çırağı
- ✓ Bahçe Bakımı
- ✓ Bilgisayar Kullanımı
- ✓ Çağrı Merkezi
- ✓ Diksiyon
- ✓ Ebru
- ✓ E-Kpss
- ✓ Filografi
- ✓ Fotoğrafçılık
- ✓ Görme Eng. Bil.Kul.
- ✓ Grafik Tasarım
- ✓ Güzellik Uzmanı
- ✓ Halı Kilim
- ✓ Hat
- ✓ Houskeping Eğitimi
- ✓ Sigortacı
- ✓ Uygulamalı Girişimcilik
- ✓ Uygulamalı Tiyatro
- ✓ Tonmaister
- ✓ Yaş Pasta Yapımı
- ✓ Yönetici Asistanlığı
- ✓ Bankacılık meslek elemanı
- ✓ İş ve Sosyal İletişim
- ✓ Kalite Kontrolcü
- ✓ Kasiyer
- ✓ Kitre Bebek
- ✓ Kuaförlük
- ✓ Mehter
- ✓ Model Gemi
- ✓ Müşteri Hizmetleri
- ✓ Ön Büro (Resepsiyon)
- ✓ Resim
- ✓ Reyon Görevlisi
- ✓ Rezervasyon
- ✓ Ritim
- ✓ Santralist
- ✓ Satış Görevlisi
- ✓ Serigrafi
- ✓ Servis Görevlisi (Garson)
- ✓ Güzellik ve Saç Bakım
- ✓ Vitray
- ✓ Web Tasarım
- ✓ İngilizce

Alanlarından oluşan teorik ve pratik eğitim sınıfları bulunmakta olup, başarılı olanlara mesleki sertifika verilmesi sağlanmaktadır(Şekil 4.13).

Ayrıca karma engel gruplarının bir sınıf oluşturacak sayıda talep ettikleri kurslar da verilmektedir.

Şekil 4.13: Karma eğitim programı halıcılık eğitimine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Türk işaret dili eğitimleri: İşitme engellilerle iletişim kurmak isteyen vatandaşlara, İşitme engelli insanlarla sağlıklı iletişim kurabilmesi ve bu dilin eğitim sistemi içerisinde yer almasının sağlanması amacıyla Türk İşaret Dili kursları ücretsiz olarak verilmektedir (Şekil 4.14). Bu kurslarda, Türk İşaret Dili Alfabetesi, Türk İşaret Dili'nin gramer yapısı ve günlük işaret dili konuşma teknikleri üzerine eğitimler gerçekleştirilmektedir(Faaliyet Raporu 2015, 2016:146)

Türk İşaret Dili Eğitimleri ayrıca başta İBB'ye bağlı departmanlar olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarına ücretsiz olarak verilmektedir.

Şekil 4.14: Türk işaret dili eğitimlerine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Yaz okulu hizmetleri: Örgün eğitimde yeterli eğitim desteği alamamış 7-13 yaş arasındaki engelli çocuklar ve gençlere yönelik destek eğitimleri verilmektedir. Yaz Okulu hizmetlerinden yararlanan engellilere sosyal, kültürel, eğitsel ve sportif çalışmalar ile destekleyerek eğitim gördükleri eğitim kurumlarında daha katılımcı ve aktif bir birey olmaları amaçlanmaktadır. Ayrıca yaz okullarında engelli olmayıp 7-13 yaş arasında olan engelli kardeşi ve engelli çocukları da eğitimlerden yararlanmakta; eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif kazanımlarının yanında farkındalıklarının artırılması ve bütünleştirmeye yönelik eğitimler verilmektedir(Şekil 4.15).

Şekil 4.15: Yaz okulu eğitimlerine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Özel eğitim hizmetleri: Engelliler Müdürlüğü bünyesinde, Anadolu ve Avrupa yakasındaki eğitim ve uygulama merkezlerinin 0-6, 0-12 ve 12-16 yaş dönemindeki özel gereksinimi olan ya da ön tanı ile risk altındaki çocuklara (Otizm Spektrum Bozukluğu, Down Sendromu, Zihinsel Yetersizlik ve diğer gelişimsel yetersizlikler) ve ailelerine erken müdahale hizmeti sunma modelinden başlayarak kanıta dayalı davranış ve ilişki temelli bütüncül sistem geliştirerek eğitim planlama, program geliştirme, uygulama ve takibi yapılmaktadır. (İBB Engelliler Müdürlüğü, 2016)

Özel Eğitim Hizmetleri ile özel gereksinimi olan çocukların erken tarama ile belirlenmesi, ailenin bilinçlendirilmesi, özel gereksinimi olan çocukların erken eğitim ile topluma kazandırılması ve tüm yerel yönetimlere örnek model merkez oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda Kadıköy, Esenyurt ve Beyoğlu Eğitim ve Uygulama Merkezlerinde aşağıdaki eğitim programları uygulanmaktadır.

- Gelişimsel ve Eğitsel Değerlendirme ve Takip
- Yoğun Bireysel Eğitim Programı
- Kaynaştırmaya Hazırlık Programı
- Kaynaştırmaya Destek Programı
- ETEÇOM (Etkileşim Temelli Erken Çocuklukta Müdahale Programı)
- Ev programı
- Müzik Eğitimi
- Fiziksel Aktivite ve Spor Eğitimi
- Dil ve Konuşma Terapisi
- Özel Eğitim Danışmanlık Hizmeti

Şekil 4.16: Bireysel özel eğitim programına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Merkezlerde her çocuğun kendine özgü bireysel yeterlilikleri, gereksinimleri ve sahip oldukları gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak, eğitsel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri uygulanmaktadır(Şekil 4.16).

Şekil 4.17: Aile erken eğitim programına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Merkezlerde uygulanan **bireysel eğitim programlarıyla** öğrencilerin, bilişsel, sosyal, fiziksel ve iletişimsel alanlarda gelişimlerini hızlandırmak, sosyal uyumlarını

arttırmak ve akranlarıyla aynı seviyeye gelmeleri amaçlanmaktadır. Bireysel eğitimlerin yanı sıra **spor ve müzik eğitimleri** gerçekleştirilerek çocukların bedensel ve sözel dilin kullanımını artırmak, dikkat, algı ve taklit becerilerini geliştirmek hedeflenmektedir. **ETEÇOM, Ev Eğitimi Programı, Özel Eğitim Danışmanlık** hizmetleriyle öğrenmeye en açık olunan bu dönemin verimli bir şekilde geçmesi için ailelerin eğitim sürecine aktif olarak katılımı da sağlanmaktadır (İBB Engelliler Müdürlüğü, 2016).

Çizelge 4.8: Engellilere yönelik verilen eğitim hizmetleri verileri

	Ölçü	2011	2012	2013	2014	2015
Beceri Kazandırma ve Mesleki Rehabilitasyon	Seans	711.983	753.743	680.713	854.841	710.960
	Kişi	825	1.099	1.098	1.052	997
Meslek Edindirme Amaçlı Eğitimlere Katılan Engelli (Yeni)	Kişi	720	511	781	719	1.196
Türk İşaret Dili Eğitimleri	Kişi	532	505	836	445	505
Yaz Okulu Eğitimleri	Kişi	222	230	0	221	198

Çizelge 4.8'e göre;

Engelliler Müdürlüğü tarafından 2011-2015 yılları arasındaki verilere bakıldığında 2015 yılında Beceri Kazandırma ve Mesleki Rehabilitasyon eğitimlerinde 997 kişiye toplamda 710.960 seans eğitim hizmeti verilmiştir. En yüksek seans 854.841 ile 2014 yılında verilmiş iken en az eğitim seansı 680.713 seans ile 2013 yılında verilmiştir. Yine eğitim verilen kişi bazında değerlendirildiğinde en fazla eğitim verilen kişi sayısı 1099 kişi ile 2012 yılında verilmiştir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:146).

Meslek edindirme amaçlı eğitim verilerine bakıldığında en fazla eğitim hizmeti 1196 kişi ile 2015 yılında olduğu görülmekte iken en az eğitim hizmeti 511 kişi ile 2012 yılında olduğu görülmektedir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:146).

Türk İşaret Dili eğitimleri verilerine bakıldığında çeşitli kurum ve kuruluşlardan gelen talepler doğrultusunda en fazla eğitim hizmeti 836 kişi ile 2013 yılında olduğu görülmekte iken en az eğitim hizmeti 445 kişi ile 2014 yılında olduğu görülmektedir. Yine 2015 yılında 505 kişi Türk İşaret Dili eğitimi almıştır (Faaliyet Raporu 2015, 2016:146).

7-13 yaşları arasındaki engelli öğrencilerimize verilen Yaz Okulu Eğitimleri verilerine bakıldığında en fazla eğitim hizmeti 230 öğrenci ile 2012 yılında olduğu görülmekte iken en 2013 yılında Yaz Okulu eğitimi hizmeti verilmediği görülmektedir. Yine 2015 yılında 198 öğrenciye Yaz Okulu Eğitimleri verilmiştir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:146).

4.2.4 İstihdam destek hizmetleri

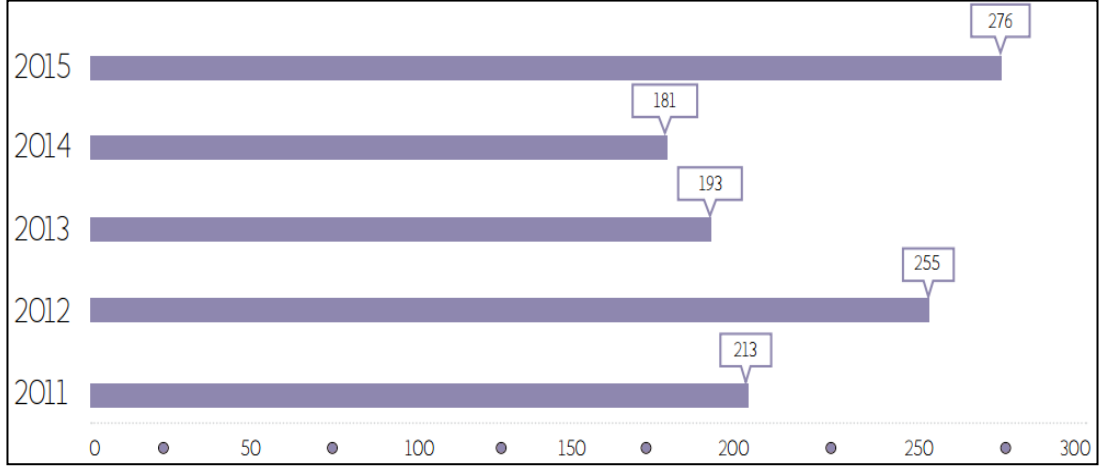
Engelliler Müdürlüğü istihdam destek hizmeti ile iş hayatına katılmak isteyen engelli bireyleri mesleki açıdan gelişmelerini sağlayarak iş bulmalarına aracılık etmekte ve hayatındaki engelleri aşmasına yardımcı olmak hedeflenmektedir. İSEM Kariyer Geliştirme ve İstihdam Birimi; iş hayatına katılmak isteyen engellilerin İSEM'lere yapmış oldukları başvurulara istinaden engellinin fiziksel ve psikolojik durumu, vasfı ve kabiliyetleri göz önünde tutularak kendisine uygun iş imkanlarını araştırmakta ve şartlara uygun iş bulunması halinde işverenler ile iletişime geçmektedir. Bu doğrultuda yapılan mülakatlar ile işverenler ve engelli bireyler bir araya getirilerek engelli bireylerin istihdam edilmesinde aracılık yapılmaktadır(Şekil 4.18).

Şekil 4.18: İşveren- engelli işçi mülakatına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR) İstanbul İl Müdürlüğü arasında 2016 yılında imzalanan protokolle engelli bireylerin aktif iş

gücü piyasasına katılımını sağlamak için hazırlanan hizmet protokolü hayata geçirilmiştir.

Şekil 4.19: İstihdam edilen engelli sayıları (Kişi)

Şekil 4.19’da yer alan 2011-2015 yılları arasında İstidam Destek Hizmetleri kapsamında işe yerleştirilmesine destek verilen kişi sayılarına bakıldığında en fazla 2015 yılında 276 kişi işe yerleştirilmiştir. Yine en az işe yerleştirme 2014 yılında 181 kişi ile olmuştur(Faaliyet Raporu 2015, 2016:147).

Çizelge 4.9: Engel türlerine göre işe yerleşen engelli sayısı

Engel Türü	Yıllar				
	2011	2012	2013	2014	2015
Ortopedik Engelli	104	94	66	60	74
Görme Engelli	42	42	43	19	50
İşitme Engelli	8	36	19	22	58
Zihinsel Engelli	12	23	14	32	10
Süreğen Engelli	45	60	48	42	78
Diğer	2	0	3	6	6
Toplam	213	255	193	181	276

Çizelge 4.9’da yer alan engel türlerine göre işe yerleşen kişi sayılarına bakıldığında; ortopedik engellilerde en fazla 104 kişi ile 2011 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 60 kişi ile 2014 yılında işe yerleşilmiştir. Görme engellilerde en fazla 50 kişi ile 2015 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 19 kişi ile 2014 yılında işe yerleşilmiştir. İşitme engellilerde en fazla 58 kişi ile 2015 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 8 kişi ile 2011 yılında işe yerleşilmiştir. Zihinsel engellilerde en fazla 32 kişi ile 2014 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 10 kişi ile 2015 yılında işe yerleşilmiştir. Süreğen engellilerde en fazla 78 kişi ile 2015 yılında işe yerleşme olmuş iken en az

42 kişi ile 2014 yılında işe yerleşilmiştir. Diğer engel gruplarında en fazla 6 kişi ile 2014 ve 2015 yılında işe yerleşme olmuş iken 2012 yılında işe yerleşen engelli olmamıştır(İBB Engelliler M¼d¼rl¼ę¼(b), 2017).

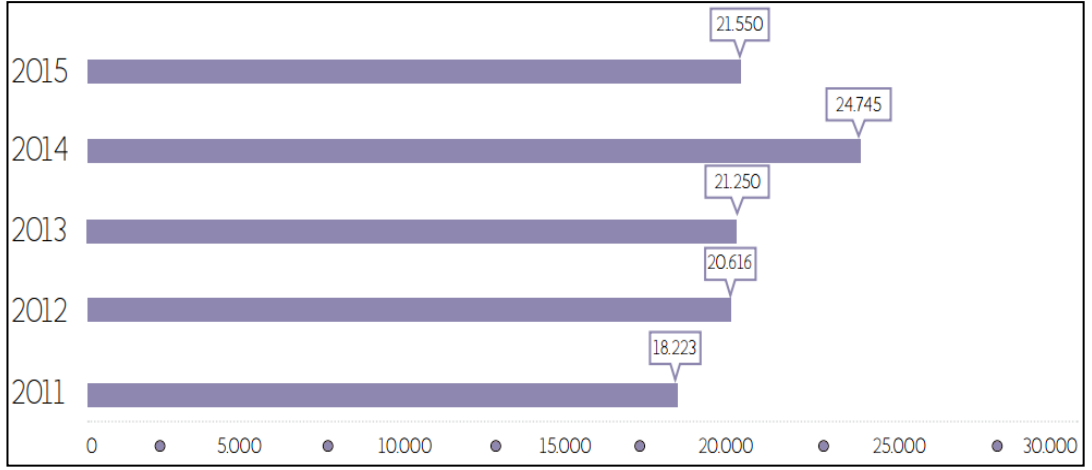
Çizelge 4.10: İş sekt¼r¼ t¼r¼ne g¼re işe yerleşen engelli sayısı

Sekt¼r T¼r¼	Yıllar				
	2011	2012	2013	2014	2015
Hizmet	124	203	106	123	183
Kamu	29	18	67	23	58
¼retim	53	24	20	32	35
Sağlık	7	10	0	3	0
Toplam	213	255	193	181	276

Çizelge 4.10'da yer alan İş sekt¼r¼ t¼r¼ne g¼re işe yerleşen kişi sayılarına bakıldığında; sekt¼rler arasında en fazla işe yerleştirme hizmet sekt¼r¼nde olmuş iken en az sağlık sekt¼r¼nde işe yerleştirme olmuştur. Hizmet sekt¼r¼nde en fazla 203 kişi ile 2012 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 106 kişi ile 2013 yılında işe yerleşilmiştir. Hizmet sekt¼r¼nde en fazla 203 kişi ile 2012 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 106 kişi ile 2013 yılında işe yerleşilmiştir. Kamu sekt¼r¼nde en fazla 67 kişi ile 2013 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 18 kişi ile 2012 yılında işe yerleşilmiştir. ¼retim sekt¼r¼nde en fazla 53 kişi ile 2011 yılında işe yerleşme olmuş iken en az 20 kişi ile 2013 yılında işe yerleşilmiştir. Sağlık sekt¼r¼nde en fazla 10 kişi ile 2012 yılında işe yerleşme olmuş iken 2013 ve 2015 yıllarında işe yerleşen olmamıştır (İBB Engelliler M¼d¼rl¼ę¼(b), 2017).

4.2.5 Yasal haklar danışmanlığı hizmetleri

Engelliler M¼d¼rl¼ę¼ Yasal Haklar Danışmanlığı hizmetleri kapsamında alanında uzman avukatlar tarafından engelli bireylere ve yakınlarına, yasal ve y¼netsel a¼ıdan sahip oldukları haklar ile ilgili bilgilendirme ve y¼nlendirme hizmetleri verilmektedir. Yasal Haklar Hizmetleri Birimine telefonla ya da doğrudan başvuran engelli ve engelli ailelerine mahkemede dosya takibi dışındaki t¼m hukuki konularda yardımcı olmak amacıyla hukuki danışmanlık hizmeti verilmektedir. Yine engellilerin haklarını kullanırken diğer kurum / kuruluşlarla yaşadıkları problemlerin ortadan kaldırılması i¼in engelli ve engelli aileleri adına kurumlarla irtibata ge¼ilerek sorunların c¼z¼lmesinde yardımcı olunmaktadır.

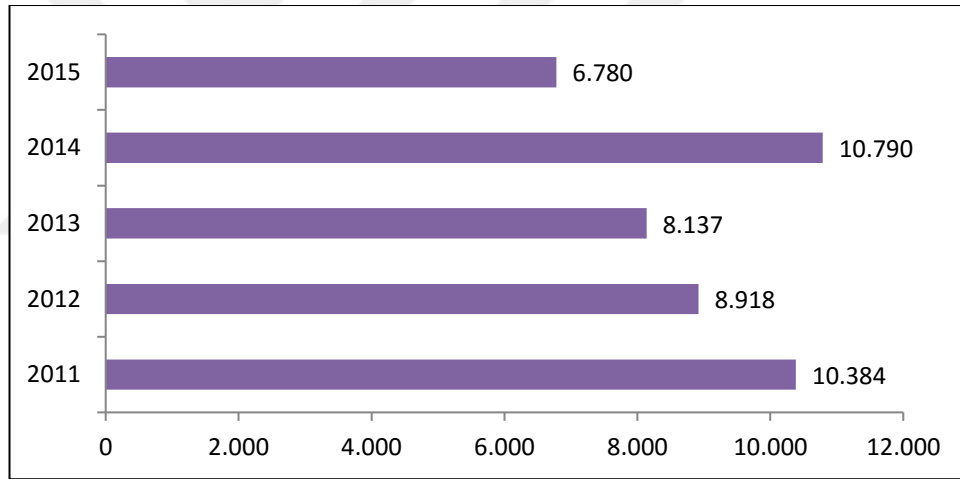
Şekil 4.20: Bilgilendirme, yönlendirme, danışmanlık hizmeti verilen kişi sayısı

Şekil 4.20'ye göre; Yasal Haklar Hizmet Birimi tarafından verilen bilgilendirme, yönlendirme ve danışmanlık hizmet sayılarına bakıldığında 2015 yılında hizmet verilen kişi sayısı 21.550 kişidir. Yasal haklar hizmetlerinin en fazla verildiği yıl 24.745 kişi ile 2014 yılı olurken, en az verildiği yıl 18223 kişi ile 2011 yılıdır (Faaliyet Raporu 2015, 2016:147).

Engellileri hakları konusunda bilgilendirmek amacıyla İSEM'lerde ve Engelliler Yaz Kampında engelli ve engelli ailelerine periyodik aralıklarla mevcut ve değişen engelli yasalarına ilişkin bilgilendirici seminerler düzenlenmektedir. Yine sivil toplum kuruluşları ve kamu kurum ve kuruluşlarından gelen taleplere göre faaliyet takvimi çerçevesinde ilgili kuruluşlara gidilerek engellilerin yasal hakları kapsamında seminerler düzenlenmektedir(Şekil 4.21).

Şekil 4.21: Yasal hakları seminerine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Şekil 4.22: Yasal haklar eğitimi verilen kişi sayısı

Şekil 4.22 'de yer alan 2011-2015 yılları arasındaki yıllara arasında engelli ve ailelerine yönelik verilen yasal haklar seminerleri verilen kişi sayılarına bakıldığında en fazla hizmet verilen yıl 10.790 kişi ile 2014 yılı olurken en az hizmet verilen yıl 6.780 kişi ile 2015 yılıdır(İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017).

4.2.6 Sosyal destek ve rehabilitasyon hizmetleri

Engelliler Müdürlüğü bünyesinde sunulan Sosyal Destek ve Rehabilitasyon Hizmetleri kapsamında, engellilerin sosyal hayata aktif katılımlarını sağlamak diğer sağlıklı insanlar gibi yaşadıkları kentte sunulan sosyal ve kültürel hizmetlerden yararlanmaları amacıyla sosyal aktivitelerle engelli ve ailelerinin sosyal çevre

dinamiklerinin aktifleştirilmesi sağlanmaktadır. Bu bağlamda Sosyal Destek ve Rehabilitasyon hizmetleri; kültür ve sanat festivalleri, geziler, eğlence programları, spor etkinlikleri, manevi destek hizmetleri, kuaförlük ve kişisel bakım hizmetleri ile yaz kampı sosyal aktivitelerinden oluşmaktadır.

Kültür ve sanat festivalleri: İSEM’lerde verilen 17-35 yaş yetişkin eğitimleri ve kişisel gelişim eğitimleri alan engelliler tarafından gerçekleştirilen yapılan el sanatları, resim sergileri, aldıkları eğitimler çerçevesinde koro ve tiyatro gösterileri, halk oyunları, çocuk festivalleri gibi faaliyetler düzenlenmektedir(Şekil 4.23).

Şekil 4.23: İSEM mehteran takımına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Gezi ve eğlence programları: Engelli ve ailelerine yönelik gerçekleştirilen gezi ve eğlence programları ile yıl boyunca tarihi ve turistik mekânlara, müzelere hayvanat bahçeleri vb. mekanlara gezi programları düzenlenmektedir(Şekil 4.24).

Şekil 4.24: Havacılık müzesi gezisine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Ayrıca balık tutma şenlikleri, boğaz turları, fidan dikimi, temsili askerlik uygulamaları, yılsonu etkinlikleri vb. faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler sayesinde engelli bireyler ve aileleri önceden görme imkanı bulamadıkları mekânları yakından inceleme imkânı bulmakta ve toplu olarak yapılan etkinliklere katılarak diğer engelli ve aileleri ile iletişim ve kaynaşma fırsatı yakalamaktadır(Şekil 4.25).

Şekil 4.25: Boğaz gezisine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Spor etkinlikleri: ortopedik, zihinsel, görme, işitme engellilere yönelik etkinlikler kapsamında müsabakalar ve turnuvalar düzenlenmekte ayrıca engelli bireyler kişiye

özgü antrenman programları ile bölgesel ve ulusal düzeyde yapılan yarışmalara hazırlanmaktadır (Şekil 4.26).

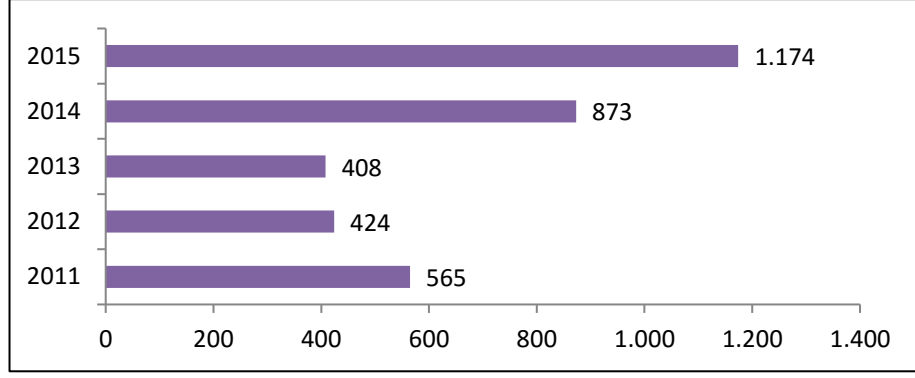
Şekil 4.26: Spor müsabakasına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Çizelge 4.11: Sosyal destek ve rehabilitasyon hizmetleri verileri

	Ölçü	2011	2012	2013	2014	2015
Sosyal Organizasyon Sayısı	Adet	865	778	642	575	547
Sosyal Organizasyonlara Katılan Kişi Sayıları	Kişi	25.565	30.893	31.361	18.064	25.714

Çizelge 4.11'e göre; Sosyal destek ve rehabilitasyon hizmetleri kapsamında yapılan sosyal organizasyonlara ait verilere baktığımızda 2015 yılında 547 organizasyonda toplam 25.714 engelli ve ailesine katılım sağlamıştır. 2011-2015 yılları arasında en fazla 2012 yılında 778 organizasyona 30.893 kişi katılmış olup en az 2014 yılında 575 organizasyona 18.064 kişi katılmıştır(Faaliyet Raporu 2015, 2016:148).

Kuaförlük ve kişisel bakım hizmetleri: Engel türü ayırmaksızın evden çıkamayacak durumda olan ve ağır engeli bulunan engelli bireylere yönelik alanında uzman kuaförler tarafından kuaförlük ve kişisel bakım hizmeti ücretsiz olarak verilmektedir. Kuaförlük hizmeti alan engelli bireyin evine periyodik olarak ortalama 45 günde bir gidilerek söz konusu hizmet tekrar verilmektedir.

Şekil 4.27: Kuaförlük hizmeti verilen kişi sayısı

Şekil 4.27’de yer alan Kuaförlük hizmeti verilerine bakıldığında 2011-2015 yılları arasında en fazla kuaförlük hizmeti verilen yıl 1174 kişi ile 2015 yılı olurken, en az 2013 yılında 408 kişiye hizmet verildiği görülmektedir. Yine 2014 yılında verilen hizmet sayısında 2013 yılına göre 2 katına ulaşan bir artış olduğu ve 2014 yılından itibaren hizmet verilen kişi sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir (İBB Engelliler Müdürlüğü(b), 2017).

Manevi destek hizmeti: Engelli ve engelli ailelerinin hayata bağlılığının artırılması, manevi açıdan kişisel gelişiminin ve moralinin güçlendirilmesi, iç dünyası ile barışık olarak yaşamını sürdürmesi amacıyla İstanbul İl Müftülüğü koordinesinde İstanbul’un farklı ilçelerinde ve İSEM’lerde din görevlileri vasıtasıyla Kuran-ı Kerim okuma eğitimleri, dini eğitim, sohbet programları ve seminerler düzenlenmektedir (Şekil 4.28).

Şekil 4.28: Manevi destek hizmetine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

4.2.7 Sağlık destek hizmetleri

Engelliler Müdürlüğü bünyesinde sunulan Sağlık Destek Hizmetleri kapsamında; engelli ve ailelerinin engelinden kaynaklanan sorunlarını minimize etmek yada tamamen iyileşmesine yardımcı olmak, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimine yardımcı olmak ve ihtiyaç duydukları medikal malzemeleri temin edilmesini sağlamak amacıyla hizmetler verilmektedir. Bu bağlamda sunulan Sağlık Destek Hizmetleri sporla rehabilitasyon, tıbbi rehabilitasyon, hidroterapi, hippoterapi, yaz kampı ve medikal malzeme desteği alanlarından oluşmaktadır.

Sporla rehabilitasyon hizmetleri: Engelliler Müdürlüğü bünyesinde 2004 yılında oluşturulan Sporla Rehabilitasyon Birimi İstanbul'da yaşayan tüm engel guruplarına eşit ve ulaşılabilir spor yapma imkanları sağlanmaktadır. Sporla rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmak için başvuran engelliler uzman psikolog ve spor eğitmenlerin tarafından değerlendirilmekte ve kendisine uygun spor dalı belirlenerek ikametine en yakın spor tesislerine yönlendirilmektedir. İstanbul genelindeki 22 spor tesisinde yüzme, salon sporları(basketbol, voleybol) tenis, fitness, aqua, futbol, golbol ve buz pateni olmak üzere 8 ayrı branşta verilen spor eğitimleriyle çocuk, genç ve yetişkin engelli bireylerin özgüven ve yaşama sevinçleri artmakta, takım sporlarıyla iletişim becerileri gelişmektedir.

Yine Sporla rehabilitasyon birimimiz bünyesinde İSEM'lerde ve bağlı tesislerinde zihinsel, bedensel, görme, işitme ve süregen engel gruplarına yönelik atletizm, basketbol, voleybol, futbol, masa tenisi, izcilik, kürek, bedminton, fitness, jimnastik, bocce, aqua ve okçuluk branşlarında spor hizmetleri verilmektedir. Bu eğitim ve rehabilitasyon çalışmaları doğrultusunda Atletizm, Avrasya Maratonu, Bisiklet Yarışı, Bocce, Bowling, Okçuluk, Bot yarışları, Golbol, Futbol, İzcilik ve Yüzme Müsabakalarına grup ve bireysel baz katılım sağlanmaktadır(Şekil 4.29).

Şekil 4.29: Engelli bireyler yüzme yarışmasına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Hidroterapi (su ile terapi): Engelliler Müdürlüğü bünyesinde yer alan hidroterapi havuzlarında özel donanımlı aletler ve alanında eğitim almış eğitmenler aracılığıyla zihinsel veya ortopedik engelli bireylere su içerisinde egzersiz yaptırılarak kişilerin zihinsel ve fiziksel gelişimlerine destek sağlanmaktadır. Engellinin fizyolojik ve psikolojik rahatsızlıklarının giderilmesi amacıyla uygulanan ve Watsu adıyla bilinen rehabilitasyon yöntemi ile verilen hizmet, Türkiye'de ilk olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde gerçekleştirilmiştir(Şekil 4.30).

Şekil 4.30: Hidroterapi seansına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Hippoterapi (atlı terapi): Engelliler Müdürlüğü tarafından “Hippoterapi“ adı ile bilinen at üstünde terapi yöntemi ile atın çok boyutlu hareketlerinden faydalanılarak 4-15 yaş aralığındaki tüm engelli çocukların duygusal, fiziksel ve zihinsel gelişimleri destek verilmesi amaçlanmaktadır. Bu yöntemle fiziki yoğunlaşma ve denge hareketleri ile bireyin kendine güveni artmakta ve ayrıca bireyin sinir, dolaşım sistemini düzenlemektedir. Tamamen ücretsiz olarak sunulan bu hizmet ile belirlenen engelli çocuklar kendileri için hazırlanan programlar çerçevesinde haftanın belirli günlerinde binicilik merkezlerine götürülerek hizmet almaları sağlanmaktadır(Şekil 4.31).

Şekil 4.31: Atlı terapi seansına ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Kamp Hizmetleri: Engelliler Müdürlüğü tarafından engelli yakınlarının sosyalleşebilmesi ve tatil yapabilmesi ve için Florya sahilinde toplam 60 bin m² alan bir alanda engelli ve ailelerine ücretsiz yaz kampı hizmeti sunulmaktadır. 55 müstakil evin bulunduğu, yılın Nisan ile Eylül ayları arasında hizmet verilen yaz kampı; Kamp süresince tarihi ve turistik geziler, canlı müzik, şenlikler, spor organizasyonları, seminer düzenlenmekte ve buna ek olarak internet kafe, psikolog, avukat, kuaförlük hizmeti sağlanmaktadır. Ayrıca, animasyon ekipleri eşliğinde doğum günü kutlamaları, açık hava sineması, veda partisi gibi etkinlikler yer almaktadır(Şekil 4.32).

Şekil 4.32: Yaz kampı hizmetine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Medikal malzeme desteği ve bakım - onarım hizmeti: Engellilerin bağımsız yaşamalarına destek olmak amacıyla sosyal güvencesi bulunmayan engelli vatandaşlara ücretsiz medikal yardım yapılmakta ve bu malzemelerin medikal bakım onarım talepleri karşılanmaktadır. Bu hizmet kapsamında engellilere; beyaz baston, hasta altı bezi, ortez – protez, koltuk değneği, tekerlekli sandalye, akülü araç, dağıtımı ve talep edilen bakım – onarım hizmetleri sağlanmaktadır.

Yine Medikal Malzeme Bakım-Onarım Atölyesi bünyesinde engelli bireylerin kaliteli üretim yetersizliği, fiyat yüksekliği vb. nedenlerle sorun yaşadıkları akülü sandalye, tekerlekli sandalye araçlarının bakım ve onarımları gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 4.12: Sağlık destek hizmetleri verileri

	Ölçü	2011	2012	2013	2014	2015
Tıbbi Rehabilitasyon	Adet	865	778	642	575	547
(Hippoterapi, Atla Terapi ve Fizyoterapi Hizmetleri)	Seans	8.233	11.055	7.383	2.264	2.296
Sporla Rehabilitasyon	Seans	217.509	212.270	78.232	143.825	105.871
Yaz Kampı Hizmetleri	Kişi	4.976	5.227	4.878	6.351	6.287
Medikal Malzeme Desteği ve Bakım - Onarım Hizmeti	Kişi	8.718	8.196	7.963	8.686	7.363

Çizelge 4.12’de yer alan sağlık destek hizmetlerinin 2011-2015 yılları arasındaki verileri incelenmiştir. Bu verilere göre(Faaliyet Raporu 2015, 2016:148);

Tıbbi rehabilitasyon alanında verilen hidroterapi, hippoterapi ve fizyoterapi hizmetlerinde kişi bazında bakıldığında en fazla 865 kişi ile 2011 yılında 8.233 seans hizmet verilmiş iken, seans bazında değerlendirildiğinde en fazla 2012 yılında 778 kişiye 11.055 seans hizmet verilmiştir. 2015 yılında gelindiğinde bu sayı 547 kişiye 2.296 kişiye kadar gerilediği görülmüştür. Yine yıllara göre tıbbi rehabilitasyon hizmetleri alan kişi sayılarında periyodik olarak azalma yaşandığı görülmektedir (Çizelge 4.10).

Sporla Rehabilitasyon hizmetleri kapsamındaki verilere bakıldığında en fazla 2011 yılında 217.589 seans hizmet verilmiş iken en az 2013 yılında 78.232 seans hizmet verilmiştir. Yine 2015 yılında 105.871 seans sporla rehabilitasyon hizmeti verildiği görülmektedir(Çizelge 4.10).

Yaz kampı hizmetleri kapsamında 2011 yılında 4.976 kişiye yaz kampı hizmeti verilmiş iken bu rakam 2015 yılında 6.287 kişiye çıktığı görülmektedir. yıllara göre bakıldığında en fazla 2014 yılında 6.351 kişiye kamp hizmeti verilirken en az hizmet 4.878 kişi ile 2013 yılında verilmiştir(Çizelge 4.10).

Engelli vatandaşlara dağıtılan medikal malzemelere ilişkin verilere bakıldığında en fazla malzeme desteği 2011 yılında 8.718 kişiye verilmiş iken en az 2015 yılında 7.363 kişiye verildiği görülmektedir (Çizelge 4.10).

4.2.8 Ulaşım destek hizmetleri

Engelliler Müdürlüğü tarafından, engellilerin yaşam koşullarını iyileştirmek, bağımsızlaşmalarına destek olarak toplumsal fırsatlardan diğer bireyler gibi eşit bir şekilde faydalanmalarını sağlamak ve sosyal hayata adaptasyonuna katkıda bulunmak amacıyla engelli ulaşım destek hizmeti sunulmaktadır.

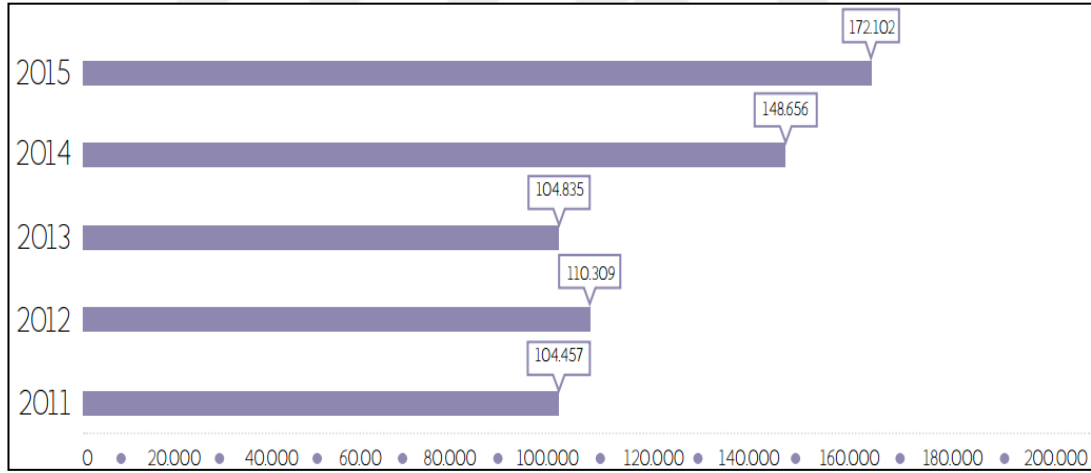
Ulaşım Destek Hizmetinden İstanbul il sınırları içerisinde yaşayan, 65 yaş üzeri engelli raporu ve/veya ilaç kullanım raporu olanlar dışında en az % 40 oranında Engelli Sağlık Kurulu Raporuna sahip, Müdürlük Otomasyon sisteminde kayıtlı, 5 yaşından gün almış engelli vatandaşlar yararlanmaktadır.

Engelli ve 65 yaş üstü yaşlı vatandaşlarımız bir hafta(7 gün) öncesinden 153'ü arayarak engelli ulaşım aracı taleplerini beyazmasa birimi otomasyon programına kayıt ettirmektedir. Yapılan talepler sağlık hizmetleri öncelikli olmak üzere Sağlık, Hidroterapi, Hipoterapi (atla terapi), Eğitim, Sınav, Kamu Kurumları, Sivil Toplum Kuruluşları, Banka İşlemleri, Akülü Sandalye Tamiri ve Sosyal Aktivite alanlarına göre sınıflandırılmaktadır. Yapılan sınıflandırma neticesinde araçlara görev atamaları yapılarak beyazmasa hizmet birimi üzerinden vatandaşlarımıza yaptığı talebin karşılanıp karşılanamama durumuna göre bilgilendirme yapılmaktadır. Ulaşım hizmetlerinden yararlanma kriterlerine haiz her engelli için aylık kullanım hakkı (100 kontör) doğrultusunda İstanbul sınırları içerisindeki yukarıda belirtilen alanlarda ücretsiz ulaşım desteği verilmektedir(Şekil 4.33).

2017 yılı itibariyle 43 koltuklu ve 43 özel donanımlı olmak üzere toplamda 86 engelli ulaşım aracı ile hafta içi mesai saatleri arasında (08.30-16:30) ulaşım destek hizmeti verilmektedir. Engelli ulaşım destek taleplerinin belli dönemlerde kurumsal uygulamalar dikkate alınarak; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan Merkezi Sistem Sınavları, ÖSYM sınavları, Açıköğretim Fakülteleri sınavları İBB Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından yapılan eğitim yardımı dönemleri gibi durumlarda hafta içi ve/veya hafta sonu ulaşım hizmeti verilmektedir.

Şekil 4.33: Ulaşım destek hizmetine ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Şekil 4.34: Ulaşım hizmeti verilen engelli ve yaşlı sayısı (kişi)

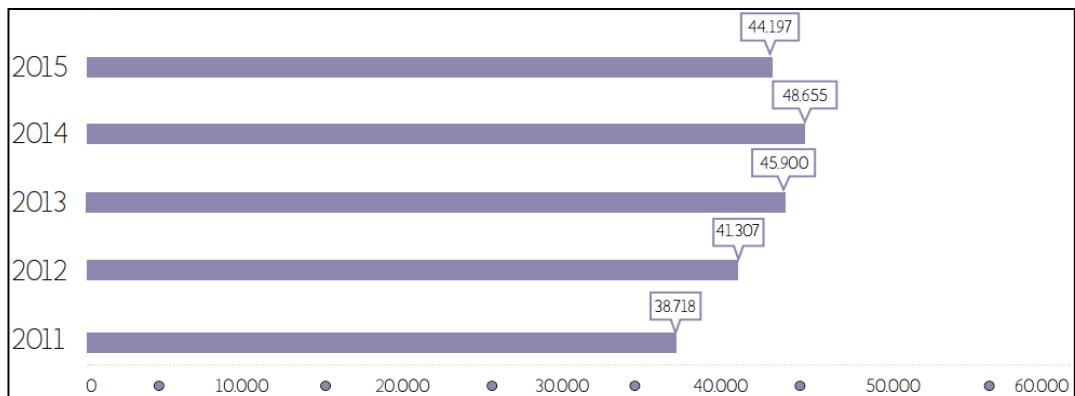
Şekil4.34'e göre Engelliler Müdürlüğü ulaşım destek hizmetleri verileri incelendiğinde en fazla ulaşım hizmeti 2015 yılında 172.102 kişiye verilmişken en az 2011 yılında 104.457 kişiye verildiği görülmektedir. Yine 2013 yılından itibaren hizmet sayılarında artış yönünde bir ivme yaşandığı görülmektedir (Faaliyet Raporu 2015, 2016:150).

4.2.9 Toplumun bilinçlendirilmesi hizmeti projesi (ESHA)

ESHA (Engellilerin Sosyal Hayata Adaptasyonu) projesi, ilk ve ortaöğretim okullarında eğitim alan öğrencilere engelliler ile ilgili farkındalık oluşturmak ve bu konuda bilinçlendirmek amacıyla İL Milli Eğitim Müdürlüğü ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi arasında 2000 yılında imzalanan bir protokolle hayata geçirilmiştir.(Şekil 4.35). Okulları ziyaret etme veya öğrencileri Engelliler Müdürlüğüne davet etme şeklinde gerçekleştirilen çalışmaların dışında ESHA ayrıca taksi şoförleri, İETT çalışanları, halk otobüsü şoförleri ve din görevlisi gibi toplumun farklı kesimlerinde de benzer bilinçlendirme çalışmalarını sürdürmektedir(İBB Engelliler Müdürlüğü, 2016a).

Şekil 4.35: ESHA sunumuna ait görüntü(İBB Engelliler Müdürlüğü(a), 2017)

Şekil 4.36: ESHA kapsamında sunum yapılan kişi sayısı

Şekil 4.36'ya göre Engellilerin Sosyal Hayata Adaptasyonu projesi kapsamında verilen eğitim ve seminerlerde sunum yapılan kişi sayılarına bakıldığında 2011-2015 yılları arasında en fazla sunum 48.655 kişi ile 2014 yılında verilmiş iken en az sunum yapılan yıl 38.718 kişi ile 2011 yılında yapıldığı görülmektedir. yine 2015 yılında 44.197 kişiye sunum yapıldığı görülmektedir(Faaliyet Raporu 2015, 2016:151).

5. SONUÇ

“Özürlü”, “sakat” ve “engelli” kavramları her ne kadar ülkemizdeki yasalar da dahil olmak üzere literatürde aynı anlamlarda kullanılmış olsa da birbirinden farklı anlamlar ifade etmektedir. Bu farklı kavramların kullanılışı toplum içerisinde yaşayan engellilerin kendilerini aşağılanmış ve dışlanmış gibi görmesine neden olması ve bu durumdan olumsuz etkilenmesi nedeniyle 6462 sayılı kanun ile tüm bu farklı anlamlarda kullanılan kavramlar “engelli” kavramı altında toplanmıştır.

WHO'nun verilerine göre 2010 yılında dünyadaki toplam nüfusun yüzde 15'i engelli olduğu belirtilmektedir. Dünya genelinde bir çok ülkenin engelli nüfusun tespitinde nüfus sayımları ve ulusal ölçekli anketleri kullandığı görülmektedir. Ekonomik ve toplumsal açıdan gelişmişlik derecesi yüksek ülkelerde tespit edilen verilerin gerçeğe yakın olduğu görülmüşken, Ekonomik ve toplumsal açıdan gelişmişlik derecesi zayıf olan ülkelerin verilerinin yetersiz ve ölçülebilir değerler olmadığı görülmektedir. Ülkemize bakıldığında engelli vatandaşların tespitine yönelik 1985 ve 2000 yılında yapılan nüfus sayımları ile 2002 yılında yapılan Türkiye Özürlülük Araştırması ve 2011 yılında yapılan Nüfus Konut Araştırması verilerinden yararlanıldığı görülmektedir. 1985 ve 2000 yıllarında yapılan nüfus sayımlarında engelli nüfusun toplam nüfusa oranı sırasıyla yüzde 1.37 ve 1.82 olduğu görülmekte iken, araştırma verilerine yönelik engelli verilerinin tespitinde yapılan Türkiye Özürlülük Araştırmasında bu oranın yüzde 12.29 ve 2011 yılında yapılan Nüfus Konut Araştırması yüzde 6.9 olduğu görülmektedir.

Toplum içerisinde yaşayan engelli insanların tespitine yönelik uluslararası alanda yapılan çalışmaların gerçeğe yakın olmasının başında yüksek teknoloji kullanarak oluşturulan tek bir ulusal veri tabanı üzerinden verilerin saptanması ve bu bilgilerin periyodik olarak güncellenmesinin sağlanması gelmektedir. Ülkemizde engelli insanların tespitine yönelik yapılan nüfus sayımları ve araştırma sonuçlarının farklı olmasında; çalışmaların ülke genelini kapsayacak şekilde yapılmaması, belirli bir

nüfus ölçü alınarak yapılması, çalışmalarda kullanılan engellilik ölçütlerinin farklılıklar göstermesi ve uluslararası yapılan tahminlere göre şekillenmesi ve güncellenmesi ön plana çıkmaktadır.

II. Dünya savaşı sonrasında gelişen sosyal devlet anlayışı ile engelli haklarının gelişimi ve korunmasına yönelik yasal ve yönetsel düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Çalışma kapsamında örnek olarak seçilen Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler tarafından engelli haklarına yönelik yapılan uygulama ve düzenlemelere baktığımızda 1990'lı yıllara kadar sağlık, istihdam, sosyal, mesleki ve tıbbi rehabilitasyon alanında yasal ve yönetsel kararlar alındığı ve bu sorunların çözümüne yönelik çalışmaların yapıldığı görülürken, 1990'lı yıllar ile birlikte farkındalık, ayrımcılık ve yapısal çevre ve ulaşım sistemlerine erişilebilirliğe yönelik çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir. Ülkemizde 1997 yılına kadar istihdam, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve rehabilitasyona yönelik yasal ve yönetsel düzenlemelerin yapıldığı, 1997 yılında devletin engellilere yönelik politikaların belirlenmesi ve ülke genelinde yaşayan engelli vatandaşların sorunlarına yönelik çözümlerin geliştirilmesi için Özürlüler İdaresi Başkanlığı kurulduğu görülmektedir. Bu kurum tarafından yapılan çalışmalar neticesinde 2005 yılında ortaya çıkan 5378 sayılı Kanun; bu alanda dönüm noktası olmuş, ilgili ve ilişkili tüm kanunlarda engellilere yönelik düzenlemelerin yapılmasını sağlamıştır.

Türkiye de yerel yönetim geleneği incelendiğinde Avrupa ülkelerindeki gibi köklü ve eski bir yönetim geleneğinin olmadığı görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemine kadar yerel hizmetler kadı, subaşı, vakıf ve lonca gibi kurum ve kuruluşlar üzerinden yürütülmüştür. Türkiye tarihinde ilk belediye; 1854 İstanbul Şehremaneti adı altında Osmanlı Devleti zamanında kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra 1930 yılında yürürlüğe 1580 sayılı Belediye Kanunu ile hukuki çerçevesi belirlenen Belediyeler kurumsallaşmasını tamamlamıştır. Bu kanunun dönemin yönetim anlayışını karşılayamayacak duruma gelmesi ve yeni ihtiyaçların ortaya çıkması ile birlikte 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunlar ile birlikte Belediyeler idari ve mali açıdan güçlendiği ve merkezi idarenin bazı yetkilerinin hizmette yerindenlik ilkesi çerçevesinde belediyelere devrettiği görülmektedir. günümüzde yerel yönetimlere yüklenen misyon ile karardan etkilenen halkın karar mekanizması içinde etkin rol aldığı, demokrasinin geliştiği, sorunların yerinde tespit

edilerek daha etkin ve çözüme dayalı bir yönetim anlayışının ortaya çıktığı görülmektedir.

1980'li yıllar ile birlikte toplumsal yapıda meydana gelen değişiklikler ve buna paralel olarak sosyal devlet anlayışında yaşanan değişiklikler devletin fonksiyonlarında artış meydana getirmiş ve bu durum vatandaşların sosyal anlamda devletten beklentilerini artırmıştır. Sosyal belediyecilik anlayışı ile birlikte devletin sosyal politika anlamında görev ve yetkilerini paylaşma yoluna gittiğini göstermektedir. Sosyal belediyecilik anlayışı ile geleneksel belediyecilik anlayışında var olan altyapı ve çevre düzeni yapan bir kurum algısının dışına çıkılarak eğitim, sosyal, kültürel sportif vb alanlarda vatandaşların hayatına katkıda bulunan ve bu alanda görev ve sorumluluk alan yönetim birimleri haline getirmiştir.

2000'li yıllardan itibaren büyük bir ivme kazanan sosyal belediyecilik anlayışına göre belediyelerin; belde halkı içinde yaşayan halkı bütünleştirmek ve insanları toplumsal hayatın bir parçası haline getirmek, halk içinde huzurlu ve kurallara uygun bir şekilde yaşanabilmesi için tedbirler almak ve halkı halk meclisleri, bilgi evleri gibi araçlarla bir araya getirmek, halkla iç içe olarak sosyal kontrolü sağlamak, yoksul ve yardıma muhtaç insanlara çeşitli yardımlar yaparak sosyal patlamayı önlemek, yapılacak organizasyonlar ile maddi durumu iyi olan insanların toplumsal duyarlılık yönünü geliştirerek yardımlaşma ve dayanışma yönünü geliştirmek, sosyal danışmanlık hizmetleri ile halkın sorunlarının çözümünde yönlendirme ve rehberlik etmek, yapacağı ekmek fabrikaları, aş evleri, sığınma evleri, kültür evleri, engelli merkezleri vb. yatırımlar ile halkın sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap vermek, yaptığı yerinde hizmetler ile kişilerin vermiş olduğu vergilerin boşa gitmediğini göstererek halk ve yerel yönetimler arasında güven duygusunu pekiştirmek ve halkın istek ve taleplerini ayırım yapmaksızın kısa zamanda yerine getirmek gibi sosyal fonksiyonları bulunmaktadır.

Ülkemizde sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında Belediyeler; kadınlara yönelik sığınma ve konuk evleri açmak, aile yaşam merkezleri kurmak, mesleki, kültürel ve eğitsel faaliyetler düzenlemek; yaşlılara yönelik sağlık hizmetleri vermek, yaşlı bakım evleri açmak, gezi seminer sinema gibi sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek; Çocuk ve gençlere yönelik konuk evleri açmak, çocuk ve gençlik merkezleri oluşturmak, kültürel, sosyal, mesleki ve sportif alanlarda etkinlikler düzenlemek, burs vermek, eğitim ve kurslar düzenlemek, oyun alanları ve parklar

inşa etmek, korumaya muhtaç, kimsesiz ve sokak çocuklarına yönelik barınma evleri açmak; engellilere yönelik engelli merkezleri oluşturmak, ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak, toplu ulaşım imkanlarından yararlanmasını sağlamak, kişisel ve mesleki eğitimler vermek, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek; yoksullara yönelik aş evleri açmak, ayni ve nakdi yardımlar vermek, sağlık hizmetleri ve evde bakım hizmetleri vermek; afetzedelere yönelik zengin fakir çocuk yaşlı ayırt etmeden ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak, giyinme barınma, ısınma ve yemek ihtiyaçlarını karşılamak, afetlerin önlenmesine yönelik önlemler almak; işsizlere yönelik okuma yazma, çıraklık, beceri kazandırma vb mesleki eğitimler vermek, kişisel gelişimine yönelik kurslar düzenlemek gibi alanlarda faaliyetlerini sürdürmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde dezavantajlı gruplardan biri olan engellerin bağımsızlaşmalarına destek olmak, kapasitelerini geliştirmek, sosyal hayata katılımını kolaylaştırmak, toplumsal üretime katkıda bulunmalarını sağlamak, kentin sunduğu imkânlardan diğer sağlıklı insanlar gibi yararlanmalarını sağlamak amacıyla hizmet vermektedir. İBB Engelliler Müdürlüğü bu amaçla geniş ölçekli engelli nüfusunu dikkate alarak hizmetlerin engellilere en yakın, hızlı ve etkin bir şekilde verilebilmesi için İstanbul genelinde 2015 yılı itibariyle 26 merkez ve 8 irtibat bürosu ile hizmet vermektedir. Söz konusu engelli merkezlerinden 2015 yılı itibariyle hizmet alan 161.234 engelli bireye sosyal, mesleki, tıbbi ve sporla rehabilitasyondan bilgilendirme, yönlendirme ve danışmanlık hizmetlerine, psiko-sosyal hizmetlerden eğitim hizmetlerine, ulaşım hizmetlerinden istihdam hizmetlerine kadar geniş bir yelpazede hizmet vermektedir.

İBB Engelliler Müdürlüğü hizmetlerine bakıldığında, engelli bireylerin öğrenmek istediği konularda bilgilendirme, kurum içi ve kurumlar arası yönlendirme, yüz yüze ve interaktif danışmanlık hizmetlerinin verildiği sosyal servis hizmetleri; engelli ve ailelerinin bireysel ve çevresel sıkıntıları ile başa çıkabilmelerine yardım etmek ve ruhsal sorunlarının çözümüne destek olmak için bireysel ve grupla psikolojik destek hizmeti ve aile eğitimi ve seminer çalışmalarını içeren psikolojik destek hizmetleri; engellilerin mesleki, kişisel ve eğitsel anlamda kendilerine geliştirmeleri ve meslek sahibi olabilmelerine yardımcı olmak ve özel gereksinimi olan ve risk altındaki zihinsel yetersizliği olan özel eğitim desteği sağlamak amacıyla verilen eğitim hizmetleri; engellilerin meslek sahibi olmaları, iş hayatına hazırlanmaları ve işverenler ile bir araya getirilmelerine yardımcı olmak üzere verilen istihdam destek

hizmetleri; engellilerin yaşadıkları yasal ve yönetsel kaynakları sorunların aşılmasına yardımcı olmak amacıyla verilen yasal haklar danışmanlığı hizmetleri; engellilerin sosyal hayatta aktif var olabilmeleri ve kentin sunduğu sosyal ve kültürel hizmetlerden yararlanabilmeleri, evden çıkamayacak durumda olan engellilerin kuaförlük ve kişisel bakımını, manevi açıdan kişisel gelişimini ve moralinin yükselmesini sağlama amacıyla verilen sosyal destek hizmetleri; engellilerin fizyolojik, duygusal ve zihinsel gelişimine yardımcı olabilmek ve engelinden kaynaklı sorunları en aza indirmek adına verilen sporla rehabilitasyon, hidroterapi, hippoterapi, yaz kampı ve medikal malzeme desteği sağlayan sağlık destek hizmetleri; engellilerin yaşam koşullarını iyileştirmek, bağımsız hareket edebilmelerine destek olmak, sosyal hayata katılımını sağlamak ve ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik ulaşım ihtiyacını karşılamak amacıyla verilen ulaşım destek hizmetleri ve engellilerin de toplumun bir parçası olduğunu ifade etmek adına farkındalık oluşturmak için verilen toplumun bilinçlendirilmesi projesi hizmetlerinin verildiği görülmektedir.

2015 yılında engellilere yönelik sunulan hizmetlerin istatistiksel verilerine bakıldığında; 257.447 kişiye bilgilendirme, yönlendirme ve danışmanlık hizmeti, 6.966 kişiye psiko-sosyal danışmanlığı ve 13.621 kişiye psiko-sosyal eğitim hizmeti, 1690 kişiye konuşma terapisi hizmeti, 1196 kişiye 710.960 seans eğitim hizmeti, 505 kişiye türk işaret dili eğitimi hizmeti, 276 kişiye istihdam destek hizmeti, 21.550 kişiye yasal haklar danışmanlığı hizmeti, 6.780 kişiye yasal haklar eğitimi hizmeti, 1.174 kişiye kuaförlük ve kişisel bakım hizmeti, 547 kişiye 2.296 seans tıbbi rehabilitasyon hizmeti, 105.871 seans sporla rehabilitasyon hizmeti, 6.287 kişiye yaz kampı hizmeti, 7.363 kişiye medikal malzeme desteği hizmeti, 172.102 kişiye ulaşım destek hizmeti ve 44.197 kişiye farkındalık eğitimi hizmeti verildiği görülmektedir.

Sonuç olarak günümüzde belediyelerin yol, su, alt yapı ve çevre düzenleme gibi temel hizmetlerinin yanında sosyal belediyecilik anlayışına dayalı sunduğu hizmetlerin, kaliteli hizmet ve halka dayalı hizmet anlamında belirleyici rol oynadığı görülmektedir. Yine sosyal belediyecilik kapsamında yapılan çalışmalar, projeler, hizmetler ve verilen yardımlar belediyelerin performansında önemli bir gösterge haline gelmiştir. İl ya da belde sınırları içerisinde yaşayan halkın, demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel durumu göz önüne alındığında sosyal belediyeciliğin

bir zorunluluk olduğu ortadadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu zorunluluğun farkına vararak mali kaynakların yasal sınırlar çerçevesinde el verdiği ölçüde hizmetlerini yürüttüğü görülmektedir. Engelli vatandaşlarımıza ayrılan mali ve fiziki kaynaklara dayalı geniş yelpazede sunulan hizmetler bunun apaçık göstergesidir.

İBB Engelliler Müdürlüğü Türkiye’de engellilere yönelik hizmetlerin sunumunda ve geliştirilmesinde her zaman rol model olmuş ve olmaya devam etmektedir. Engellilerin sosyal hayata katılımına, kişisel ve mesleki anlamda gelişimine, kentin sunduğu imkânlardan daha fazla yararlanmasına yönelik hizmetlerini geliştirmek adına projeler yapmaktadır. Bu hizmetlerin daha kaliteli, daha kapsayıcı ve etkin olabilmesi için yasal olarak 5216 sayılı kanunun verdiği yetkiler çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve meslek odaları ile daha etkin çalışmalar yapması, hizmetlerin sunulmasında en fazla önem sahip olan İstanbul genelindeki engelli nüfusun tespitinde diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ortak veritabanı oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapması, verilen hizmetlerde genelden ziyade daha spesifik alanlarda(otizm, erken tanı, işitme ve görme merkezleri vb.) engellilere yönelik hizmetler vermeye yönelmesi, engellilerin sosyal hayata adapte olmalarında ve bağımsız şekilde yaşayabilmelerini kolaylaştıracak çalışmaların artırılması ve en önemlisi de toplumsal hayatı engellilerle paylaşan diğer bireylerin engellilere yönelik farkındalığını artırmaya yönelik çalışmaların artırılmasına önem verilmesi gerektiği düşünölmektedir.

Daha demokratik daha yaşanılabilir bir İstanbul için toplam nüfus içerisindeki oranları giderek artmakta olan engellilerin sorunlarına kulak vermemiz ve onların toplumun birer parçası olduğunun farkına varmamız gerekmektedir. İstanbul’u engellilerin yaşayabileceği bir şehir haline getirmek, her yönden erişilebilir olmasını sağlamak, engelliden kaynaklı yaşadığı sorunlara destek olmak ve sorunu oluşmadan vereceği zararı en aza indirebilmek üzere başta İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere tüm belediyeler, sivil toplum örgütleri, meslek odaları, eğitim kurumları, sağlık kurumları ve medya gibi kuruluşların üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ş.** (2009), “Türkiye’de Belediyecilik Anlayışının Dönüşümünü Küreselleşme Üzerinden Okumak”, *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi, Toplumcu Belediyecilik, Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları* (içinde, Der.: İhsan Kamalak ve Hüseyin Gül) Kalkedon Yayıncılık, SODEV Kitaplığı, İstanbul, s. 99-124.
- Akdoğan, Y.** (2002), “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”, *Eminönü Bülteni*, Şubat Sayısı, s.18-19.
- Akgündüz, A.** (2005), *Osmanlı Devletinde Belediye Teşkilatı ve Belediye Kanunları*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 538
- Akyüz, F.** (2008), “Sosyal Yardımdan Sosyal Sigortaya: Bismarckyan ve İngiltere Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Tarihsel Dönüşümü”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol. 1/5, Fall, s. 68.
- Al, H.** (2007), “Türk Yerel Yönetimlerinin Yeniden inşası”, *Dönüşüm Sürecindeki Türkiye Aktörler, Alanlar, Sorunlar içinde*, (Edt. Davut Dursun, Burhanettin Duran ve Hamza Al), Alfa Yayınları, İstanbul, s. 355-383.
- Arıkboğa, E., Oktay, T. ve Yılmaz, N.** (2007), *Belediye Meclisleri Örneği: İstanbul Örneği*, Beta Yayınları, İstanbul, s. 3-17.
- Ateş, H.** (2009) “Sosyal Belediyecilik”, *Çerçeve Dergisi*, Yıl:16, Sayı: 49, s. 91.
- Barnet London Borough.** (2006), *Adult Social Services: Service Plan (2006–2007)*, Barnet Pub. London, t.y., p. 4.
- Barnet London Borough.** (2008), *Help Yourself: A Guide for Older People Living in the London Borough of Barnet*, Barnet Pub., London, p. 25-41.
- Barnet London Borough.** (2007), *‘Making a Big Difference’: An Integrated Commissioning Strategy for Learning Disability Services in Barnet (2007–2010)*, Barnet Pub., London, ., t.y. p.26-28
- Barnet NHS and Barnet London Borough.** (2007), *Our Life, Our Services, Our Say’: A work plan for Barnet Physical and Sensory Impairment Partnership Board (2007–2010)*, Barnet Pub., London, p. 4.
- Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** (2012), Kanun No:6353, Resmi Gazete: 12.07.2012/28351.
- Beki, A.** (2008), Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Belediyesi Örneği, Yayımlanmamış Doktora Tezi, *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya, s. 34-43.
- Belediye Kanunu** (2005), Kanun No:5393, Resmi Gazete:13.07.2005/25874

- Bozkurt, Ö. ve Ergün, T.** (1998), *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, TODAİE Yayınları, Ankara, s. 258.
- Bozlağan, R.** (2003), *Belediyelerde Örgüt Geliştirme*, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 17.
- Bozlağan, R.** (2009), “Örgütsel Yurttaşlık Davranışı ve Belediyelerde Yönetim Sorunu”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı 56, İstanbul, s. 274-275.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu** (2004), Kanun No:5216, Resmi Gazete: 23.07.2004/25531.
- Çağdaş, T.** (2011), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik” *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı: XXX (I), s.391- 416.
- Çakmak, M.** (2008), “Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Engelli Tanımı Hakkında Bir İnceleme”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:57, Sayı:2 s. 54
- Çitçi, O.** (1989), *Yerel Yönetimlerde Temsil –Belediye Örneği*, Ankara. s. 60.
- Çoker, Z.** (1993), *Yerel Yönetimlerde Reform*, Kamu Yönetimi Uzmanları Derneği, Yayın No:2, Ankara, s. 9.
- Doğan, A. E.** (2007), *Eğreti Kamusalılık, Kayseri Örneğinde İslamcı Belediyecilik*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Doğan, M.** (2004), “Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler”, *T.C. Başbakanlık SHÇEK Genel Müdürlüğü, Birinci Sosyal Hizmetler Şurası, Ön Komisyon Raporları ve Bireysel Çalışmalar Kitabı*, 19-21 Nisan, Ankara, s. 619-626.
- Duruel, M. ve Tamer, M.** (2013) “*Yerel Yönetimlerde Sosyal Politika Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar*”, *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar* (edt. Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın), s.380.
- Dünya Sağlık Örgütü.** (2011), *Dünya Engellilik Raporu Yönetici Özeti*, ss.1-2.
- Ersöz, H. Y.** (2004), *Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler*, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.172.
- Ersöz, H. Y.** (2006), “Sosyal Politika- Refah Devleti, Yerel Yönetimler ilişkisi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası (Prof. Dr. Toker Dereli’ye Armagan Özel Sayısı)*, Cilt:55, Sayı:1 İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını, İstanbul, s.. 759-775.
- Ersöz, H.Y.** (2010), “Sosyal Belediyecilik Anlayışı” *1. Yerel Yönetimler Sempozyumu Sosyal Belediyecilik*, AK Parti Genel Merkez Yerel Yönetimler Başkanlığı, 27-28-29 Mart 2010 s. 91-92
- Ersöz, Y. H.** (2005), “5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 50, s: 134-151 İstanbul
- Erten, M.** (1999), *Nasıl Bir Yerel Yönetim?*, Anahtar Kitaplar Yayınevi, 1999, s. 110.

- Eryılmaz, B.** (2007), “Belediyeler ve Sosyal Politikalar”, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Kış, S. 2, İstanbul, s.80-82.
- Eryılmaz, B.** (1997), *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması*, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, s. 40-131.
- ES, M.**, (2006), “Yerel Yönetimlerde Değişim ve Türkiye”, *Yerel Siyaset (Yerel Yönetimler Reformu)*, Yıl:1, Sayı:4, s. 51-53.
- Faaliyet Raporu 2015** (2016), İstanbul Büyükşehir Belediyesi, s.144-152
- Görmez(a), K.** (1997), *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, İkinci Baskı, Vadi Yayınları, İstanbul. s.89
- Görmez(b), K.** (1997), *Yerel Demokrasi ve Türk Belediyeciliği*, Hizmet-İş Yayınları, Ankara 1997, s.12.
- Göymen, K.** (1997), *Türkiye’de Kent Yönetimi*, Boyut Yayın Grubu, İstanbul, s.22.
- Güllüce, İ.** (2004), *Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Alfa Yayıncılık, İstanbul, s.13.
- Güngör, F. ve Özugurlu M.** (1997), “İngiliz Yoksul Yasaları: Paternalizm, Piyasa ya da Sosyal Devlet”, *Ankara Üniversitesi SBF Tartışma Metinleri*, No. 03, Şubat, Ankara, s. 17.
- İBB Engelliler Müdürlüğü.** (2016) Gelin Engelleri Birlikte Aşalım El Broşürü.
- İBB Engelliler Müdürlüğü(a).** (2017) Basın Yayın Şefliği Fotoğraf Arşivi.
- İBB Engelliler Müdürlüğü(b).** (2017) Kurumsal Veri ve Bilgileri.
- İBB Özürlüler Müdürlüğü.** (2012), *Özürlüler Yerel Hizmet Rehberi İsom Modeli*. İBB Basımevi, İstanbul, s. 500-507.
- İl Özel İdaresi Kanunu** (2005), Kanun No:5302 Resmi Gazete: 04.03.2005/25745.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık Daire Başkanlığı Engelliler Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği.** (2015), Hürses Gazetesi, Yayın Tarihi:10.12.2015.
- Kaya, E.** (2003), *Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma*, İstanbul, s. 45-68.
- Keleş, R.** (1998), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul 1998, s.17.
- Keleş, R.** (2006), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Genişletilmiş 5. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 455-457.
- Keleş, R.** (2009), “Yerel Seçimler Yaklaşırken Türkiye’de Sosyal Belediyecilik”, *Özel Kalem Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 21, Şubat, s. 30-32.
- Keleş, R. ve Yavuz, F.** (1983), *Yerel Yönetimler*, Turhan Kitabevi, Ankara, ss. 17-18.
- Kesgin, B.** (2008), Yoksulluğa Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik Karşılaştırmasında Eminönü-Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, s.48.

- Kolat, S.** (2010), *Avrupa Birliği Sosyal Politikası Çerçevesinde Özürlüleri Yönelik Ayrımcılıkla Mücadele Ve Türkiye’deki Yansımaları*. Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara, s.6.
- Köy Kanunu** (1924), Kanun No:442 Resmi Gazete: 07.04.1924/68.
- Mont, D.** (2007), *Measuring disability prevalence*, The World Bank, s.6.
- Nadaroğlu, H.** (2001), *Mahalli İdareler*, 7. Bası, Beta Basımevi, İstanbul. S. 198
- Okur, N.** (2001). *Özürlüleri Yönelik Örgütlenmenin İncelenmesi*, Bakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara, s.29-66.
- Ortaylı, İ.** (1979), *Türk İdare Tarihi*, TODAİE Yayınları, Ankara, s.18.
- Ortaylı, İ.** (1992), “Belediye mad”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt:5, İstanbul, s. 402.
- Ortaylı, İ.** (1995), *Türkiye İdari Tarihi*, Ankara, s. 122-295.
- Öner, Ş.** (2006), *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye’de Belediye Yönetimi*, Nobel Yayınları, Ankara, s.79.
- ÖZ, C. S.** (2010), *Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri: İstanbul, Ankara Ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya, s.38.
- Özgöbek, R. H.** (2007), *Türkiye’nin engelliler politikası analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara s. 4.
- Öztürk, A.** (1997), *21. Yüzyıl Türkiye’si İçin Yerel Yönetim Modeli*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, s.43.
- Özürlüler Ve Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun** (2005), Kanun No:5378, Resmi Gazete:07.07.2005/25868
- Parlak B.ve Sobacı Z.** (2008), *Kamu Yönetimi*, 2. Baskı, Alfa Yayınları, Bursa, s. 125.
- Sallan Gül, S.** (2000), “Yeni Sağ Sosyal Güvenlik Anlayışının Tarihsel Bağlantıları: İngiltere
- Seyyar, A.** (2011), *Sosyal Politika Bilimine Giriş*, Sakarya Yayıncılık, Sakarya, s.347-348.
- Sezer, Ö. ve Vural T.** (2009), “Küreselleşme Yerelleşme Etkileşimi Çerçevesinde Yerel Yönetimlerde Kalkınma Odaklı Yerel Sosyal Politikalar”, *Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler IV. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri-2*, TODAİE Yayınları, Ankara, s. 803.
- Swedish İnstitute.** (2007), *Swedish Disability Policy*, Swedish İnstitute Pub. Stockholm, p 1.
- T.C. Bakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı.** (1999), *I. Özürlüler Şurası Çağdaş Toplum Çağdaş Yaşam Ve Özürlüler, Komisyon Raporları Genel Kurul Görüşmeleri*, Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını, Ankara, s. 176-179.

- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı.** (2005), *II. Özürlüler Şurası, Yerel Yönetimler ve Özürlüler, Şura Kararları*, Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını, Ankara, ss. 137-138.
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü ve T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı.** (2009), *Türkiye Özürlüler Araştırması 2002*, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, s.6
- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu.** (2006), *“Türkiye Özürlüler Araştırması2002” İkincil Analizi Raporu.* Ankara
- T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü.** (1996), *Avrupa Kentsel Şartı*, (Çev. Zerrin Yener ve Kumru Arapkirlioğlu), İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, s.4
- Tekeli, İ.** (1990), “Cumhuriyetin Altmış Yıllık Belediyecilik Deneyinin Değerlendirilmesi Üzerine”, *Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum*, Ankara Büyükşehir Belediyesi Basımevi, Ankara, s. 44-56.
- Toksöz, F.** (2008), *İyi Yönetişim El Kitabı*, Tesev Yayınları, İstanbul, ss. 26-38.
- Tortop, N.** (1994), *Mahalli İdareler*, Yargı Yayınları, Ankara 1994, s. 4
- TÜBİTAK.** (2006), *Türkiye Özürlüler Araştırması 2002 İkincil Analizi Raporu*, Tübitak Yayınları, Ankara.
- Tümerkan, S.** (1946), *Türkiye’de Belediyeler (Tarihi Gelisim ve Bugünkü Durum)*, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Seri: III, Sayı: 3, R. Zelic Basımevi, İstanbul. s.20-49.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası** (1982), Kanun No:2709, Resmi Gazete: 09.11.1982/17863.
- Türkoğlu, İ.** (2009), *Yerel yönetimlerde mali reform arayışları: Türkiye’de belediyelerde mali özerklik ve belediye başkanlarının mali özerklik algılaması.* Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, s. 72.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T.** (2001), *Mahalli İdareler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 189.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T.** (2005), *Mahalli idareler*, Üçüncü Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara. s.212.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T.** (2010), *Mahalli idareler*, Altıncı Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara. s.239
- Ünal, F.** (2011), “Tanzimat’tan cumhuriyete Türkiye’de yerel yönetimlerin yasal ve yapısal dönüşümü”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:30, s.241- 248.
- Yener, Z.** (1998), “Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler”, *Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Konuşması*, Zirve Ofset, Ankara, s. 24.
- Yıldırım, S.** (1990), “Yerel Yönetim ve Demokrasi”, *Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum*, Ankara Büyükşehir Belediyesi Basımevi, Ankara, s. 26-28.

Yıldırım, U. ve Göktürk, İ. (2008), “Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı”, *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*, 23-24 Ekim, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, s. 247-251.

İNTERNET KAYNAKLARI:

T.C. Anayasası (1982), madde 127
<<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>> alındığı tarih: 22.12.2016

Department for Transport, 2013, Taxi and Private Hire Vehicle Statistics:
<https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/226355/taxi-private-hire-statistics-2013.pdf> alındığı tarih: 22.06.2017

Url-1 <<http://www.tdk.gov.tr>> alındığı tarih: 11.12.2016.

Url-2 <<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130330-4.htm>> alındığı tarih: 26.12.2016.

Url-3 <<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/14-avrupa-birligi-ve-engellilik>> alındığı tarih: 27.12.2016

Url-4< <http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/13-birlesmis-milletler-sisteminde-engellilik> > alındığı tarih: 27.12.2016

Url-5 <<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/11-avrupa-birliginde-engellilere-yonelik-yasal-duzenlemeler>> alındığı tarih: 28.12.2016

Url-6 <<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat>> alındığı tarih:29.12.2016

Url-7 <<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/konularina-gore-ulusal-mevzuat>> alındığı tarih:29.12.2016.

Url-8
<http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=BELED%C4%B0YE>
alındığı tarih: 11.01.2017

Url-9
<http://www.eyh.gov.tr/data/5485bba0369dc5596417ba49/nka_2011_engellilik.pdf>
alındığı tarih: 12.01.2017

Url-10 <<http://www.tuik.gov.tr>> alındığı tarih: 16.01.2017

Url-11 <http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/haberler/2015_8_20150226.pdf >
alındığı tarih:17.01.2017

Url-12 <<http://www.socialstyrelsen.se>> alındığı tarih:20.06.2017

Url-13 < <http://www.isvekkultur.com/toplum/isvecin-engelli-politikasi/>> alındığı tarih:17.06.2017

Url-14 < <http://www.international.stockholm.se>> alındığı tarih:21.06.2017

Url-14 < <http://www.barnet.gov.uk/barnet-care-and-repair-agency>, > alındığı tarih:22.06.2017

EKLER

- EK-1:** İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları
- EK-2:** Belediye Meclisi'nin Görev ve Yetkileri
- EK-3:** Belediye Encümeni'nin Görev ve Yetkileri
- EK-4:** Belediye Başkanı'nın Görev ve Yetkileri
- EK-5:** Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları ile Yetki ve İmtiyazları
- EK-6:** Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Yasal Kapsamı
- EK-7:** Engelliler Müdürlüğü Bağlı Merkez ve İrtibat Büroları İletişim Bilgileri

EK-1: İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 29. maddesine göre İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları şunlardır;

İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) Gençlik ve spor Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,

b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir.

İl çevre düzeni planı; Valinin koordinasyonunda büyükşehirlerde Büyükşehir Belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni planı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, il özel idaresinin malî durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir.

İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Hizmetlerin diğer mahallî idareler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon o ilin valisi tarafından sağlanır.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır.

Ek-2: Belediye Meclisi'nin Görev ve Yetkileri

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18. Maddesine göre Belediye Meclisi'nin Görev ve Yetkileri şunlardır:

- a) Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.
- b) Bütçe ve kesinhesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- c) Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek. (Ek cümle: 1/7/2006-5538/29 md.) Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.
- d) Borçlanmaya karar vermek.
- e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.
- f) Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.
- g) Şartlı bağışları kabul etmek.
- h) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL'den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragat karar vermek.
- i) Bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.
- j) Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.

- k) Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- l) Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.
- m) Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
- n) Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.
- o) Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.
- p) Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.
- r) Fahrî hemşehrilik payesi ve beratı vermek.
- s) Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.
- t) Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek.
- u) İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.

Ek-3: Belediye Encümeni'nin Görev ve Yetkileri

5393 Sayılı Kanunun 34. Maddesine göre Belediye Encümeni'nin Görev ve Yetkileri şunlardır:

- a) Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.
- b) Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- c) Öngörülmeleyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- d) Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- e) Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
- f) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.
- g) Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- h) Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- i) Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.

Ek-4: Belediye Başkanı'nın Görev ve Yetkileri

5393 sayılı Belediye Kanununun 38. maddesine göre Belediye Başkanı'nın görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- c) Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- d) Meclise ve encümene başkanlık etmek.
- e) Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- f) Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- h) Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.
- i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.
- j) Belediye personelini atamak.
- k) Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.
- l) Şartsız bağışları kabul etmek.
- m) Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak.

Ek-5: Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları ile Yetki ve İmtiyazları

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14. Maddesine göre Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları şunlardır:

Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanununun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

b) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekliğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdi yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşük ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır. Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.

Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır.

Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 15. Maddesine göre Belediyelerin Yetki ve İmtiyazları şunlardır.

- a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.
- b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- d) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.
- e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri

kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.

f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek.

g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

h) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.

i) Borç almak, bağış kabul etmek.

j) Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

k) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

l) Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

m) Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek

n) Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.

o) Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

r) Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiği ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,

s) Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

(Ek fıkra: 4/4/2015-6645/84 md.) (s) bendi uyarınca asansörlerin yıllık periyodik kontrolünü yapacak belediyeler ile yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarının sahip olması gereken şartlar, yıllık periyodik kontrol esasları ile yıllık periyodik kontrol ücretleri Türkiye Belediyeler Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Türk Standardları Enstitüsü temsilcilerinin de yer alacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Konuya ilişkin düzenlemeler, komisyon kararları doğrultusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılır.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/18 md.) (r) bendine göre verilecek yer seçim belgesi karşılığında alınacak ücret Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca belirlenir. Ücreti yatırılmasına rağmen yirmi gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır. Büyükşehir sınırları içerisinde yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

(l) bendinde belirtilen gayrisihhî müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır.

Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla taşınmaz tahsis edebilir. Belediye ve bağlı idareler, meclis kararıyla mabatlere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler.

Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.

Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır.

Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez.

İcra dairesince haciz kararı alınmadan önce belediyeden borca yeter miktarda haczedilebilecek mal gösterilmesi istenir. On gün içinde yeterli mal beyan edilmemesi durumunda yapılacak haciz işlemi, alacak miktarını aşacak şekilde yapılamaz.

Ek-6: Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Yasal Kapsamı

5393 Sayılı Belediye Kanunu

Madde 9: Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır.

Madde 13/2: Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.

Madde 14/a: İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanununun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

Madde 14/ b: Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla

gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Madde 14/3: Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Madde 38/m: Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.

Madde 38/n: Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak

Madde 60/i: Dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

Madde 75/c: Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.

Madde 76/2: Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Madde 77: Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

Madde 7/m: Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.

Madde 7/n: Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

Madde 7/v: Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

Madde 18/m: Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak

Madde 24/j: Dar gelirliler, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

Madde Ek 1: Büyükşehir belediyelerinde engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere engelli hizmet birimleri oluşturulur. Bu birimler, faaliyetlerini engellilere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürürler. Engelli hizmet birimlerinin kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve işleyişine ilişkin usûl ve esaslar Özürsüzler İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir

EK-7: Engelliler Müdürlüğü Bağlı Merkez ve İrtibat Büroları İletişim Bilgileri

ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ

İstanbul Belediye Başkanlığı Ek Hizmet Binası Hacı Ahmet Mah. Yeniyol Zarif Sok. No: 22 PK: 34440 Beyoğlu
Tel: 0212 449 96 60-61 Fax: 0212 449 50 34
isem@ibb.gov.tr

1. ENGELLİLER YAZ KAMPI

Üst Giriş: Yeşilköy Mah. Halkalı Cad. No: 69 PK: 34149 (Çiroz Halk Pazarı Arkası)
Yeşilköy / Bakırköy Alt Giriş: Yeşilköy Mah. Kazım Silivri Sok.
No: 36/1 PK: 34149 Yeşilköy / Bakırköy
Tel: 0 212 573 79 33 - 0 212 573 79 22 - 0 212 449 97 85 Fax: 0 212 449 50 34
isem@ibb.gov.tr

2. AKADEMİ/ EĞİTİM HİZMETİ BİNASI

Yeşilköy Mah. Halkalı Cad. No: 69 PK: 34149 (Çiroz Halk Pazarı Arkası) Yeşilköy / Bakırköy
Tel: 0 212 449 96 62 Fax: 0 212 449 50 34
isem@ibb.gov.tr

3. BAHÇELİEVLER ENGELLİLER MERKEZİ

Şirinevler Mah. Barbaros Cad. No: 9 Bahçelievler (Bahçelievler Belediye Binası)
Tel: 0 212 484 38 00 – 2461- 2463 Fax: 0 212 449 50 34
isem@ibb.gov.tr

4. BAYRAMPAŞA ENGELLİLER MERKEZİ

Muratpaşa Mah. Rami Kışla Cad. No:161 PK: 34040 Bayrampaşa (Topçular Haseki Polikliniği Yanı)
Tel: 0 212 449 97 11 – 0 212 449 96 12 Fax: 0 212 449 50 34
isem@ibb.gov.tr

5. BEYKOZ ENGELLİLER MERKEZİ

Rüzgarlıbahçe Mah. Şehit Ömer Balıkcı Sok. No:1 PK: 34820 Beykoz (Beykoz Belediyesi Hizmet Binası)
Tel: 0216 586 56 62 - 0 212 449 96 89 Fax: 0 212 449 50 34
isem@ibb.gov.tr

6. BEYOĞLU ENGELLİLER MERKEZİ

Hacı Mimi Mah. Karabaş Mektebi Sok. No:24 PK: 34425 Tophane/Beyoğlu
Tel: 0 212 449 96 80 - 0 212 449 50 34 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

7. BEYLİKDÜZÜ ENGELLİLER MERKEZİ

Büyükşehir Mah. Atatürk Bul. No: 30 Beylikdüzü (Beylikdüzü Kültür Merkezi Karşısı)

Tel: 0 212 873 47 33 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

8. BÜYÜKÇEKMECE ENGELLİLER MERKEZİ

Dizdariye Mah. Enver Paşa Cad. Özcan İş Merkezi No: 24 Büyükçekmece (Büyükçekmece Kaymakamlığı Karşısı)

Tel: 0 212 449 96 87 – 0 212 449 97 62 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

9. ÇEKMEKÖY ENGELLİLER MERKEZİ

Mehmet Akif Mah. Akasya Sok. No:34 Çekmeköy (Çekmeköy Belediyesi Mehmet Akif Kültür Merkezi)

Tel: 0 216 640 41 94 - 0 216 586 56 63 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

10. ESENLER ENGELLİLER MERKEZİ

Nine Hatun Mah. İnönü Cad. No:17/3 Dört Yol Meydanı / Esenler

Tel: 0 212 449 97 38 – 0 212 449 96 84 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

11. ESENYURT ENGELLİLER MERKEZİ

Atatürk Mah. Adnan Kahveci Bulvarı No:27/33 PK: 34500 ESENYURT

(Prof. Dr. Necmettin Erbakan Parkı İçinde)

Tel: 0212 449 97 17 Fax: 0212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

12. FATİH OTİZM MERKEZİ

Karagümrük Mah. Zeynel AĞa Sok. No:14 PK: 34091 Fatih (Fatih Mimar Sinan Stadı  st )

Tel: 0 212 449 96 59 – 0 212 449 97 32 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

13. GAZİOSMANPAŐA ENGELLİLER MERKEZİ

Merkez Mah. Cumhuriyet Meydanı No:20 GaziosmanpaŐa (GaziosmanpaŐa Belediyesi Nikah Salonu Arkası)

Tel: 0 212 449 97 34 – 0 212 449 96 86 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

14. KADIKÖY ENGELLİLER MERKEZİ ve KADIKÖY OTİZM MERKEZİ

Kozyatağı Mah.  ardak Sok.(Güven Sok.) No: 7 Kadıköy

Tel: 0 216 586 56 25 - 0 212 449 96 45 0 212 449 97 45 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

15. KAĞITHANE ENGELLİLER MERKEZİ

TalatpaŐa Mah. Çelebi Cad. No:51 (TalatpaŐa Semt Konağı) PK:34400 Kağıthane

Tel: 0 212 449 96 81 – 0 212 449 97 41 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

16. K  K EKMECE ENGELLİLER MERKEZİ

Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No:148 PK: 34303 K  k kmece

Tel: 0 212 449 96 95 – 0 212 449 96 85 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

17. MALTEPE ENGELLİLER MERKEZİ

Cevizli Mah. Bağdat Cad. No: 436 Kat: 2 Maltepe

Tel: 0 216 586 56 65 - 0 212 449 97 26

Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

18. SANCAKTEPE ENGELLİLER MERKEZİ

Abdurrahman Gazi Mah. Hızırbey Cad. No:3 Yenidoğan/Sancaktepe

Tel:0 216 586 56 66 - 0 212 449 96 98 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

19. SİLİVRİ ENGELLİLER MERKEZİ

Yeni Mah. Nedim Beyazgöl Sok. No: 9/A Silivri (Silivri Devlet Hastanesi Acil Karşısı)

Tel: 0 212 449 97 63 - 0 212 449 97 04 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

20. SULTANBEYLİ ENGELLİLER MERKEZİ

Mimar Sinan Mah. Özgürlük Cad. No:17/1 Sultanbeyli

Tel: 0 216 586 56 69 - 0 212 449 97 06 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

21. SULTANGAZİ ENGELLİLER MERKEZİ

Esentepe Mah. C1 Cad. NO:2 Sultangazi / İSTANBUL (Hoca Ahmet Yesevi Kültür Merkezi)

Tel: 0 212 449 96 73 - 0 212 449 97 96 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

22. ŞİLE ENGELLİLER MERKEZİ

Balibey Mah. 23 Nisan Cad. Öğretmen Sok. No: 1 Şile (75. Yıl Ortaokulu Bahçesi)

Tel: 0 216 586 56 60 – 0212 449 97 23 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

23. TUZLA ENGELLİLER MERKEZİ

Cami Mah. İstasyon Cad. Dr.Alaattin Yavaşca Sok. No:12 Tuzla

Tel: 0 216 586 56 67 - 0 212 449 96 94 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

24. ÜMRANIYE ENGELLİLER MERKEZİ

Fatih Sultan Mehmet Mah. Alemdağ Cad. No:217 Tepeüstü - Çakmak Yolu / Ümraniye (İBB Kapalı Yüzme Havuzu Yanı)

Tel: 0 216 586 56 68 – 0 212 449 96 82 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

İRTİBAT BÜROLARI İLETİŞİM BİLGİLERİ

1. BAHÇELİEVLER ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Şirinevler Mah. Barbaros Cad. No: 9 Bahçelievler (Bahçelievler Belediye Binası)

Tel: 0 212 484 38 00 – 2461- 2463 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

2. BEYKOZ ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Gümüşsuyu Mah. Kelle İbrahim Cad.No:43 BEYKOZ

Tel: 444 66 61-8740 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

3. EYÜP ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Düğmeciler Mah. Düğmeciler Cad. No:19 Eyüp (Eyüp Belediyesi Sosyal Koordinasyon Merkezi)

Tel: 0 212 615 11 90 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

4. KARTAL ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Kordonboyu Mah. Ankara Cad.No:142 KARTAL(İBB Bülent Ecevit Kültür Merkezi)

Tel: 0216 586 56 64 / 0216 353 00 21 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

5. PENDİK ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Batı Mah.1. Gezi Boyu Cad.No:64 PENDİK(Pendik Belediyesi Engelliler Koordinasyon Merkezi)

Tel: 0216 585 11 00 Dahili: 3052 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

6. SULTANBEYLİ ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Abdurrahman Gazi Mah. Belediye Cad. No: 4 Sultanbeyli(Sultanbeyli Kaymakamlığı Giriş Katı)

Tel: 0 216 419 35 41 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

7. ÜSKÜDAR ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Selamiali Mah.Cumhuriyet Cad.No:48 Kat:4 ÜSKÜDAR(Üsküdar Belediyesi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi)

Tel: 0 216 391 88 63 / Dahili:127Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

8. KAĞITHANE ENGELLİLER İRTİBAT BÜROSU

Çağlayan Mah.Cender Cad.No:8(Kağıthane Kaymakamlığı Binası Giriş Kat Vakıf Bölümü)

Tel: 0 212 294 07 15 Fax: 0 212 449 50 34

isem@ibb.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyadı : Şükran KARAAĞAÇ
Doğum Tarihi ve Yeri : 23.09.1990 /Battalgazi -MALATYA
E-posta : sukrankaraagac721@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

Ön Lisans : 2015, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Sağlık Kurumları İşletmeciliği
Lisans : 2012, İnönü Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik
Lisans : 2017, Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme

MESLEKİ DENEYİM:

2013 -..... : İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü
Memur